

ÎN ACEST NUMĂR:

p. 2 - **Dulccinea salvează România**
de Mihai Buznea

p. 2- **Învățăături pentru salvarea
sufletului românilor**
de Constantin Parascan

p. 3 - „**Scrisul e problema mea cu mine...**”
de Carmen Focșa

p. 3 - **Ion Barbu și tradiția hermetică românească**
Geometria inefabilului
de Christian W. Schenk

p. 4 - **In memoriam**

p. 5 - **Simona Antonescu „Coborârea în cetate”**
de Mioara Bahna

p. 6 - **DANIEL DEFOE, Robinson Crusoe (IV)**
de Florin Daniel Dincă

p. 7 - **ANIMUS**
de Dan Sandu

p. 8 - **Scriitorul și pedagogul Ion Creangă
în contextual istoric al secolului XIX-lea**
de Nina-Elena Plopeanu

p. 9 - **Antoaneta Rădoi și critica de proximitate
în literatura contemporană**
de Aida Zaharia

p. 11 - **Mihail Moxa – Cărturarul care a deschis
românilor poarta către istoria universală**
de Cristian-Ovidiu Dinică

p. 11 - **Lorica Mihăilă – Cu sufletu-n palmă**
de Lucian Gruia

In memoriam

p. 12 - **VIOREL CĂPITANU (1932-2025)**
de Mihaela Băbușanu, Anton Coșa

p. 13 - **Un literat în misiune creștină -Valeriu Tănăsă**
de Mihai Botez

p. 14 - **Poetica staticului și
a imobilismului în lirica lui Bacovia**
de Constantin Miu

p. 15 - **Izvorul din stâncile vieții**
de Gina Zaharia

p. 15 - „**Ca într-o pânză de El Greco**”
de Alina -Karina Nițu

p. 16 - **Aniversări**
Ion Vicoleanu
de Cornel Galben

p. 16 - **Căutarea căutării:
Meleagul verde**
de Constantin Dram

p. 17 - **Etimologia cuvântului CRĂCIUN: între filologie,
istorie și mitologie culturală**
de Al. Florin Țene

p. 17 - **Când se dă arama pe față iese Gablonzul la suprafață**
de Maria-Loredana Pleșca

p. 18 - **Mihai Eminescu, simbol al identității și demnității
naționale, față în față cu ideologia progresismului**
de Romulus Dan Busnea

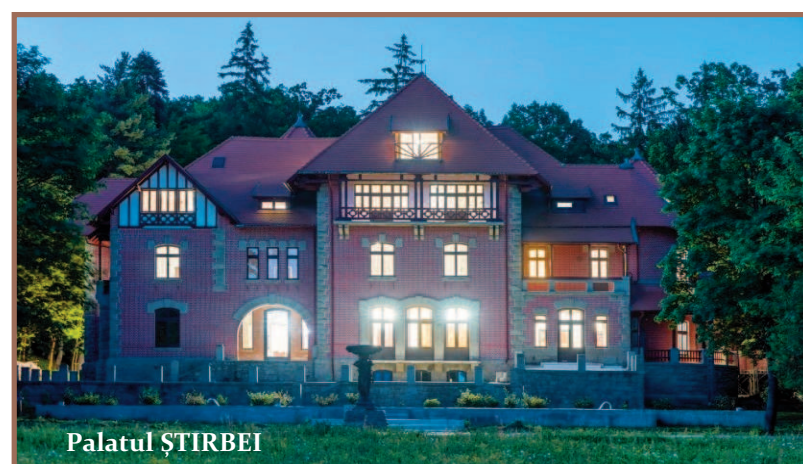
Obiect de lemn reprezentând stema familiei Rosetti,
din patrimoniul Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău
Imaginea obiectului a fost preluată din studiul intitulat

Stemele familiei Rosetti
și obiectele armoriata de la Muzeul de Istorie din Bacău

autor dr. **Anton Coșa**

publicat în volumul **Vilică Munteanu la 65 de ani**
ediție îngrijită de **Mihaela Chelaru și Ioan Lăcătușu**,
Sfântu Gheorghe, Editura Eurocarpatica și
Onești, Editura Magic Print, 2015, p. 651-682.

Imagine copertă propusă de **Mihaela Băbușanu**

MIHAI BUZNEA

Motto

„Fetele care spun „mulți băieți umblă după mine” ar trebui să știe că „lucrurile ieftine atrag mulți clienți”

DULCINEEA SALVEAZĂ ROMÂNIA

Agendă încărcată, la început de an, pentru onor parlamentarii noștri, care, zice-se, își pun mintea la contribuție pentru binele nației, care se zbate în brațele neputințelor de tot felul. Și-n primul rând, pentru umplerea haznălei de bani a guvernului, sărăcită de tot felul de miș-mășuri la nivel înalt și care de care mai deocheate, de nu se mai știe cum, și pe unde, să-și mai scoată cămașa.

Până una-alta, o scot de pe românul muncitor/contributor, îndemnați de vechea zicere din vremile noastre de restriște - „bucuroși le-om duce toate...”. Și-i cât se poate de clar, așadar, pentru fitecine, că orice idee cu schepsis care apare la interval este imediat îmbrățișată, strâns și cu duioșie, de cei care pot să o transforme în parai. În mulți parai. Așa că haideti să ne recuperăm optimismul, de pe unde s-o fi ascuns, cum că la anul (sau cine să știe la câți ani!) totul va fi dodoloț și bine. Așadar, și prin urmare: unui parlamentar, nu contează de ce culoare politică e din moment ce toți sunt de-o apă și-același pământ, iese la rampă cu un proiect de lege pentru legalizarea prostituției, aplaudat instantaneu și de alți ocupanți de fotolii din Legislativ. Se cere, chiar, dezbaterea și adoptarea în regim de urgență, întrucât „piața” o cere și are și o mare disponibilitate pentru serviciile oferite de industria plăcerii. Șansele de reușită sunt certe, ni se dau asigurări, întrucât beneficiem de o tradiție bogată în materie, mai ales din perioada interbelică, atunci când lupanarele ațineau la tot pasul potecile românilor doritori de îmbrățișările fierbinți ale damelor de companie. Nostalgiile cu părul alb la tâmpile și cu regretele aventurilor nebune încă le mai duc dorul. Pe de altă parte, fervenții inițiatori și susținători ai legii cu pricina invocă, drept acoperire, atât proliferarea fenomenului traficului de carne vie deopotrivă pe meleagurile noastre, cât mai ales pe cele dinafara lor, de li s-a dus buhul româncelor servante. Așa că, de ce să facă bani pentru alții, când pot să-i facă pentru cei decasă?! Logică infailibilă, ce nu suportă contradicții. Practicând avem, ogeacuri se găsesc, iar amatorii de distracții ”la minut” sunt cu duiumul. S-ar resuscita astfel o veche îndeletnicire, ce ne-a lăsat o înconfundabilă și bogată moștenire. Câteva adrese și nume de rezonanță în materie: Crucea de Piatră și faimoasa Mița Biciclista, recte amanta de lux a celor cu bani mulți și cavaleri cu ștaif ai protipendadei bucureștene; lupanarul de poveste al Tantei Elvira, codoașa virgină din Brăila, cea care a inspirat și versurile renumitului best-seller al anilor 30 – *La noi, la Brăila / La Tanti Elvira / Ușor se câștigă lira, / Femeia muncește, bărbatul plătește, / Ce bine-i la noi, la Brăila* și unde încă mai există fostele case de toleranță de pe străzile Roșie și Neagră; în orașul vecin, din aval, la Galați, cea mai veche meserie din lume se practica în stabilimentele de pe strada Portului și prin râpile ce străjuiau

malurile fluviului; Brașovul își câștigase notorietatea în materie prin cele două case de toleranță – La Gaura Dulce și La Ceasul Rău, situate față în față pe strada Tinerețului, ce ducea spre stadionul cu același nume, iar la Bacău întâlnirile amoroase se produceau în mai toate bojdeucile de pe fosta stradă a lernii ori în odăile de la etaj ale fostei clădiri cu studiou foto la parter, din vecinătatea Parcului Trandafirilor; la Timișoara amazoalele își ofereau farmecele la cabaretul Alhambra și în hotelul Venus, iar la Cluj-Napoca, unde funcționau peste 80 de bordeluri, întâlnirile „de ștaif” se consumau la Cetățuie. Astfel de stabilimente existau în mai toate așezările urbane, iar multe dintre practicante erau sub controlul Poliției de Moravuri și aveau condicute cu vizele la zi, dar și cu controalele medicale periodice. Nu lipseau nici practicantele „la liber” de pe malurile și râpile Dunării și plajele sălbătice ale Mării Negre, ori de prin cotloalele munților. Fenomen de masă, cu legea de partea lui, dar căruia i s-a pus stop odată cu instalarea comuniștilor la putere, pe principiul conform căruia industria plăcerilor carnale nu cadrează cu morala proletară; s-au păstrat doar câteva, în Capitală pentru oamenii de afaceri veniți pentru interese economice, cât și prin porturile dunărene și maritime, dar în care aveau acces exclusiv marinarii veniți cu vapoarele. Pentru prezentarea cât mai fidelă a fenomenului, ar mai trebui spus și că amazoalele ce-și ofereau farmecele doritorilor de aventuri sexuale, se diferențiau prin poziții sociale distincte, cât și prin tarifele pe care le practicau; erau, așadar: dame de companie, dame de lupanar, dame de trotuar, dame de boscheți. Și nu e nici un secret că acestea clasificare s-a menținut până în zilele noastre, când partenererele ocazionale ale doritorilor de aventuri erotice lucrează pe cont propriu, ori sub controlul sever al „peștilor” autohtoni și care și-au externalizat afacerile prin mai toate paradisurile erotice europene, în disprețul legii și-n paguba bugetului autohton. Iată motivațiile inițiativei noastre, își susțin argumentațiile inițiatorii legii despre care facem azi vorbire. Fetele române, repatriate de prin cele coclauri străine, cât și cele ce încă nu s-au înfruptat din binefacerile străinătății, să-și ofere de-acum înainte farmecele junilor, cât și tuturor celorlalți doritori autohtoni, iar uzufructul ăstor îndeletniciri să și-l împartă nu cu proxeneții, ci doar cu ANAF-ul, punându-se astfel capăt și fraudei fiscale.

Scurt și la obiect: Dulcineea* autohtonă salvează România. Fără, însă, a se sufla vreo vorbuliță despre efectele negative ce se vor produce asupra numărului și stabilității căsătoriilor, cât și al fenomenului natalității aflat într-o continuă creștere negativă. Argumentându-se pro-facto: scade șomajul, cresc veniturile la buget, dispar practicantele „la produs” de pe centurile orașelor. Iar după cum merg procedurile în Parlamentul nostru cel de toate zilele, unde legile se cam votează la foc automat, șansele „trecerii” sunt cât se poate de sigure. Luându-și ca motivație și susținere și legislația din celelalte țări europene care legalizează prostituția. Asta, și ca să fim în același pas cu „lumea bună” în materie, precum cele 10 țări europene - Belgia, Țările de Jos, Germania, Austria, Elveția, Grecia, Turcia, Ungaria, Letonia, Luxemburg, unde prostituția este legală și reglementată.

Se-anunță, deci, vremuri de-amor neîngrădit și pentru românii doritori de aventuri erotice. Spre a-și mai ostoi, și astfel, zgura constrângerilor de tot felul. Tradiția este, în sfârșit, resuscitată, știut fiind că tot ce-i românesc nu piere...

* *Dulcineea din Toboso* – doamna inimii cavalerului Don Quijote de la Mancha, eroină din celebrul roman cu același nume al scriitorului spaniol Cervantes.

Învățăături pentru salvarea sufletului românilor

Rar ți-e dat să citești și să trăiești și să te revolți și să suferi și să fii dezamăgit și să speri... că Dumnezeu se va întoarce cândva cu FAȚA și spre trăitorii, năpăstuiți, trădați, păcăliți viețuitori de milenii între Carpați, Dunăre, Mare și Cer, ca atunci când faci cunoștință cu ÎNVĂȚĂTURILE din cele două opuri ale profesorului **Dumitru Luntraru**, intitulat modest: „**Gânduri**” și „**Alte gânduri**”. *Temelia, Meditația, Salvarea Sufletelor...* sunt convocate și invocate în BISERICA, în TEMPLUL SALVĂRII noastre. *Dumnezeu, Iubire, Spirit, Idee, Materie gânditoare* sunt AXE care vertebrează Lumea din începuturi și până în Veac. Cum poate fi tratată sau vindecată Lumea? Sigur nu prin Ură și Condamnare, ci prin Iubire, Înțelep-

sufării dumnezeiești.” CHEIA. CIFRUL acestei prime părți se află în 49 și 121: „Cum ne mai irosim viața! Din comoditate, din lene, din indolență, din ură, din prea multă dragoste, din invidie, din inconștiență, din poftă, din lăcomie etc. Am putea-o îmbogăți, dacă nu prelungi, prin înțelepciune, prin moderație, prin generozitate, prin dreptate, prin smerenie, dar mai ales prin dragoste, piatra de temelie a celor zece porunci și, ar trebui să fie, a tuturor legilor lumii”; 121: „Dumnezeu este Ideea iar Ideea este Creație. Numai Ideea și Materia sunt veșnice. Materia ar rămâne statică și amorfă, dacă n-ar fi însuflețită de creativitatea Ideii. Ideea este perfectibilă, altfel n-ar mai fi idee”.

Partea a II-a, intitulată „Alte gânduri” plonjează brutal și abrupt în viața noastră cea de toate zilele, înainte și, mai cu seamă, după 1989.

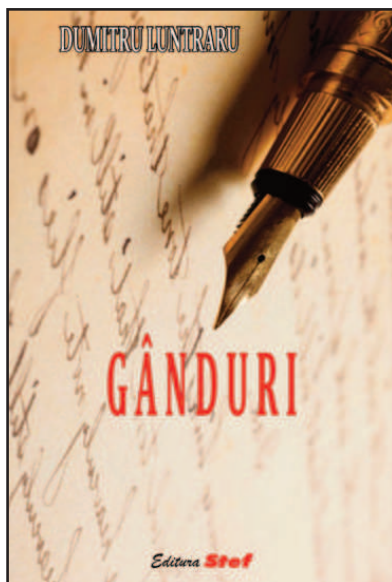
Cu tristețe și disperare, dar și cu înțelepciune, echilibru și corectă judecată, Autorul atenționează cu IMPLACABILA APOCALIPSA, radiografiind starea vieții sociale, economice, politice, culturale contemporane... Elementele autobiografice, din perioada sovietizării, a stalinizării vieții românilor, din perioada 1947-1957, vertebrează suferința și nedreptatea de care s-a „bucurat” Autorul. Din nedreptate în nedreptate, din trădare în trădare și minciună în minciună...

Popor format și educat în spirit mioritic... e condamnat să suporte, să îndure răul de care e greu de scăpat: „Noi i-am aburcat, noi trebuie să răbdăm. Să acceptăm fatalismul caracteristic acestui popor.” (p. a II-a, 78)

Strigătul din partea a II-a a Cărții poate fi sintetizat în citatul 95: „*Măcar până în 1990 am trăit oficial în comunism. Univers mic, concentraționar, speranțe puține și înșelătoare, atmosferă po-luată, perspective... ioc! După 1990 cer deschis, speranțe uriașe, visuri aruncate până la cer. Lumina orbitoare i-a împiedicat pe români să zboare. Erau anchilozati. Cei bătrâni trăisem deja în două lumi. Venise a treia care ne-a speriat. Eram deja obosiți, înșelați... și nu prea departe de marginile gropilor. Nu mai aveam vlagă pentru pasul înainte. Dar voi? Mai visați? Mai sperați? Mai luptați? Mai putem spera ca măcar să împliniți și visurile noastre?*” Răspunsul vine imediat: „*Puneți mâna pe ghioagă. Nu pe cea care sparge capete. VOTAȚI! VOTAȚI! Conștientizați că sunteți oameni nu o turmă docilă și inconștientă cum am fost noi. Nu fuga este soluția: Cei mai mulți tot slugi veți rămâne oriunde veți ajunge. Faceți legi și puneți-le în aplicare*”.

Testamentul generației care se retrage. Speranța e în Dumnezeu și-n ILUMINAREA celor care vin, să-și construiască lumea dorită, visată... Cartea se citește pe nerăsuflăte: talentul de povestitor, învățăturile eterne, strigătul vindcător farmecă, seduce, dorind, de fapt, să citești și să recitești și să acționezi și să speri neîncetat...

CONSTANTIN PARASCAN

ciune, Iertare: „*Neconștientă este iubirea, neconștientă trebuie să fie iertarea. Cine nu iartă înseamnă că nu iubeste: iubirea și iertarea sunt surori siameze. Nu gemene!*”.

Ne aflăm într-o fericită sinteză a Învățăturilor marilor spirite ale omenirii: gânditori, filosofi, scriitori...

Acestea sunt convocate, interpretate, analizate, gândite, trăite, după ce-au fost adunate... și celor dornici de vindecare... cu drag date... Tulburătoare analiză, judecată și învățătură... mai pe fiecare pagină.

Sinteza acestor postulate ce stau la rădăcina înțelepciunii Omenirii, trecute prin conștiința, suferința, durerea și speranța profesorului Dumitru Luntraru se constituie într-o CARTE DE ÎNVĂȚĂTURĂ mult folosită. Un STRIGĂT DISPERAT, poate ultima șansă, ultima speranță... Un ochi scrutător, o conștiință vie, curată, sănătoasă, o gândire vindecătoare: „Iubirea față de Dumnezeu nu este concurență cu alte iubiri. Niciodată și nici într-un caz. (...)”.

Piramida iubirilor este falsă și ușor de demolat dacă nu are la bază iubirea față de ceea ce stăpânește Viața și Moartea”. Harul de povestitor, cu infuzii de lirism autentic se văd în pasaje precum: „Curge timpul ca nebunul. Ca un metronom fără stavilă. Tic-tac, tic-tac și de ghearele lui necrutătoare nu scapă decât nenăscuții. Atâta te învărește și te ametește încât nici nu-ți mai dai seama când te-a transformat din copil în moșneag.” „Când privești un copil... al tău sau al altuia, vezi o minune, vezi ceva ce are cea mai mare asemănare cu îngerii (...). Ființa copilului are curățenia

CHRISTIAN W. SCHENK

Ion Barbu și tradiția hermetică românească *Geometria inefabilului*

mite riscul de a fi „adevărat” biografic, Barbu își asumă riscul mai sever: să fie adevărat structural. Nu povestește trăiri, ci le comprimă în formule poetice, cum un matematician comprimă o intuiție într-o demon-strație.

Apropierea de Mallarmé și Valéry este inevitabilă, fiindcă modernitatea lor a inventat o idee incomodă: poezia nu e „spontaneitate”, ci o muncă de laborator. Mallarmé formula această exigență într-o propoziție devenită program: „*donner un sens plus pur aux mots de la tribu*”. (APMEP) În lectura lui Barbu, „purificarea” nu are nimic moralist; e o operație tehnică, ca rafinarea unui metal: îndepărtezi zgura, nu ca să devii virtuos, ci ca să obții conductivitate. Cuvântul, în poezia hermetică, nu trebuie să fie „frumos”, ci apt: să poarte tensiunea ideii fără să se rupă în lamentație sau în ornament.

Există o neîncredere persistentă față de matematică, asemănătoare cu neîncrederea pe care o trezește poezia dificilă: ambele par să formuleze adevăruri care nu pot fi verificate prin intuiție. Nu pentru că ar fi ilogice, ci pentru că sunt excesiv de logice, până la punctul în care depășesc confortul psihologic al evidenței. Matematica nu confirmă ceea ce vedem, ci ceea ce rămâne consecvent; poezia majoră nu confirmă ceea ce simțim, ci ceea ce devine necesar din punct de vedere formal. În ambele cazuri, adevărul nu se sprijină pe „mi se pare”, ci pe structură. Intuiția umană este antrenată pentru obiecte finite, pentru raporturi directe, pentru spațiul cotidian al „aproapeului”. Matematica, dimpotrivă, operează cu limite, cu spații abstracte, cu entități care nu pot fi „văzute”, ci doar deduse. Tocmai de aceea ea tulbură: nu ne arată lumea, ci ne arată cât de îngust e reflexul cu care credem că vedem lumea. Adevărurile care par absurde la prima vedere nu sunt capricii, ci consecințe inevitabile ale unor sisteme coerente. În schimb, poezia hermetică refuză emoția imediată și transparența discursului: nu explică, ci organizează; nu descrie, ci configurează. Sensul nu este local, atașat unui vers sau unei imagini izolate, ci global, emergent din relațiile dintre elementele textului.

În această zonă de tensiune dintre rigoare și inaccesibilitate se află una dintre figurile cele mai paradoxale și fertile ale literaturii române: Ion Barbu, poetul care, sub numele de Dan Barbilian, a lucrat în același timp în câmpul geometriei. La el, matematica și poezia nu sunt două vocații paralele, ci două expresii ale aceleiași discipline intelectuale: construcția de lumi formale autonome, guvernate de legi interne, nu de referințe exterioare. Când îl citești, simți că „tema” nu este niciodată pe masă ca o farfurie caldă, ci ca o hartă: nu te satură, te obligă să te orientezi.

Ion Barbu aparține acelei familii de poeți pentru care poemul nu e confesiune, ci ordine. De aceea, „obscuritatea” lui nu e un defect de comunicare, ci un program de selecție: cine intră, intră schimbat. Într-o cultură care cere poezie „pe înțelesul tuturor” (adică pe înțelesul celor care nu vor să înțeleagă), hermetismul devine un act de igienă. El apără sensul de invazia platitudinii, cum apără geometria ideea de spațiu de invazia metaforei leneșe. Un vers hermetic este, într-un fel, un prag: nu te împinge, nu te trage, dar nici nu te lasă să treci cu încălțăminte noroioasă a clișeului.

Volumul **Joc secund** a fost citit, prea des, ca un estetism rece, un vitraliu fără biserică, un exercițiu „frumos” fără consecințe. Dar, privit atent, el propune o ontologie formală: o lume secundară, purificată de întâmplare, în care realul e redus la raporturi, la simetrii, la ecouri. Imaginile acvatice, minerale, cosmice nu sunt simple decorațiuni lirice, ci elemente ale unei geometrii poetice. Barbu nu caută emoția, ci proporția, nu confesiunea, ci echilibrul. Dacă lirismul obișnuit își per-

Aici intervine, discret, matematica. Pentru un matematician, forma nu este ornament, ci condiție de adevăr. Nu „frumosul” validează, ci coerența. David Hilbert, într-o formulă de orgoliu metodic, afirma: „*Wir müssen wissen. Wir werden wissen.*” În poezie, Barbu pare să spună același lucru, doar că în altă substanță: trebuie să construim, vom construi – chiar dacă cititorul preferă să aplaude ruina. Numai că poezia nu are comisie de verificare; ea are timp. Și timpul nu face parte din juriu: el este juriul. De aceea, e utilă și observația lui Poincaré, care a înțeles că matematica nu e doar calcul, ci clasificare a analogiilor: „*Les mathématiques sont l'art de donner le même nom à des choses différentes.*” (Research Gate) În **Joc secund**, metafora funcționează exact așa: ea nu e pod sentimental, ci identificare structurală. Barbu nu „compară” pentru a emoționa; el suprapune pentru a ordona. În acest sens, imaginea barbiană este o definiție, nu o confesiune; un obiect verbal definit prin relații, nu prin patos. Când cititorul caută „ce înseamnă”, poemul îi răspunde: *înseamnă cum stă*. Pe plan strict matematic, numele **Dan Barbilian** nu e o mască decorativă, ci o semnătură care a lăsat urme. Există o

anexă a simbolismului francez, ci o sinteză locală între metafizică și rigoare. La Lucian Blaga, misterul nu e obscuritate, ci principiu ontologic: lumea e cons-tituită astfel încât să nu poată fi epuizată de cunoaștere; poezia nu dizolvă enigma, ci o stabilizează ca orizont. La Ștefan Aug. Doinaș, mitul e trecut printr-o geometrie clasică: balada devine formă intelectuală, nu poveste. La Nichita Stănescu, limbajul însuși devine obiect: metafora nu mai e figură ornamentală, ci procedeu de cunoaștere, cu propriile sale reguli interne. În toate aceste cazuri, hermetismul nu înseamnă „a ascunde”, ci „a nu risipi”.

Ion Barbu se află la confluența acestor direcții, dar le radicalizează. La el, poezia devine explicit o formă de cunoaștere formală. Dificultatea receptării vine dintr-o neînțelegere de regim: cititorul caută „semnificație punctuală”, dar textul cere lectură sistemică. Sensul nu e într-un vers, ci în arhitectura întregului. Când cineva întreabă, iritat, „*ce a vrut să spună?*”, Barbu ar putea răspunde, cu politețe glacială: nu am vrut; am construit. Și, în România, construcția e mereu suspectă: dacă nu se vede imediat „folosul”, înseamnă că e ceva la mijloc.

E o superstiție națională care preferă improvizatia cu zâmbet încrezător în locul disciplinei care nu promite nimic pe loc. Titlul, Joc secund, spune mai mult decât pare: nu jocul ca divertisment, ci „a doua” lume, derivată, eliberată de grosolănia primei. Realul imediat e zgotos, plin de accidente și psihologie; jocul secund e ceea ce rămâne după decantare: viața așezată în relații.

În loc de întâmplări, poemul pune corespondențe; în loc de biografie, funcții; în loc de confesiune, arhitectură.

În istoria română, hermetismul barbian a fost când ridicat pe soclu ca dovadă că „și noi putem”, când tratat ca o vină: nu e „pe înțeles”, deci nu e „al nostru”. În spatele acestor reflexe stă o superstiție românească: confundăm autenticitatea cu spontaneitatea și sinceritatea cu lipsa de formă. Barbu contrazice comoditatea aceasta, iar contradicția doare.

Mai există și o morală a formei. Barbu refuză să fie imediat consumabil, să livreze emoție la doză și idei la plic. Într-o cultură a reacției rapide, un poet care cere inițiere pare aproape indecent. Dar tocmai această „indecentă” apără literatura de transformarea în divertisment cu pretenții. În fond, Barbu rămâne un test al răbdării intelectuale. Întrebarea nu e dacă „îl înțelegi” din prima, ci dacă accepți să nu înțelegi din prima. Aici, între poezie și geometrie, se închide cercul: adevărul nu devine accesibil prin simplificare, ci prin disciplină.

Influența lui nu se vede doar în imitări, ci și în refuzuri: „nu vreau să scriu ca Barbu” rămâne tot o relație cu Barbu.

El a introdus, în canonul nostru, ideea că poemul poate fi un obiect de cunoaștere, nu un simplu jurnal afectiv. Iar această idee, odată intrată, nu mai iese. Și, ca orice obiect de cunoaștere, cere un preț: timp, recitare și renunțarea la vanitatea „înțelegerii imediate”.

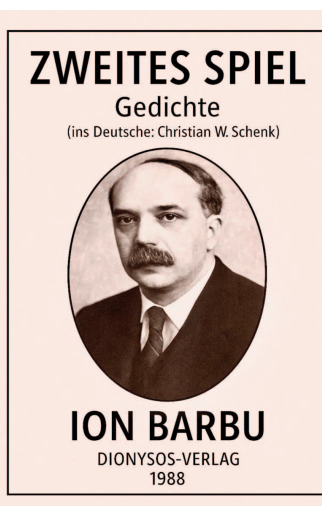
„Scrisul e problema mea cu mine...”

La Editura Eikon, a apărut, în 2015, **PASĂREA DIN ZID**-de **Ion Lazu**, carte care, într-o paranteză, vine cu o precizare care exclude probabilitatea unei ficțiuni: „**O evocare din anii șazecei**”. Avem la dispoziție un jurnal al omului de oraș, nevoit să-și practice meseria într-o zonă rurală-situație amintind de jurnalul lui Radu Petrescu, doar că aici, „veneticul” este obligat, geolog fiind, să parcurgă un traseu care „nu era unul de agrement, comod, pe drumuri ori pe cărări bătute de toată lumea, ci așa zice dimpotrivă...”. Autorul reconstituie atmosfera unui sat din nord-vestul țării-Pocola, cu oamenii locului, țărani, „...cu care geologul împarte aceleași rigori” pe care îi porteretizează abil, cu natura de ale cărei capricii depinde munca geologului dar care îi oferă confortul momentelor de lectură și de reflecție. Este perioada de început a activității literare, a eforturilor de a se face remarcant, a dificultăților legate de aceasta-într-o lume prea puțin receptivă la talentele din sfera umanistă, atunci când energiile creatoare nu sunt puse exclusiv în slujba politicii, dar, așa cum spune însuși autorul, „...scrisul e problema mea cu mine...”. Pentru ca imaginea spirituală a poetului de atunci să fie completă, regăsim, inserat în paginile jurnalului, un grupaj de poezii, apărute inițial în volumul „Muzeul Poetului”-publicat în 1981, după ani de ani de așteptare.

Partea a doua a volumului, cuprinde impresii de călătorie; JURNAL AMERICAN, evocă o călătorie pe continentul american, călătorie la care participă, în calitate de actriță care susține un recital de poezie pentru o comunitățile românești din câteva orașe ale țării gazde și Lidia Lazu, actriță și poetă, la rândul ei, ale cărei însemnări de călătorie se interferează, în acest volum, cu ale autorului. Volumul cuprinde, sub titlul: „**La Atena, hei, ferice! (Nu-i acolo ca pe-aice...)**” note de călătorie în Grecia, de astă dată, pentru a participa la un eveniment de familie-căsătoria fiului cu o tânără grecoaică- prilej de a cunoaște, atât cât este posibil, în opt zile, frumusețile țării, precum și ceva din spiritualitatea poporului grec.

Volumul-în prima parte- ne introduce nu doar în peisajul fizic al României anilor 60, ci și în cunoașterea eforturilor de a accede în lumea literară; în partea a doua, vorbim despre modul de receptare a realităților lumii libere ale unui scriitor format într-o lume devenită, de nu prea mulți ani, la data călătoriei- liberă. În ansamblu, **PASĂREA DIN ZID** răspunde pozitiv „problemei sale cu sine” a autorului, motiv pentru care merită parcurs, pentru a răspunde „problemei cu sine” a cititorului.

CARMEN FOCȘA

procedură de metrizare asociată cu Barbilian, discutată în literatura de specialitate sub numele de „*Barbilian's metrization procedure*”. (math.uaic.) Nu e nevoie să transformăm acest fapt într-o medalie pentru poet (poezia nu devine mare prin diplomă de geometrie), dar el spune ceva despre instinctul său: a găsi o metrică acolo unde aparent nu există, a introduce un criteriu intern acolo unde domnește difuzul. Aceeași minte care caută un mod de a măsura spații abstracte caută, în poezie, un mod de a măsura inefabilul fără să-l degradeze în psihologie facilă. Tradiția hermetică românească nu e o simplă

CALISTRAT COSTIN (n. 30 ian. 1942- d. 13 feb. 2021)

Pseudonim pentru Costinel Costin (n. 30 ianuarie 1942), absol-vent de filologie. Poetul, prozatorul și publicistul **Calistrat Costin** s-a născut la 30 ianuarie 1942, la Bacău, unde a făcut și studii gimanizale și liceale. După absolvirea Facultății de Filologie la Iași, cochetează cu învățământul universitar, lucrează la diferite instituții de cultură, iar după decembrie 1989 ocupă diverse funcții de conducere la Teatrul „Bacovia” și la Teatrul de Animație. A lucrat și în presă ca redactor la cotidianul „Informația Harghitei“ și la revista „Ateneu“ din Bacău. A debutat în presă în 1966, cu articole de critică literară, și editorial în 1974, cu volumul de poezie *Planete*. A colaborat la „Tribuna”, „Convorbiri literare”, „Ateneu”, „Orizont”, „Cronica”, „Luceafărul”, „Plumb” etc. De la debut, a publicat peste 20 de volume proprii de poezie și proză, dar și de traduceri. În 1998 i se acordă Premiul „G. Bacovia” pentru poezie. A fost președintele Filialei Bacău al Uniunii Scriitorilor din România, 2001-2018. În anul 2004 a primit de la Președintele României Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler. În 2018 a devenit Cetățean de onoare al orașului Bacău.

Volume de versuri:

Planete; Augusta lumină; Elementul lume; Satira duhurilor mele; Declinul elegiei; Scrisori; Uite, viața, nu e viață; Lume, lume și iar lume; Închis... pentru inventar; De viață, de moarte, de lume; Umor la gura țevii; Soare cu dinți; Și totuși... nu se mișcă; ...Restu-i otravă; Bârfitor la colț de univers; Distracție de fiare.

Proză:

La răspântii; Arșița; O anume fericire. Traduceri: Tristan Tzara, Pierre Morency. Scenarii pentru teatru, articole de critică literară, foiletoane, gazetarie.

„Poet autentic (definit prin) poza și tandrețea ironică (și) tentația parabolică (în) tradiția unui balcanism bizar”.

(Ion Bogdan Lefter)

„Încă de la debutul cu PLANETE (1974) era limpede că inteligența de tip speculativ și spiritul ironic prelevează în cazul lui Calistrat Costin / _ / SATIRA DUHURILOR MELE ... (1980), subintitulată parodii și nu prea efectiv cea mai bună carte a lui Calistrat Costin și o apariție relativ frapantă în contextul poeziei contemporane, e un amestec bizar de poezie umoristică, notații pătrunzătoare despre viciile lumii moderne, alegorii, fabule, inserții parodice și fulgerări metaforice, totul sub un regim de ironie acută, de zeflemea cu subsol grav, Într-o scriitură narativă, cu subtilități semantice și fo-

netice, cu desfășurări hiperlogice / - / în fine cu umor insinuant „à la Mitică”, ilustrând insolitul formulei”.

(Laurențiu Ulici)

„Talent real, dotat cu mult spirit critic, cu umor și luciditate, cu deschideri culturale apreciabile.”

(Ion Rotaru)

Curriculum vitae

Am trăit aproape o viață, puțin, mult, prea mult, ca un inocent, m-am strădui din răputeri să par, ba chiar să fiu un individ decent, nu m-am băgat în borșul nimănui, mi-am văzut în legea mea de propria-mi treabă, negustor cinstit, drămuindu-mi, uneori cam avar, păguboasa tarabă, și-ntr-acest chip vremea a curs pe lângă mine, istorie printre mormane de ruine, am fost, îmi place să cred, un „om de bine” nefăcând nici câinilor, nici semenilor mei, nici cel mai mic rău, uneori, eeee, o recunosc, m-am cam tăvălit nesimțitor, ca prietenul meu porcul, în tău uitând și de Bunul Dumnezeu și de celălalt, fiu al său, celebrul Asmodeu, dar, mai ales, am fost uitător de mine însumi, nici prea credincios, nici pe de-a-ntregul ateu, asta e: vina pentru rătăcitoarea mea înțeleaptă nebunie mi-o asum, păcătosul sunt eu și numai eu ...

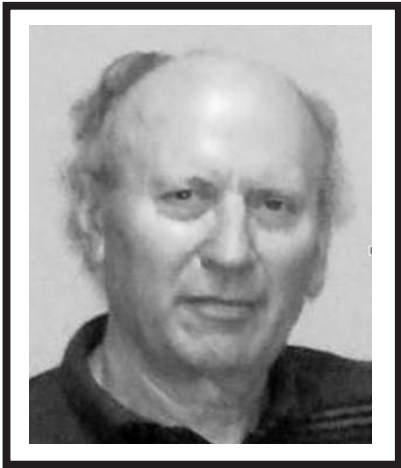
De dragul tău, Doamne!

Ai crezut că bestia umană se poate-mblânzi cum ai dresa un câine; mai crezi și-acum când ascuți „aria veșniciei” cântată zglobiu de mortul din tine ros de viermele-ndoielii; urșiți definitiv a relua „Povestea” din același punct mereu, te bucuri cuminte de rolul încredințat la naștere de dispecerul celest; cum-necum, viața-i izvor de plăceri, la fel și moartea, bucură-te! Lumina, umbra lui Dumnezeu, moare văzând cu ochii, răi sunteți, răi-răi, mai oameni buni, poate de asta nu se întrevede nici o salvare, vânătoarea de îngeri e-n toi, distracție de fiare! Am îngenuncheat pe prisma templului tău, mi s-a făcut dor de tine, de dragul tău mai sper că această „viață-moarte” trebuie să însemne ceva neasemuit de frumos; dram de gândire dând ființei un rost (și neființei!), nu și speranță, ah, ah, ah, deprimant adagiu: „gândirea nimicului”, hotărât lucru - ne-ai greșit; Doamne, și-acum e prea târziu să mai ...

Omul e dracul, doctore!

Nu mai voiesc nici măcar să mor, doctore, te rugasem să-mi dai niște prafuri ca să visez frumos înainte de plecare; renunț, mai am câteva socoteli de pus la punct și puncte-puncte! Omul e dracul, doctore, doctore, ei bine, nici să trăiesc nu mai voiesc, închipuiește-ți: ai zice că voiesc „nimicul”, Îmi pare mie că acesta mi-ar fi deajuns, mă mulțumesc, doctore, cu puțin, puțin de tot, dar ... dar... am dat-o la-întors, nene casapule, nu mi-o lua în nume de rău (am cheltuit o avere pe șarlataniile tale!):aș voi să trăiesc și n-aș mai voi să mor, fire-ar ale dracului de viață și de moarte

Ioan Prăjișteanu

Petruș Andrei la plecare

Scriu acest necrolog în zi de ger greu, ger și afară și în suflet, căci nu a trecut o lună de zile de la despărțirea de două colege dragi, *Mara Paraschiv* și *Peronela Apopei*, și, iată, a plecat și scriitorul **Petruș Andrei** la cer. Este zi neagră de înmormântare. În comunitatea noastră (Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor), în ultima vreme, ne-am despărțit de colegi-prieteni dragi, cu multă durere, dar nu a existat întâlnire să nu-i aducem în amintire și prețuire, precum și în paginile revistei *Plumb*. Cine să aibă grijă de moștenirea literară lăsată, dacă nu noi, cei rămași?

Petruș Andrei a fost un coleg excepțional, de o omenie exemplară, un autor implicat în viața și evenimentele filialei cu mult sârg, atent cu toți colegii și opera lor, promovându-i în revista proprie sau scriind recenzii la noi apariții literare.

Îmi amintesc că ne-am întâlnit în vara trecută la Piatra Neamț, la Târgul de carte, i am vorbit despre boală, despre încercările grele ale destinului și mi-a părut optimist, plin de speranță...Din păcate oricât am lupta, medicina noastră este încă neputincioasă în anumite diagnostice, căci în loc de războaie și cuceriri, liderii lumii ar face bine să investească mai mult în prelungirea vieții tuturor, nu numai în ale lor vieți nestemate... așa că domnul Andrei s-a pierdut printre tratamente puternice, dar ineficiente. Dumnezeu să-l aibă în grija Lui, acolo, la cer printre poeți!

Câteva date biografice spre neuitare și multă prețuire pentru opera sa prodigioasă, dar și cultivată, premiată, promovată:

data nașterii: **01.06.1946**

– localitate: com Puiești, jud. Vaslui

– anul primirii în URȘ: 2010

Andrei I. Petru, născut în 1946, iunie, în satul Bărc, com. Români, jud. Neamț. Scriitor contemporan, membru al Uniunii Scriitorilor din România

VOLUME PUBLICATE (doar câteva)

„Descânțece de inimă rea” -1995 (Editura Panteon – Piatra Neamț); DEBUT EDITORIAL

„Floarea de jar”-1996(ibidem);

„Flacăra de veghe”-2000 (Editura „Sfera” Bârlad);

„Poeme târzii”-2006 (ibidem);

„101 sonete”-2007 (ibidem);

„Taina feciorului de împărat”-2010 (în „Poveștile de la Bojdeucă”(Edit. Pam-filius – Iași);

„Crepusculul de miere”-2010 (Editura „Cronica”- Iași);

„Oul fermecat”-2011 (Editura „Sfera”- Bârlad);

„Și vremea nu mă vremuiește” -2011 (Editura „Sfera”- Bârlad);

„Cumpănind cuvinte”-2011 („Opera omnia”- Editura „Tipo Moldova”- Iași);

„Fântâna și izvorul”-2012 (Editura „Sfera”- Bârlad);

„Femeia, vinul, aurul și cântul” -2013 (Editura „Sfera” –Bârlad);

„Mihai Eminescu – Eterna fascinație”-

2013 (Editura „Sfera” –Bârlad);

„Într-un crâng de neuitări”-2013 (Editura „Sfera” – Bârlad);

„Zâmbet de primăvară” -2014 (Editura „Sfera” –Bârlad);

„Lecturi empatiche” – 2015 (Editura „Sfera” – Bârlad);

„Călător prin timpul vieții mele” – 2016 (Editura „Sfera” – Bârlad;

„Un dor nestins de nemurire” – 2016 (Editura „Rafet” – Râmnicu Sărat;

„Fabule, satire, parodii...” – 2016 (Editura PIM – Iași);

„Când la stânga... Când la dreapta” – 2017 (Editura „Rafet” – Râmnicu Sărat);

„Nemărginita iubire” – 2018 – (Editura A.T.U. – Sibiu).

*

”Despre Petruș Andrei s-a scris mult (și bine!), subliniindu-se mereu armonia frazării, echilibrul clasic al versului, exprimarea aforistică, frumusețea imaginilor, calitățile ce se regăsesc în mod constant în scrisul său.”

(**Valeriu Stancu**)

”Cărțile sale propovăduiesc: binele, frumosul,adevărul, viața. Sonetele lui mută peisajul în mit. Poetul se aseamănă cu un mag, care cântă și vrăjește, dar care-și descântă (o carte i se intitulează „Descâtec de inimă rea”) și dezvrăjește. Petruș Andrei este unul dintre cei mai importanți sonetiști, un poet cu o viziune modernă a lumii, un creator pentru care viața și cântecul se interferează, două sfere de lumină care se văd și pot exista numai atunci și atât cât sunt împreună” (**Nicolae Dabija**).

Cu o zi înaintea morții, a postat o poezie excepțională pe Facebook, ca o premoniție, iar anunțul plecării a îndurerat 1000 de urmăritori, dovadă limpede de cât de iubit și apreciat a fost domnul Petruș Andrei:

Despărțire –

Sigur c-am să plec odată Undeva, să nu mai vin, Într-o noapte înstelată Am să plec să mor puțin.

Voi lăsa în urmă toate C-am să plec fără alai Și-am să pun doar cât se poate În bagajul pentru Rai.

De aceea, vă las vouă Tot ceea ce am mai bun: Soare blând și lună nouă Că n-am unde să le pun.

Las luceferi și las stele La lumina lor să stați, Apele rămân și ele Să n-aud că vă certați.

Vă mai las spre desfătare, Păsările cu-al lor cânt, Munții înalți și larga mare Și pământul drag și sfânt.

Și-am să plec la braț c-o doamnă Navigând pe mări de dor Și-am să las pe-un cer de toamnă Un lung țipăt de cocor.

Și-am să iau cu mine-ndată Lacrimile strânse-n ploi. Și-am să las iubirea toată Ș-o mpărțiți voi înde voi.

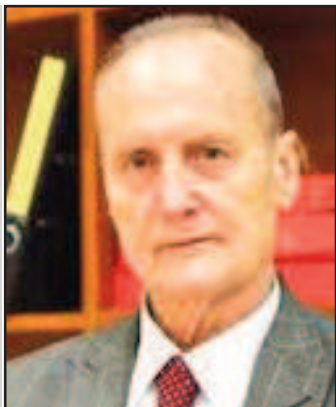
Azi, în ziua înmormântării lui Petruș Andrei, este sărbătoare, Întâmpinarea Domnului. Îi dorim Întâmpinare la porțile raiului, și îngerii poeziei să-l ocrotască pe drum.

Rămas bun, poete! Nu te vom uita niciodată! Condoleanțe cu lacrimi, familiei îndurerate!

2 februarie 2026

Cristina Ștefan

CONSTANTIN LUPEANU

Iubire și transcendență

După ce ne delectase cu cartea **Mihai Eminescu, Ce-ți doresc eu ție, dulce România** -din versurile de inspirație istorică și patriotică, am găsit în librărie o altă carte a **Constanței Abălașei-Donosă**, intitulată **Poeze și nepoeze pentru Nichita** (138 de pagini, București, Editura Ro.cart, 2021). O carte căutată, care se vinde bine; un imn a șaizeci și cinci de poezii, prefătat de George Călin, poet din Urziceni, ambasador cultural (Convenția ONU, Geneva). Cartea se deschide cu un **Argument** de trei pagini, prin care ne convinge în legătură cu punctul de pornire al poemelor. **Constanța Abălașei-Donosă** are nevoie de idoli. Lui Mihai Eminescu i-a închinat deja mai multe volume de versuri și studii de istorie literară și deține cea mai largă colecție de desene și picturi cu portretele poetului național, casa părintească, clădiri și monumente legate de acesta, peisaje din natură sau inspirate de poeziile eminesciene. „Motivul care m-a determinat să dedic aceste versuri scrise special pentru Nichita Stănescu este evenimentul la care am fost invitată să particip: **Zilele Nichita Stănescu**, ediția a XV-a, 15 mart.-15 apr. 2021”, mărturisește ea de la bun început.

O cronică de întâmpinare nu este un studiu științific, care să trateze o chestiune sub toate aspectele. Cu toate acestea, chiar fără să vrea, recenzentul vorbește nu numai despre cartea în cauză, ci și despre felul în care se manifestă autorul, prezentând mai ales latura artistică a acestuia. **În Poeze și nepoeze pentru Nichita**, poemele sunt scurte, în general de câte douăsprezece rânduri, în vers liber sau cu rime nepretențioase. Din loc în loc se simte suflul versului folcloric, strunit până la urmă. Poemele acestei culegeri par a fi expresii sincere ale unei respirații realiste a vieții, notații ale unor sentimente mergând de la ziua de astăzi, practice, la trăiri intense și înțelegeri metafizice. Evidente sunt câteva noțiuni, cum ar fi prețuirea, dragostea, dorința, dorul, tristețea, tângirea după fericirea care depășește cadrul lumii percepute de noi, împlinindu-se cumva în salturi transcendente. Iubirea poetei pentru Nichita trebuie înțeleasă drept iubirea pentru cuvânt, iubirea pentru metafore și alte figuri de stil, iubirea pentru poezie, pentru că *Amândoi vom curge prin timp / Tăcuți și nerăbdători și/ Dacă ți-ai întoarce ochii să mă privești, / Te-aș mângâia cu nădejdea inimii mele / Rugându-*

te să mă veghezi mereu / Cu privirea, cu gândul, cu cuvântul.

Diferite elemente de cultură, aduceri aminte, concepția despre viață și soarta omului sunt tot atâtea teme pe care se concentrează pana măiastră a poetei, în dorința evidentă de a crea un mit. Nu o dată scrie cu referiri la creația lui Nichita Stănescu. Există poeme în care cuvinte cu semnificație din poezii ale acestuia sunt preluate și răsucite, împlinite cu versuri proprii, într-o împreunare literară. Fluxul poemelor plăcute, ușor de înțeles, este întrerupt în două rânduri. Întâi, poeta adaugă nouă desene abstracte la poezii stănesciene, din care caligrafiază mărunț frânturi de versuri. Al doilea grupaj conține douăzeci și patru de portrete ale lui Nichita, din diferite perioade de viață, precum-pănind portretul romantic. *Și iarăși tășnește clocotul iubirii: Aș vrea să fii cu mine, orbit de dor / Doruri crescute sub zbatere de vânt / Să radiezi ușor ca ploaia sub nor / Ori să fii aici cu tainic cuvânt. Natura misterioasă și greu de înțeles a valului iubirii care o împresoară se observă prin reprezentări cel mai adesea legate de natură. Vântul și ploaia sunt invocate adesea, plaiul cu florile înmiresmate, apele divinizate. Resemnarea nu este acceptată, ultimul poem al ciclului încheindu-se în ton ambiguu: *Mă vei căuta ca frunzele ce se pierd în toamnă / Ori cucul de cântă-ntr-un târziu / Un descântec frânt cântat cu teamă / Vrei să revii cu sete. Voi tăcea / De tăcere știu.* Volumul cu poemele închinat lui Nichita conține și câteva poeme dedicate divinității, de o frumusețe care tulbură. De asemenea, unele pasteluri create sub forma poeziei moderne. **Constanța Abălașei-Donosă** scrie poezie din copilărie, dar nu s-a atașat niciunei școli de poezie, fiind deopotrivă romantică și clasică, unde lirica folclorică răsună uneori ca un ecou din alți timpuri.*

Căutând în structura, intenția și tehnica folosită în fiecare nouă carte, găsim și rescieri, reluarea unor teme deja uzitate numai de ea. Lirica sa are o austeritate a formei, fixează cu un ochi critic esențele și de aceea se află mult mai aproape de adevăr decât încercările de instrumentalizare.

Poezia ei nu este lucrată; curge firesc, parcă ar fi un dicteu automat; are, cum am mai scris, datele zăcămintului din supraconștiința proprie, tărâmul ideilor perfecte; ea izvorăște din infinita sa inteligență, care purcede din interior.

Poate de aceea a apărut incomodă unor autorități rău intenționate. În ciuda ignorării, ea continuă să scrie și să publice poezie, un volum mai reușit decât altul. Face o lirică seducătoare, extraor-dinară, își exprimă propriul discurs poetic chiar repetându-se obsedant, suficientă sieși. În total, cu atât mai mult în cartea de față, **Constanța Abălașei-Donosă** dă dovadă de putere de creație, este actuală, în poemele și nepoezele sale împletindu-se diadelfic gingășia cu o extraordinară semnificație generică.

Preluând metafora lui Tudor Arghezi, noi vedem în acest imn a șaizeci și cinci de poezii o **Cântare a omului** inspirată, aproape de Dumnezeu și de Fecioara Maria.

MIOARA BAHNA

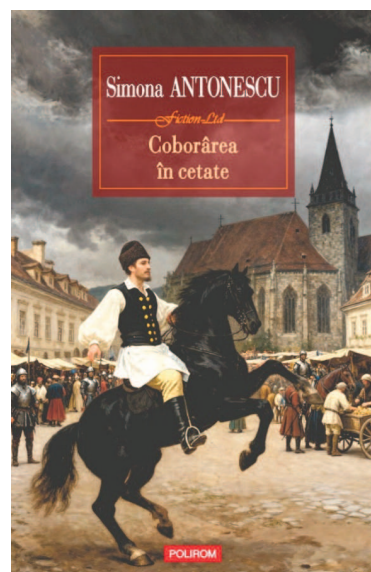

Destine mărunte în istoria mare -

Simona Antonescu „Coborârea în cetate”

După „Fotografal Curtii Regale”, cartea ei de debut, urmată de **„Hanul lui Manuc”** și de **„Chiajna din Casa Mușatinilor”**, pe care o consider cea mai valoroasă dintre cărțile ei scrise până acum – și citite de mine, firește – de **Simona Antonescu**, revin la creația sa, citind **„Coborârea în cetate”** – **Polirom**, Iași, 2025, prin care consider că își confirmă, încă o dată, locul distinct în proza românească actuală de inspirație istorică. Romanele ei de inspirație istorică o așează, în opinia mea, în rândul unora dintre cei mai importanți romancieri contemporani ai acestui tip de discurs epic – și, ca de fiecare dată, îl am în vedere, în primul și în primul rând, pe Radu Ciobanu, însă mă gândesc, de asemenea, la regretatul Ioan Muscalu și, desigur, la Doina Ruști – ale căror creații, fără a cultiva nostalgia ca scop în sine, într-un registru propriu, reînvie imagini complexe ale unor vremuri de demult, însă prin modernitatea construcției epice și a sensibilității na-rative, se înscriu firesc în peisajul lite-raturii române actuale.

„Coborârea în cetate” (re)con-struiește evenimente care se derulează, în principal, în Brașov, la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, mai exact, din 1599 și până puțin după uciderea lui Mihai Viteazul. Deși întreaga atmosferă a romanului este dominată de acțiunile domnului valah, ca și în „Frații Jderi” – cu care, de altfel, cartea scriitoarei contemporane are și alte similitudini –, voievodul nu este personajul principal, prima scenă fiind, în cea mai mare parte a cărții, ocupată de patru frați români din orașul de la poalele Tâmpiei: Gruia, Neacșu, Grama și Mitruț (numele de alint al lui Mitrea, mezinul), fiii lui Simion cojocarul, cel mai mare dintre ei, Gruia, pendulând între gospodăria moșului său și a moșicăi, părinții lui Simion, care l-au crescut după moartea mamei la nașterea lui, și curtea de pe Tocile, a bunicilor, unde, copil fiind, a fugit, întorcându-se în pofida tentativei părintelui de a-l lua acasă, pentru a trăi alături de frații săi mai mici, născuți din noua căsătorie a acestuia. Romanul se construiește din poveștile vieților celor ce ies, fie și episodic, în prim-planul acțiunii, trasându-se în felul acesta o imagine aproape monografică a târgului multi-etnic, aflat aproape de confluența principalelor ținuturi românești, Valahia, Moldova și Transilvania, unde oamenii trăiesc pașnic, în armonie, respectându-se unii pe alții, chiar dacă orgoliile nu-i ocolesc pe niciunul și li se arată în varii situații. Astfel, modul de organizare administrativă a locului – Casa Sfatului, spre exemplu, secvențe din felul cum funcționează o seamă de alte instituții

(școala, biserica, unite prin intenția popii Dan, aflat mereu alături de oameni, de a acționa spre binele copiilor și al comunității), dar și o seamă de domenii-cheie ale economiei locale – moara, cojocăria, fabrica de hârtie, piața de alimente etc., prin reprezentanți ai lor, sunt trecute în revistă, ca puncte fierbinți ale vieții târgului. De asemenea, din interacțiunile personajelor „transpar” mentalitățile specifice epocii și locului („Cine zice tată de fete, zice om necăjit”), atât în ce-i privește pe români, cât și pe celelalte etnii. Spre exemplu, ample referiri se fac la organizarea junilor, adevărată instituție ea însăși a tinerilor, școală a bărbăției, etapă obligatorie înaintea întemeierii unei familii, prin care trebuie să treacă spre a se căli și a deveni mândri de statutul lor cu toții, înainte de a-și putea întemeia o familie și de a-și asuma, alături de ceilalți responsabilitatea participării la războaie, atunci când e cazul. Pe de altă parte, viața lui Karl, fiul foaterului fierarilor brașoveni, prietenul cel mai bun al lui Mitruț, îi oferă naratorului prilejul unor incursiuni în tradiția calfelor călătoare, obicei al tinerilor sași de a pleca în lume pentru a-și desăvârși meșteșugul, muncind sub îndrumarea unor meșteri din alte țări și dobândind mai multe cunoștințe, după ce au ucenicit mai întâi aproape de ai lor. Există și o instanță neoficială a moralei, „Femeile Scheiului”, ale căror vorbe, în varii situații, „spuneau că”, funcționează ca sentință socială. Cele mai în vârstă formează un adevărat tribunal informal, stabilind cine cu cine trebuie să se însoare. Cartierul lor ge-neral este situat lângă vâltoare, spațiu simbolic al ieșirii fetelor în lume, fiindcă acolo, tinerele de măritat vin să spele zestrea ori alte obiecte din gospodăriile părintești, sub privirile junilor care-și aleg dintre ele viitoarele soții, cu acordul tăcut al bătrânelor, „înșirate pe stîngia scâmnioarei” construite speciale pentru ele de Bursuc, unde stau „ca vrăbiile pe culmea pentru rufe, cu palmele sprijinite în capetele toiegelor, cu degetele no-duroase aidoma lemnului”. Nu lipsesc din roman nici superstițiile – să nu te uiți noaptea în fântână ca să nu-ți pierzi mințile, de pildă –, care, accentuează coloratura arhaică a lumii și alimentează temeri, mai ales ale copiilor și ale tinerilor lipsiți de experiență de viață. Pe acest fundal, în cetate, își face apariția domnul Mihai Valahul, la început, devenit Viteazul, cu armatele lui, care, căutând să țină piept dușmanilor de tot felul, încearcă, pentru prima oară, să-i unească pe români într-o singură țară.

În operațiunile ostășești pe care le organizează și le conduce Mihai Viteazul se implică și tinerii Gruia, Neacșu, Grama și Mitruț, dovedindu-se, la rândul lor personaje reprezentative pentru lumea românească, profund atașată de pământul natal.

În romanul Simonei Antonescu, exceptând-o pe moșica, aflată de multă vreme la granița dintre ființă și neființă, și domnitorul, nimeni nu moare dintre cei asupra cărora se fixează atenția naratorului. Rămân însă semnele ale trecerii lor prin încercările vieții și în special ale războiului, memento-uri pentru ei înșiși, dar și pentru generațiile viitoare. Epilogul romanului se încheie venirea pe lume a fetei lui Gruia și a Dămianei, fiica mijlocie a morarului, Agripina, dar lasă deschise drumurile lui Karl, plecat în lume să-și facă ucenicia, de unde trimite oricând are prilejul, mezina aceluiasi morar Bursuc, vești că o iubește și că va veni la ea, deși știe că între părinții lor este o dușmănie de moarte, care nu-i va lăsa să-și împlinească dragostea.

→ p. 12

FLORIN DANIEL
DINCĂ

DANIEL DEFOE, Robinson Crusoe

(IV)

Robinson, după sosirea în Brazilia, nu este abandonat de salvator, căpitanul portughez, care îl recomandă unui proprietar de plantație de trestie-de-zahăr. Pro-punându-și să devină plantator el însuși, Robinson se naturalizează, își cumpără pământ, cultivă trestie-de-zahăr, apoi tutun, aidoma lui Wells, un portughez din Lisabona, descendent din părinți englezi. Ca plantator, Robinson, având nevoie de ajutoare, regretă despărțirea de Xury: „Am primit certificatul de naturalizare și am cumpărat pământ nedestelenit cât am putut cuprinde cu banii pe care îi aveam. După aceasta, am făcut planul pentru plantație și conac, în limita sumei pe care îmi puseseam în gând să o cer din Anglia. Mă învecinam cu un portughez din Lisabona, născut din părinți englezi. Se numea Wells și se afla într-o stare materială ca și a mea. Ne înțelegeam foarte bine. (...) În anii următori am mărit suprafața de cultură și pământul a început să-mi dea roade bune. În al treilea an am plantat tutun și am pregătit fiecare câte o tarla pentru trestia-de-zahăr din anul viitor. Amândoi duceam mare lipsă de ajutoare. Acum îmi dădeam seama de greșeala pe care o făcusem când m-am despărțit de Xury.” (R. C., p. 37) Proprietar de ingenio, Robinson se declară nemulțumit de condiția lui. Dacă ar fi intenționat să fie doar un alt membru al „păturii de mijloc”, n-ar fi fost nevoie să bulverseze autoritatea paternă, să producă nefericire celor ce-l iubeau, celor ce se străduiau să-l ferească de el însuși, fiindcă în setea lui de călătorii, pe mări, ochiul lor întrezărea semnele unui destin saturnian. Prin urmare, dacă atât și-ar fi propus, ar fi rămas acasă, profitând de condițiile materiale asigurate de tatăl său, cel ce nu-și forțase destinul, cel ce se integrase în peisajul social dintre lumea „de jos” și lumea „de sus”. Ceea ce intră în discordanță cu firea lui, cu modelul său de existență, este viața sedentară pe ingenio, în care se fanează spiritul de aventură, de apropiere a lumii nevăzute. Robinson se consideră exilat pe o „insulă pustie”. Viața pe ingenio îl pregătește pentru viața de pe „insula blestemată”, care îl așteaptă, fiind înscrisă, ca etapă inevitabilă, pe harta destinului său: „Munca pe care o începusem era destul de străină firii mele și de-a dreptul opusă vieții pe care mi-o doream și pentru care părăsisem casa părintească, nesocotind toate sfaturile tatei. Acum ajungeam la acea stare de mijloc sau la grădul mai bun al unei vieți mărunte, de care îmi vorbea tata cândva. Pentru aceasta însă, puteam să fi rămas acasă și să nu mă fi obosit rătăcind prin lume așa cum o făcusem. Adesea mă gândeam că așa fi putut ajunge la această situație și în Anglia, între prietenii mei, fără să mă duc la cinci mii de mile depărtare, între străini

și sălbatici, într-o țară necunoscută și atât de depărtată, încât să nu mai pot afla nimic despre lumea mea. Așa se face că priveam noua-mi viață cu adâncă părere de rău. (...) Mi se părea că trăiesc în surghiun pe o insulă pustie.” (R. C., pp. 37–38). Portughezul primește de la Robinson o procură și o scrisoare către văduva căreia îi fuseseră încredințate două sute de lire obținute în urma primei călătorii pe coasta Guineei. În scrisoare, din nevoia de racordare la spațiul original, pe care îl poartă în sânge, chiar dacă pare să nu fie conștient de acest adevăr, Robinson îi narează văduvei despre peripețiile sale (căderea în robie, evadarea din Sale, periplul de-a lungul coastelor Africii), dar și despre norocul întâlnirii căpitanului portughez în zona Capului Verde. Ajuns la Lisabona, portughezul expediază scrisoarea lui Robinson la Londra printr-un negustor. Văduva îi pune la dispoziție banii dați în păstrare, iar negustorul îi investește în mărfuri englezești, pe care le direcționează spre Lisabona, de unde vor fi transportate în Brazilia, prin intermediul căpitanului portughez. Banii oferiți de către văduvă – drept mulțumire pentru salvarea lui Robinson – vor fi utilizați de portughez tot în favoarea lui Robinson, căci îi angajează, prin contract, un servitor din Lisabona, de care avea nevoie. Din vânzarea mărfii englezești rezultând un beneficiu împătrit, Robinson își permite să cumpere un sclav negru și să mai angajeze un european: „Acum eram mult mai bogat decât vecinul meu. Am cumpărat îndată un sclav negru și am angajat încă un argat european, pe lângă cel adus din Lisabona.” (R. C., p. 39) Să reținem: negrul este cumpărat, europeanul este angajat!... Prin dublu comportament, Robinson „unge” angrenajul oribilului sistem al vremii, în care segregatia rasială era triumfătoare. Acum Robinson aparține confreriei plantatorilor, ceea ce îl face stăpân pe ziua de mâine, dar și vulnerabil, stabilitatea succesului fiind condiționată de asigurarea mâinii de lucru, dar și de intensitatea vieții comerciale. Robinson urzește planuri prea îndrăznețe, pe care le va sancționa prin comentariul său. Ceea ce necesită să fie precizat este că tot ceea ce i se întâmplă rău lui Robinson vine să ilustreze profețiile tatălui său, al cărui cuvânt fusese ignorat de fiu. Fiul de azi, pătitul, distanțându-se de fiul de ieri, inocentul, ne vorbește din jiltul tatălui, fiind promotor al ideilor bătrânului, făcând elogiul „păturii mijlocii”, al mentalității bazate pe echilibrul dorințelor și al planurilor, al cuminenței deciziilor și al măsurii faptelor, care trebuie să excludă excesele. Spărgând tiparul patern, Robinson se definește drept creatorul propriei nenorociri, cu toate că de multe ori îl vizitează gândul că Dumnezeu l-a pus la încercare, ducându-l pe insulă, mântuindu-l când i s-a cuvenit să fie mântuit, fiindcă roata norocului și a nenorocului, a sărăciei și a belșugului doar Creatorul o învârtă: „Ajunsesem mare negustor. Capul a început a mi se împuia cu tot felul de planuri și gânduri ce depășeau posibilitățile mele de înfăptuire și care sunt foarte primejdioase, căci mână îndeobște la ruină. Dacă așa fi dus mai departe o viață de muncă serioasă, așa fi ajuns la belșug și mulțumire, lucruri pe care mi le recomandase tata cu atâta căldură. Aș fi avut parte de viața tihnită și retrasă a păturii mijlocii.

Eu însă nu mă mulțumeam cu atâta și astfel mi-a fost dat să ajung înfăptuitorul propriei mele nenorociri, să mai adaug greșelilor mele din trecut

alte noi și să am prilejul unei amare căinți mai târziu. Totul a pornit de la acel dor aprig și smintit de a vântura lumea.” (R. C., pp. 39–40)

Robinson, cel ce, odinioară, călătorise pe coasta Guineei, convingându-se că poți să devii bogat vânzându-le indigenilor fleacuri (mărgele, bricege, toporașe, oglinzi), primind aur, mirodenii și fildeș, le vorbește confidenților, negustori și plantatori, despre negrii care pot fi aduși, neoficial, în Brazilia. Ei, plantatorii, și-ar putea rezolva una dintre cele mai dificile probleme pe care le au: insuficiența mâinii de lucru. Comerțul cu sclavi, știu proprietarii de ingenio, este dirijat de regii Spaniei și ai Portugaliei prin acordarea de învoiri speciale. Trei plantatori se hotărăsc să-i propună o afacere de taină: ei îi vor pune la dispoziție o corabie pentru o expediție, numai una, în Guineea, iar el, ca reprezentant comercial, va trebui să le procure niște negri care, imediat ce vor fi strecurați în Brazilia, vor fi repartizați în mod egal, în secret, pe proprietățile lor: „Apoi mi-au mărturisit că au de gând să înarmeze o corabie și s-o trimită spre Guineea. Fiind plantatori ca și mine, le venea greu fără ajutoare și mână de lucru. Cum negoțul cu negri era oprit și nu-i puteam vinde pe cei aduși, plănuiau să organizeze o singură călătorie, iar robii, debarcați în taină, să și-i împartă pentru moșiile lor. Pe scurt îmi ofereau să merg ca reprezentant al lor și să mă ocup în Guineea de partea comercială a expediției, urmând să primesc în schimb, fără nicio cheltuială pentru mine, o parte din negrii aduși, egală cu a lor.” (R. C., p. 41). Născut „să-mi fiu propriul meu dușman” (R. C., p. 41), Robinson pune în pericol realizările sale din Brazilia, cedând „dorinței de a mă ridica mai repede decât îngăduia firea” (R. C., p. 40). Implicându-se în comerțul cu sclavi, se transformă într-un instrument al societății vremii nu slujind nobile cauze colective, ci pernicioase interese personale. Aventurismul său („nu am rezistat propunerii, după cum nu m-am împotrivit nici prima dată dorinței mele de aventură,

cu toate bunele sfaturi ale tatei” – R. C., p. 41) nu se explică decât parțial prin frecvent invocata ispită a cunoașterii lumii. Personajul se angajează în ignobilă expediție fiind victima hybris-ului funciar din care se va alimenta și ideea fulgerătoare îmbogățiri.

Robinson își programează minuoș ieșirea din spațiul brazilian prin întocmirea testamentului, prin numirea executorului testamentar, prin impunerea unor condiții vremelnice asociați, astfel pregătindu-se (fără să știe, fără să vrea) pentru descoperirea blestematei insule: „Ei au primit condițiile mele și mi-au dat în scris că vor face precum ne-am învoit. Mi-am făcut testamentul, dispunând de tot avutul meu. Am numit executor

testamentar pe prietenul meu, căpitanul portughez, care-mi salvase viața, lăsându-i jumătate din avere, iar restul urmând să fie trimis în Anglia. Am luat așadar toate măsurile trebuitoare pentru păstrarea plantației și avutului meu. Numai la interesul meu propriu nu m-am gândit cum se cădea.” (R. C., pp. 41–42).

Personajul lui Defoe, **Robinson**, ajunge în Brazilia în 1655, pe care o va părăsi în 1659.

Ceea ce intenționează plantatorii, inclusiv Robinson – să introducă sclavi în Brazilia – reprezintă un act reprobabil, dar să nu uităm că exista o tradiție a sclaviei, care a devenit, încetul cu încetul, politică de stat pentru monarhi: „În Europa secolului al XV-lea sclavii negri apar – dar rar – în Andaluzia, unde erau importați de musulmani (cu nave castiliene direct din Guineea, iar după 1479, cumpărați în târgurile de sclavi portugheze) pentru a lucra pe plantațiile de trestie-de-zahăr.” (Ovidiu Drimba, **Istoria culturii și civilizației**, IV, p. 328) Portughezii, exploratori ai coastelor Africii Occidentale, au excelat în vânatoarea de sclavi: „În incursiunile lor de pe litoral și din apropiere pentru a captura sclavi portughezii incendiau colibe, ucideau bătrâni și copii, vânau bărbații cu câini mari dresați în acest scop, aduși special din insulele Canare.” (O. Drimba, p. 328) De la vânatoarea de sclavi s-a trecut la comerțul de sclavi. Negrierii și-au descoperit colaboratori în șefii de triburi, pe care îi îndemnau la război cu vecinii, prizonierii fiind vânduți pentru cai și grâu, pentru pânzeturi, mătăsuri și chiar pentru ligheane de alamă: „Ritmul descoperirilor portugheze pe litoralul vestic al Africii a fost grăbit – și în mare parte determinat – de această vânatoare de sclavi. În curând vor fi aduși în Portugalia – și de aici, vânduți mai ales în Lumea Nouă – până la 800 de negri anual, în schimb cu mărfuri exportate în regiunile africane (mai ales cai, grâu, pânzeturi și mătăsuri). Răpirile de negri vor deveni o excepție; navigatorii-trafficanti vor prefera să trateze cu șefii triburilor locale, instigându-i la războaie contra vecinilor lor spre a-și procura prizonieri, vânduți apoi ca sclavi.” (O. Drimba, p. 328). Comerțul cu negri devenind monopol de stat, regii spanioli și portughezi acordau asientos – contracte între rege și particulari sau companii – prin care se fixa numărul de sclavi și perioada livrării. Negustorii de sclavi nu erau doar spanioli și portughezi, ci și italieni, francezi, germani, danezi și olandezi, ceea ce demonstrează rentabilitatea abominabilei activități care se generalizase, Spania și Portugalia având rivali în celelalte puteri maritime.

Piratul John Hawkins, mort în 1595, „a fost primul englez care a practicat comerțul cu negri, cumpărându-i în Guineea și vânzându-i ca sclavi plantatorilor din America Centrală sau din Antile” (O. Drimba, p. 328). Francezii vindeau negri din Guineea „ca hrană triburilor Potiguara, canibali din Brazilia” (O. Drimba, p. 328). Între 1450 și 1700, în America s-au importat două milioane de sclavi africani.

Visteriile regale au înghițit sume exorbitante din comerțul cu sclavi.

Să revenim la Brazilia. Din ordinul regelui Dom Manuel I, portughezul Pedro Álvares Cabral, conducând 13 nave, a ajuns, la 22 aprilie 1500, în Brazilia, pe coasta nord-estică, ancorând la Monte Pascoal (Muntele Paștelui), unde, prin intermediul lui Nicolau Coelho – fost participant la călătoria lui Vasco da Gama în India – a intrat în contact cu indigenii.

➡ p. 7

DAN SANDU

ANIMUS

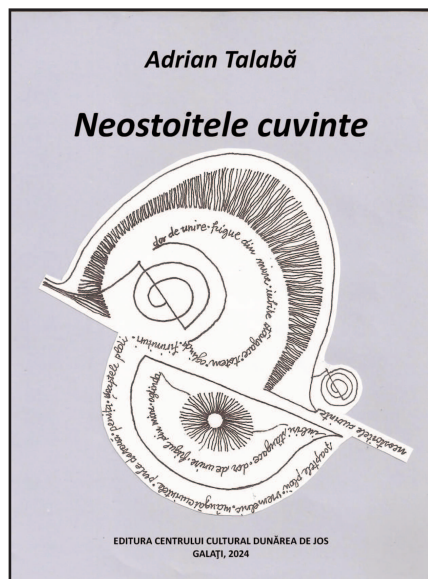
„Iată poezia – poezie românească lagărul nostru cel de toate zilele...”!

Și, ca să pot spune văzutele și nevăzutele pe nume, am inventat vecinătatea gândului de negândit, am răsădit sfiala trecerii prin Veac, asemenea unei zidiri durate în Lumină, adică măiastra ziduire din Cuvânt, cea purtătoare de „...tăceri tipate” tot „printre lacrimi” și „dor de/ amiază fără suspin”, cum ar mai spune, cu of și-alean, confratele **Talabă Adrian**, învrednicitul năvălit la praznicul domnesc al rostuirii literare... Iar, dacă mie mi-a permis chiar *Pronia* acestea toate, este și pentru că Poetul își construiește cu sârg și cu încredere maximă „zisa” de față (**Neostoitele cuvinte**) în spațiul talentului său autentic și de neclintit, ținut, mai mereu, pe crucea de cremene a iubirii pentru *Poezie* și pentru *Frumos*, deslușite ca Inegalabilă Înălțare în strana lui Dumnezeu, Drăguțu’: „... suntem aici/ cu gândul departe/ niciodată mai singuri/ lacrimile ne plâng/ pe malul durerii/... speranța hrană de vis. / coboară din cer!! Te uită, Doamne!” (**Te uită, Doamne!**)

Nu rare ori poezia sa înfățișată nouă acum și - aici ne devoalează cutremure ale spiritului uman provocate de neliniști existențiale și de angoase repetitive, mereu angrenate într-un travaliu imens de potențare a misterului care vine să contureze mirific măreția fără de egal a Genezei: „... lacrimile Domnului/ udă sămânța vieții”... „... Urme de pași/ treacă prin viață/

treceri prin timp/... ..fir de nisip în clepsidră/... ..” „...trăiesc în timp/ sau timpul în mine/... ..de unde vin/ cât stau/ când plec/ unde mă duc/ habar n-am”.

Așadar, noul volum al cunoscutului publicist gălățean se configurează ca un original demers liric definitoriu, ivit firesc și diamantin în arealul cultural înconfundabil de la **Noduri și Semne**, entitate de prim rang în spiritualitatea românească. Pe drept, **Neostoitele cuvinte** recomandate cu ștaif sub formă de scriitură izvodită în *Lumina tiparniței* gălățene se înscriu, neîndoiește, în sfera toposului semnificativ, ocrotitor de proiecții imaginare în tot necuprinsul *Timpului* fără de nceput și fără de sfârșit. E greu, de altfel, să ni-l imaginăm pe **Adrian Talabă** cutreierând spațiile spiritului universal, fără propensiunea spre limbajul litanic-religios perceput ca element constitutiv al creației de specific, fără acea sfântă doză de inefabil care mângâie și care face să tresară vremelnicia ființei umane încă de la venirea în Lagărul terestru și până la trecerea spre Dincolo: „... șoaptele mării/ se zbat între țărături/ trăiri ascunse / perdeaua de gânduri fără sfârșit/

mătasă mângâietoare de trup/ atingeri/ tresăriri/ căutări disperate/ aștept/ o eternitate întreagă.” (**O eternitate**)

Poetul **Adrian Talabă** se înfățișează concertului celest al

propriei orchestrații lirice, plasându-l ușor tristețea încă „neprevăzută de apostoli”, tocmită la porțile trăirii sufletești ca o solie a sobrelor *Scripturi serafice*, menite-adânc să prevestească *Pacea*: „Spațiu gol/ oftat prelung/ iubire de negăsit/ caut/ nordul pe harta sufletului/ tăceri tipate/ printre lacrimi/ dor de/ amiază fără suspin.” (**Amiază fără suspin**). Prin Dumnealui, *Boierul duhului cărturăresc* - ziarist consacrat și poet de certă valoare, se configurează imaginea unui „condeier” complex, profund și dezinvolt, „maror atent la semnele Vremii” și la desertăciunile Vremelniceii: „Va veni un timp/ când în adevăr/ nu vor mai încăpea taine/ de moarte/ ne sunt pregătite visele/ se închide pleoapa/ toiagului arzând/ îi cresc/ muguri de ceară/ sărutul pământului/ e aproape.” (**Va veni un timp**)

Străbătând (și stăpânind) universul imaginar al trăirilor sale identitare, preafecit scrib din cancelaria domnească a scriiturilor române contemporane își propune și reușește (sigur!) să atragă cohorte de cititori ce se vor perinda, în timp, la marele festin al Slovei înconfundabile și culcușite cu naturalețe în zestrea unui lexic de specific, croit pe canavaua creației sale daurite: toiag, neostoite, barzi, zâne, sânziene, beteag, totem, venetic, clepsidră, firimitură, prisacă, pendulă etc. Negreșit, în „lumina cea fără de umbră” ce „rămâne cu noi”, se conturează, „ca o amiază fără suspin”, proiectarea fără de tăgadă a unei peceti literare naturale, lăsate prin testament olograf nouă, iubitorilor de frumuseți artistice și de profunzimi armonice care frizează altitudinea Sublimului: „Scriu/ poate cineva/ cândva/ din falanga degetului meu/ va face o peniță/ și-mi va continua/ poemele.” (**Penița**). Apropiati-vă, luați aminte și vă înclinați: „Sunt sâțul de cuvinte/ o idee latentă am demult/ să scriu cu gândul/ e libertatea deplină/ pavază pentru sentimente/ punte spre iubire/ e muzică, e inspirație/ se pot stăpâni/ se pot teleporta/ devenind cuvinte/ așadar m-am hotărât/ scriu cu gândul”!

De altfel, iubirea nu ține cont de timp și nici de anotimp, pentru că ea cunoaște unul singur, vara, ce sălășluiește în suflet („Complice, marea ne cheamă spumos cu

ecouri de val ... / Sirenă, cu corpul tău răpitor, îndemni la păcate! / Mă topec în ochii tăi, iubito, ca și apa la mal. / Mi-ești vară, mi-ești soare în noapte, mi-ești fericire în toate!” - *Vară în suflet*).

➡ p. 10)

DANIEL DEFOE, Robinson Crusoe (IV)

(Continuare din pag. 6)

La 24 aprilie, după ce a navigat peste 60 de kilometri de-a lungul coastei, flota lui Cabral a pătruns în Porto Seguro (Portul Sigur). Doi nativi vor fi aduși, în Porto Seguro, la bordul navei-amiral de pilotul acesteia, Afonso Lopes, și vor discuta cu Pedro Álvares Cabral. Portughezii au rămas aici doar câteva zile, deși erau pregătiți pentru colonizare. După ce au înălțat o cruce și un altar, expediționarii au participat la prima liturghie creștină pe pământul coloniei, oficializând revendicarea noului teritoriu în numele regelui Portugaliei. La 1 mai 1500, Cabral a părăsit aceste pământuri, botezate Ilha de Vera Cruz (Insula Adevăratei Cruci). Dom Manuel I a predat monopolul traficului cu Brazilia unei Companii: „Brazilia, sau Vera Cruz, începea deja să intereseze ca piață de materii prime, și, în mod special, ca bază de pornire direct spre sud, pentru a afla pe acolo, drumul mirodeniilor.” (Francisco Morales Padrón, *Istoria descoperirii și cuceririi Americii*, p. 114) Colonizarea Braziliei a început din 1532. Portughezul Martim Afonso de Sousa a înființat São Vicente, prima câpitanie. Existau 12 câpitanii. Două, São Vicente și Nova Lusitania, conduse de Martim Afonso de Sousa, au prosperat, celelalte l-au îngrijorat pe regele Ioan al III-lea, care l-a numit pe Tomé de Sousa guvernator general, în speranța remedierii situației coloniei. Cultivarea trestiei-de-zahăr fiind obiectiv prioritar, Brazilia a fost colonizată cu sclavi negri, importați din Congo și Angola, spre a trudi pe plantații, fiindcă nativii nu corespundeau exigențelor portughezilor: „În Brazilia populația indigenă se afla într-un stadiu de civilizație corespunzătoare epocii de piatră, neobișnuită fiind cu viața sedentară și cu o activitate de muncă regulată. Negrii care vor fi aduși aici ca sclavi proveneau din arii de civilizație africană superioară, oricum, indigenilor; în majoritatea lor erau din Congo și Angola. Condițiile climatice tropicale și economia bazată pe exploatarea unor mari suprafețe de plantații le erau favorabile. Importul de negri în Brazilia a început însă târziu, cu cel puțin o jumătate de secol față de posesiunile spaniole. Abia în 1559 s-a permis fiecărui stăpân al unei plantații de trestie de zahăr să cumpere 120 de sclavi aduși din Congo. Un sclav negru era plătit în Brazilia de 15 ori mai scump decât un sclav indian. Zece ani mai târziu, în Brazilia existau între 2.000–3.000 de negri; iar în 1600 – între 13.000–15.000.” (O. Drimba, p. 328). **Robinson**, trăind pe *Insula Deznădejdiei*, când va medita asupra canibalismului, se va raporta la istoria Americii. Va condamna atrocitățile conquistadorilor, va pleda pentru drepturile nativilor, jefuiți, schingiuiți, evanghelizați prin forță mai ales. Diferențele dintre rase, dintre popoare, dintre culturi, dintre civilizații trebuie tratate fără dispreț, fără apologia superiorității unora, fără clamarea inferiorității altora, fără promovarea contestării și a anihilării prin orice formă de putere individuală ori colectivă. Pledoaria lui **Robinson**, pornind de la o pagină de istorie, devine o lecție despre Om, pentru Om: „Astfel ar găsi îndreptățire până și purtarea barbară a spaniolilor în America, unde au distrus milioane de indieni; aceștia, deși erau idolatri și barbari și aveau o seamă de rituri sălbatice în obiceiurile lor, de pildă acela de a aduce ca jertfă idolilor trupuri omenesti, erau totuși, față de spanioli, un popor nevinovat. Inși spaniolii și toate popoarele creștine din Europa vorbesc cu groază de sfârșirea indienilor de către spanioli, socotind aceasta o simplă măcelărire, o dovadă nefirească și sângeroasă de o cruzime neomenească, ce nu poate găsi îndreptățire nici în fața oamenilor, nici în a lui Dumnezeu.

De aceea orice om de omenie și orice bun creștin socotește numele de spaniol un cuvânt înfrorător, ca și când țara Spaniei s-ar deosebi dintre toate prin aceea că ar fi dat la iveală o seminție de oameni lipsiți de orice omenie, de orice milă față de cei obidiți, însușire caracteristică oricărui spirit cu porniri mărinimoase.” (R. C., pp. 143–144).

DANIEL LUCA

Vara din suflet

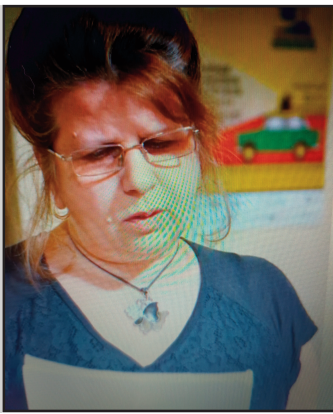
Flaviu Claudiu Mihali își împarte volumul de versuri **Gânduri sfâșiate de timp** (Editura Casa cărților, Baia Mare, 2023) în două secțiuni: **Demers sentimental** și **Printre cioburi de ieri**.

Prima secțiune cuprinde emoții, nostalgie, adresându-se în primul rând afectului, pe când cea de-a doua are conotații sociale, precum războiul ori gânduri și cugetări pe tema condiției umane și a poetului, într-o perioadă în care credința este serios amenințată.

Descrierile de natură se transformă ușor în pasteluri pline de prospețime, iar amintirea satului de altădată nu va putea fi niciodată ștersă din memorie.

Tristețea învăluie, însă, totul („Satul pare părăsit, eu biet turist, / Apusul ruginit e doar un trist / Decor ...” - *Sfârșit de vară*), odată cu liniștea.

O liniște înșelătoare care aduce în discuție efemeritatea omului față de perenitatea naturii („Mă privesc în apă și văd cum mă încheg cu greu printre valuri: / Sunt eu, rătăcit în liniștea serii de toamnă târzie, / Surprins o clipă într-un decor de culoare cărămizie, / Sunt o himeră ce la urmă dispare zdrobită de maluri” - *Rătăcit în liniștea serii*), ceea ce nu înseamnă că între om și univers nu se creează nicio legătură. Dimpotrivă, aceasta se formează, și fiind chiar foarte trainică, prin iubire („Sumă de eu și de tu suntem doi - noi doi amândoi. / Tu minus eu, eu minus tu egal zero, nu e nimic ... / N-am mai fi două inimi prinse într-un vârtej de nisip, / Două trupuri scufundate-mpreună pe plajă: doar noi!” - *Demers sentimental*).

NINA-ELENA
PLOPEANU

Scriitorul și pedagogul Ion Creangă în contextul istoric al secolului XIX-lea

Secolul al XIX-lea a reprezentat o perioadă decisivă în procesul de modernizare a structurilor instituționale din societatea românească. Semnele noului, ce se manifestau pretutindeni, vizibile de la creșterea numărului de orașe și metamorfoza înfățișării acestora, până la creșterea numerică a boierimii și deschiderea acesteia către modul de viață occidental, erau însoțite de transformări deosebite în ideologie, în cultură și în instrucție. În aceeași epocă a trăit și a creat o pleiadă de valoroși scriitori, istorici, filologi, oameni de știință, pictori, deveniți clasici în cultura română: Mihai Eminescu (1850-1889), Ion Creangă (1837 -1891), Alexandru D. Xenopol (1847-1920), Nicolae Iorga (1871-1940), Bogdan Petriceicu Hașdeu (1838-1907), Nicolae Grigorescu (1837-1907), Ion Andreescu (1850-1882), Victor Babeș (1854-1926) ș.a. Mulți dintre aceștia au surprins în opera lor tendințele de modernizare dar și contrastele epocii în care s-au născut și au creat. La 1 martie 1837, așa cum singur mărturisește, sau la 10 iunie 1839, conform condicii de nou-născuți din Humulești, s-a născut cel ce avea să devină, după afirmația lui Garabet Ibrăileanu, Homer al nostru, autorul Iliadei românilor. Capodopera lui Creangă, **Amintiri din copilărie**, oferă o relatare detaliată a copilăriei autorului, petrecută în ceea ce era atunci Principatul Moldovei, cu amănunte privind peisajul social, interacțiunile copilului Nică cu părinții, cu frații, cu sătenii sau cu cei de o vârstă cu el. Totodată, asistăm în mod gradat la adolescența și maturizarea lui **Creangă** marcată de intrarea în rândul preoțimii ortodoxe din Fălticeni și Iași, incursiune plăcută și atractivă datorită monologurilor presărate cu cugetările și sentimentele autorului. **Amintirile din copilărie** ne dezvăluie faptul că la vârsta de nouă ani, isteț și neastâmpărat, ca mai toți copii de la țară de aceeași vârstă, Nică mergea la școala din sat, chilioara de sub zidul bisericii, ridicată de săteni la îndemnul parohului Ioan Humulescu, unde îl are ca dascăl pe bădița Vasile. După doi ani, împreună cu fratele mamei sale, Dumitru, a fost dus de David Creangă (bunicul lui Nică) la școala de la Broșteni, unde a învățat cu profesorul N. Nanu. Între anii 1853-1854, în timp ce Rusia ocupa Principatele Române datorită izbucnirii războiului Crimeii, este înscris la Școala Domnească de la Târgu-Neamț, „peste apa Ozanei cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul”,

sub numele de Ștefănescu Ion, unde îl are ca profesor pe părintele Isaia Teodorescu (eroul din Popa Duhu). Primii ani de școală ne dezvăluie caracteristicile unui învățământ național în formare, ale cărui baze fuseseră puse prin *Regulamentele Organice*, acte constituționale impuse de Rusia între 1931 și 1932 prin guvernatorul Pavel Kiseleff, ce au organizat învățământul în limba română declarată limbă națională și au introdus reglementarea ca învățământul național să fie susținut din bugetul statului. De fapt, învățământul în limba română fusese inaugurat la Iași, în 1813, de către Gheorghe Asachi (1788-1869), la îndemnul căruia au fost înființate școli românești în capitalele de ținuturi și în târgușoare, iar la București, în 1818, de către transilvăneanul Gheorghe Lazăr (1779-1823). Statisticile înregistrează între 1835-1841, 6 școli sătești înființate și susținute de boieri. Conform catagrafiei din 1839 existau în Moldova 61 de școli începătoare (normale) cu 62 de profesori și aproape 1000 de elevi. În paralel funcționa, pentru cei bogați, învățământul în pensioane în limbile franceză, greacă și germană.

De menționat că până la Gheorghe Asachi (1788-1869), unul dintre întemeietorii Academiei Mihăilene, nu existau școli în care să învețe fetele. Prin *Regulamentul Organic* s-a prevăzut, de asemenea, înființarea unui institut de educație pentru 50 de fiice și orfane ale dregătorilor statului. Mama povestitorului, Smaranda, dorea ca fiul său să devină om cu carte și cum în mentalitatea vremii a fi preot echivala cu a fi omul cel mai de vază din sat, căci auzise ea spunând la biserică „că omul învățat înțelept va fi și pe cel neînvățat slugă-l va avea”, Ion Creangă (nume sub care a fost înscris și pe care îl va păstra toată viața) este înscris la fabrica de popi, Școala catihetică din Fălticeni, condusă de N. Conta (unchiul filozofului Vasile Conta, cu care, de altfel, Creangă a și fost coleg la Fălticeni). După desființarea Școlii din Fălticeni ajunge elev la Seminarul teologic Veniamin Costachi de la Socola, seminar ce-și datora existența aceluiași pătimăș susținător al învățământului românesc, Gheorghe Asachi. Creangă se dovedește a fi un elev silitor și calificativelor sale la diversele materii studiate se situau între bun, foarte bun și eminent. În 1858 a terminat cursul superior al seminarului, iar un an mai târziu, după căsătoria cu Ileana, fata preotului Ioan Grigorie de la biserică 40 de Sfinți din Iași, a fost hirotonisit Diacon la biserica Sfânta Treime. Timp de 12 ani 1859-1872, a fost slujitor al altarului (dascăl, diacon) la diferite biserici din Iași. Anul 1859, „când se fierbea unirea la Iași”, îl găsește pe viitorul povestitor în capitală Moldovei, iar amintirile despre marele eveniment din istoria românilor vor fi evocate în povestirile **Moș Ion Roată și Unirea** și **Moș Ion Roată și Cuza Vodă**, care dovedeau o profundă cunoaștere a înțelepciunii, profitudinii și bunului simț țărănesc. Iașii, menționați pentru prima oară într-un privilegiu comercial dat de domnitorul Alexandru cel Bun (1400-1432) și care au avut statut de capitală a Moldovei între anii 1855-1859, orașul celor șapte coline, erau comparați adesea cu Roma antică deși nu aveau nici pe departe mărimea acesteia. Ca întreaga societate românească, de altfel, era un oraș plin de contraste așa cum este descris de diverși observatori autohtoni sau străini, care au trecut prin oraș în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Astfel, Ignatie Iacovenko, funcționar al consulatului rus din București, între 1820-1828, scria că Iașul avea „case construite după noua arhitectură europeană, ulițe drepte și largi, palatul domnesc era clădit după arhitectura europeană cu elemente arhitecturale asiatice”, iar alții, dimpotrivă, remarcă „ulițe înguste și strâmbe, nepavate și locuințe săracioase”, deși din 1806 se introdusese iluminatul public, iar din 1833 a început acțiunea de pavare a străzilor și de construire a unor edificii publice importante. Clădirile din lemn și din chirpici au fost înlocuite treptat, după 1860, cu cele din piatră și cărămidă. Dincolo de imperfecțiunile aspectului general, orașul Iași a fost leagănul ideologiei naționale, centru al revoluției de la 1848, pregătită de Asachi și de generația sa, de unde se va extinde în întreg spațiul românesc. Presa (*Albina Românească* înființată de Asachi în 1829, *Dacia literară* în 1840 de Mihail Kogălniceanu, *România literară* de Vasile Alecsandri), teatrul (inaugurat în 1846 și distrus de incendiul din

1888), monumentele (Grădina Copou cu monumentele realizate după proiectul aceluiași Gheorghe Asachi) erau foarte bine reprezentate în peisajul cultural al vremii și au pregătit perioada marilor clasici care au fondat Societatea culturală *Junimea*, ale cărei întruniri aveau loc prin rotație în casele lui Titu Maiorescu, Vasile Pogor, Iacob Negruzzi și Nicolae Gane și care s-a dovedit a fi o adevărată școală pentru marile personalități ale vremii (Eminescu, Maiorescu, Creangă, Caragiale, Conta, Slavici, Xenopol, P. P. Carp, T. Burada etc).

Ca cel mai vechi centru universitar al țării, orașul Iași a fost martorul unor evenimente semnificative din istoria educației ale cărei începuturi datează de la Academia Vasiliană înființată în 1640 de Vasile Lupu și continuată cu Școala de ingineri Gheorghe Asachi și Școala normală al cărei elev a fost și Creangă între 1864-1865, Universitatea Mihăileană înființată în 1860 (la început cu trei facultăți: drept, filozofie și teologie), ce continua de fapt Academia Mihăileană înființată de domnitorul Mihail Sturza în 1834 și care, după unirea Țărilor Române din 1859, va deveni Universitatea Alexandru Ioan Cuza, domnitorul care, prin reformele sale, a pus bazele României moderne. Cuza înființa la 4 iunie 1862 Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, iar la 25 noiembrie 1864 promulga *Legea Instrucțiunii Publice*, cea dintâi lege organică școlară, ce prevedea un singur sistem de învățământ, la scara întregii țări și constituirea unui învățământ primar public de patru ani, general, gratuit și obligatoriu pentru elevii și elevele între 7 și 12 ani,

locuitori ai tuturor satelor și orașelor României și care aveau cetățenie română. Legea din 1864 se situa în avangarda planului european în domeniul învățământului. De exemplu, obligativitatea și gratuitatea prin lege a învățământului primar s-a realizat în Italia abia în 1877, în Franța în 1882, în Anglia în 1870, în Elveția în 1874, în Bulgaria în 1879, în Serbia în 1882, iar în Ungaria dualistă în 1867. În anul școlar 1864-1865, îl aflăm pe Creangă elev la Școala Preparandală Vasiliană de la Trei Ierarhi, al cărei director și profesor era Titu Maiorescu. Creangă s-a dovedit a fi un elev strălucit, a terminat Școala Preparandală pe locul I, iar la 10 iunie 1865, la 28 de ani, a devenit institutor cu certificat de absolvire. Timp de 25 de ani a slujit școala, dovedindu-se un excelent pedagog. În 1870 preda la școala nr. 1 din Sărarie.

Datorită comportamentului său nonconformist, în 1872 este exclus din rândurile clerului și destituit din învățământ. În viața sa, urmează o perioadă dificilă în care trebuie să se întrețină din veniturile unui debit de țigări pe care îl deschisese între timp și pe care mai târziu îl va prelua unul dintre frații săi (se pare că în acest debit de țigări și-ar fi găsit sfârșitul în 1889, în urma unui atac cerebral). Revine în învățământ în 1774 în timpul ministeriatului lui Titu Maiorescu, care, conștient de potențialul didactic al marelui povestitor, îl numește învățător la Școala primară nr.2 de băieți din cartierul Păcurari. Unii dintre absolvenții săi au evocat „figura blândă și jovială a lui Creangă pe care toți băieții îl iubeau”. Scriitorul Jean Bart (Eugeniu P. Botez), fost elev, menționa „Omul acesta, veșnic cu surâsul pe buze, radia pretutindeni, pe stradă, ca și în clasă, în vorbire ca și în scris, aceeași lumină, bunătate, veselie”. În colaborare cu alți instituitori (V. Răceanu, C. Grigorescu, Gh. Ienăchescu), este autorul a patru manuale școlare. Astfel în 1868, apare **Metoda nouă de scriere și citire**, denumit și **abecedarul lui Creangă**, abecedar pentru clasa întâi, care între 1863-1893 a fost editat în 23 de ediții și s-a răspândit în toată țara inclusiv în Transilvania.

Învățătorul copiilor cuprindea poezii populare (de exemplu *Miorița*), poezii de Vasile Alecsandri, sau poezii cu caracter didactic scrise chiar de Creangă (**Drumul de fer, Nu lucrezi n-ai ce mânca, Păsărica în timpul iernii**), fabule de Grigore Alexandrescu și Al. Donici, dar și povestiri scrise de autor: **Acul și Barosul** sau **Înul și Cămeșa**. În 1871, a apărut Învățătorul copiilor, carte de citire pentru clasele II-IV, care s-a editat în zece ediții, iar în 1876 **Povățuitorul la citire după sistemul fonetică**, un îndrumar pentru învățătorii de la clasa întâi, în timp ce în 1879 a fost editat un manual de geografie, **Geografia județului Iași** pentru care a primit elogii din parte poetului și prietenului său Mihai Eminescu. În activitatea didactică ca și în cea literară, Creangă s-a dovedit a fi un adevărat deschizător de drumuri prin ideile pe care le promova cum ar fi stimularea gândirii copiilor prin participarea activă a acestora la lecții, evitarea unei învățări mecanice prin cunoașterea individualității copiilor și respectarea particularităților de vârstă ale acestora, principii care au rămas atât de actuale până astăzi. În concepția sa rolul învățătorului era acela de „a lumina mintea copiilor, de a-i învăța să cunoască lumea reală, de a forma deprinderi practice”.

➡ p. 9

Antoaneta Rădoi și critica de proximitate în literatura contemporană

mers desfășurat sub semnul vocației. Textele din volum sunt organizate într-o succesiune cronologică și tematică, acoperind un spectru larg: poezie, proză, eseu, jurnalism cultural, arte plastice, teatru, eveniment literar și memorie spirituală. **Antoaneta Rădoi** scrie despre autori consacrați și debutanți deopotrivă, cu aceeași grijă pentru adevărul textului și pentru demnitatea actului creator. Cronica sa evită verdictul rigid, preferând lectura empatică, contextualizată, în care accentul cade pe specificul fiecărei voci.

Un loc important îl ocupă **Poezia**, analizată în multiplele ei ipostaze – de la poezia clasică la formule moderne, de la poemul într-un vers la rondel, de la lirica confesivă la poezia cu dimensiune sacră. Portretele dedicate unor poeți precum **Aura Dan, Octav Lica, Remus Stoian, Victor Pencu, Maria Postru, Adrian Voica, Marina Costa, Virgil Ursu Muncelleanu** sau **Mihai + Valentin Gheorghiu** sunt realizate cu finețe interpretativă și cu un autentic respect pentru filonul interior al creației. Proza este abordată atât din

spre evidențierea nucleului valoric al operei. Un element definitoriu al volumului este continuitatea actului critic. Textele, scrise de-a lungul a peste un deceniu, construiesc o hartă coerentă a literaturii române contemporane, surprinsă în dinamica ei vie: debuturi, confirmări, maturizări stilistice. **Antoaneta Rădoi** demonstrează consecvență în criterii și onestitate interpretativă, refuzând compromisul și retorica laudativă facilă.

Critica de eveniment – lansări de carte, saloane literare, vernisaje de pictură sau expoziții de artă sacră – este integrată firesc în discursul analitic, devenind *document cultural*. Autoarea nu se limitează la relatare, ci formulează observații asupra relației dintre creație și spațiul comunitar, asupra rolului artistului în societatea contemporană. Textele sunt traversate de o emoție controlată, de o prezență umană recognoscibilă, care transformă actul critic într-o formă de dialog interior. Autoarea nu se ascunde în spatele obiectivității absolute, ci își asumă privirea subiectivă, empatică, ca instrument legitim de lectură. Fiecare cronică este, implicit, o oglindire a propriei sensibilități, a propriilor valori și credințe culturale. Dimensiunea confesivă se manifestă pregnant în textele cu tentă memorială, spirituală sau omagială. Portretele de scriitori, artiști și oameni ai scenei culturale sunt construite nu doar prin analiza operei, ci și prin afect, admirație, recunoștință. Scrisul devine astfel un act de recuperare, de salvare din uitare, o formă de fidelitate față de comunitatea culturală. În această cheie confesivă, **Cronici altfel** este jurnalul unei conștiințe care trăiește prin scris și pentru scris. **Antoaneta Rădoi** nu este doar observator, ci participant afectiv, iar această implicare conferă volumului autenticitate, căldură și o notă de sinceritate rar întâlnită în discursul critic contemporan. Volumul respiră o credință profundă în cuvânt, în rostul lui vindecător și unificator. Evocările, cronicile de poezie sacră și textele dedicate artei religioase dau scrisului o dimensiune aproape liturgică, în care cultura și spiritua-litatea se întâlnesc.

perspectiva construcției narative, cât și a dimensiunii etice și existențiale, iar cronică de eveniment cultural (salon literar, lansare de carte, expoziții de pictură, vernisaje de artă sacră) completează tabloul unei vieți culturale active, în care autoarea este martor și participant alături de autorii pe care-i aduce în paginile volumului supus atenției: **Zully Mustafa** – „Până nu ni se face dor”, **Neforcoș Călmățui (Ion Forcoș)** – „Între ceruri și pământ...”, **Gica Ciobanu, Aureliu Goci** – „Poezia românească de la Dosoftei la Nichita Stănescu” etc. Distinctiv pentru acest volum este tonul personal, uneori confesiv, alteori meditativ, dar niciodată gratuit.

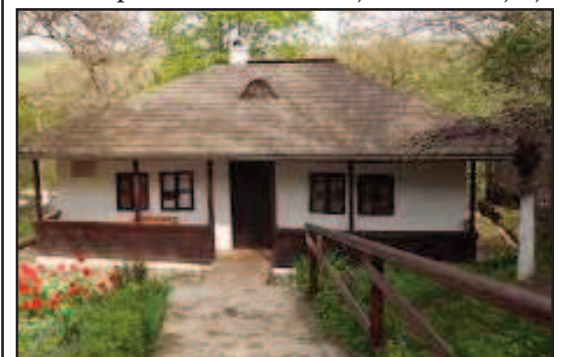
Antoaneta Rădoi nu scrie „de sus”, ci din interiorul comunității culturale, asumându-și rolul de liant între autori, cititori și instituțiile spiritului. Evocările cu tentă memorială, textele cu dimensiune spirituală sau omagială (dedicate unor personalități culturale sau religioase) adaugă profunzime și gravitate demersului critic.

Demersul critic al Antoanetei Rădoi se bazează pe intuiție estetică, pe sensibilitatea față de limbaj și pe capacitatea de a identifica miza interioară a fiecărei scriituri. Fie că analizează poezia într-un vers, rondelul, lirica confesivă ori poezia cu dimensiune sacră, cronicarul urmărește coerența expresiei, autenticitatea vocii și tensiunea dintre formă și mesaj. Critica sa nu este demolatoare, ci selectiv evaluativă, orientată

Scriitorul și pedagogul ION CREANGĂ...

(Continuare din pag. 8)

Învățătorii, fără de care era imposibilă funcționarea școlilor primare urbane și rurale, erau recrutați potrivit legii din 1864, dintre absolvenții de școli primare și gimnazii și pregătiți prin cursuri practice și teoretice organizate pe lângă școlile primare existente în reședințele de județ – așa numitele „școli centrale”. Ulterior, prin *Legea de organizare și funcționare a învățământului primar și normal primar* din 1896, pentru pregătirea învățătorilor și institutorilor, au fost înființate școli normale de patru ani. Cu toate acestea, învățământul primar rural înregistra în continuare lipsuri deoarece încă nu existau în multe sate clădiri școlare corespunzătoare și suficienți învățători calificați. Trebuie menționat, însă, faptul că în anul școlar 1864-1865 funcționau 26 de școli de nivel secundar, două școli de arte frumoase (București și Iași), două conservatoare de muzică și artă dramatică (Iași și București) și două universități (Iași și București). În 1873, după pronunțarea divorțului de Ileana și după ce a fost exclus definitiv din cler (abia în 1993 s-a luat post mortem hotărârea reparatorie de a fi reprimis în rândul clerului, ca diacon), se mută în bojdeuca din Tîcău, așa cum îi plăcea să numească căsuța cu două încăperi, cu prispă și cerdac, coborâtă, parcă, din lumea copilăriei sale, unde și-a scris, la îndemnul lui Eminescu, întreaga operă, *Poveștile, Povestirile și Amintirile din copilărie*. Aceasta va deveni primul muzeu literar din România, unul din cele 12 obiective care compun Muzeul Literaturii Române din Iași. Anul 1875 se dovedește a fi decisiv în viața humuleșteanului stabilit în Tîcău deoarece îl cunoaște pe **Mihail Eminescu**, pe atunci revizor școlar la Iași și

Vaslui. Între cei doi se leagă cea mai frumoasă prietenie din istoria literaturii române. Poetul îi descoperă harul de povestitor în plăcutele clipe petrecute la vestita crâșmă cu hrube Bolta Rece sau la alte hanuri ieșene. Eminescu îl determină să scrie și-l introduce la cenaclul Junimii, unde citește *Soacra cu trei nurori* pe care o și publică la 1 octombrie 1875 în *Convorbiri Literare*. Tot în *Convorbiri literare* au fost publicate *Pungața cu doi bani*, *Dănilă prepeleac*, *Povestea Porcului*, *Moș Nechifor Coțcariul*, *Povestea lui Harap Alb*, *Fata babei și fata moșneagului*, *Ivan Turbincă*, *Povestea unui om leneș*, *Amintiri din Copilărie* (primele trei părți), *Popa Duhu*, *Cinci pâini*. De altfel, perioada 1875-1883 a fost timpul capodoperelor celor doi clasici ai literaturii noastre. După 1883, ambii s-au îmbolnăvit și n-au mai putut să scrie nimic important.

Proza lui **Creangă**, poate cea mai spontană din tot ce s-a scris până astăzi în limba română, oglindește cu sinceritate viața de la țară, sufletul peren al poporului român, copilăria cu frumusețea și șotiile sale.

Totodată, lasă să se desprindă multe învățăminte din amintirile despre școlile prin care autorul a trecut ca elev sau ca pedagog.

CRISTIAN OVIDIU DINICA

Mihail Moxa – Cărturarul care a deschis românilor poarta către istoria universală

Într-un secol al frământărilor politice și al schimbărilor culturale, **Mihail Moxa** se ridică drept una dintre figurile luminoase ale culturii române. Trăind în secolul al XVII-lea, într-o epocă în care Țările Române se aflau sub influența Imperiului Otoman, iar limba slavonă domina încă scrisul oficial, Moxa a avut curajul intelectual de a așeza limba română în centrul unor lucrări de mare amploare. A fost călugăr la Mănăstirea Bistrița din Oltenia, un loc care, sub îndrumarea episcopului Teofil al Râmnicului, devenise un adevărat focar de cultură, traduceri și învățătură.

Un context istoric care cerea o voce nouă.

Secolul al XVII-lea nu era un timp ușor pentru români.

Sub presiunea otomană, dar păstrându-și autonomia internă, Țările Române se sprijineau pe mănăstiri pentru a păstra identitatea culturală. Aici se traduceau cărți, se copiau manuscrise și se formau cărturari. În acest mediu, Mihail Moxa a înțeles că limba română trebuie să devină un instrument al cunoașterii, nu doar al comunicării cotidiene.

Într-o epocă în care oamenii aveau acces limitat la informație, iar istoria universală era un lux rezervat elitelor, Moxa a simțit nevoia de a aduce lumina cunoașterii în limba poporului. **Cronograful Țării Românești (1620)** – prima istorie universală în limba română. În 1620, **Mihail Moxa** finalizează lucrarea care îl va așeza definitiv în istoria culturii române: **Cronograful Țării Românești**. Este prima istorie universală scrisă în

limba română, o operă impresionantă prin întindere și ambiție.

Cronograful urmărește firul istoriei de la facerea lumii până în anul 1489, reunind informații din: cronici bizantine, texte slavone, scrieri biblice, tradiții medievale.

Moxa vorbește despre civilizațiile antice – egipteni, evrei, asirieni, persi –, despre popoarele medievale – bulgari, sârbi, turci –, dar și despre domitori români și luptele lor cu Imperiul Otoman.

Descrierea bătăliei de la Rovine, de exemplu, este atât de vie și de dramatică încât, peste două secole, va inspira pe **Mihai Eminescu** în *Scrisoarea a III-a*.

Prin această lucrare, **Moxa** nu doar că a oferit românilor acces la istoria universală, dar a demonstrat că limba română poate purta idei mari, poate explica lumea și poate lega trecutul local de cel global. Între 1640 și 1641, Mihail Moxa contribuie la traducerea și adaptarea **Pravilei de la Govora**, una dintre primele colecții de legi bisericești și civile traduse în limba română. Această lucrare are o importanță majoră pentru epocă: introduce limba română în domeniul juridic, face normele bisericești și civile accesibile oamenilor, contribuie la organizarea socială și religioasă a comunităților românești.

Dacă **Cronograful** a deschis românilor drumul spre istoria lumii, **Pravila** a deschis drumul spre înțelegerea legilor care le guvernau viața.

Activitatea lui **Moxa** are implicații profunde și durabile:

Prin scrieri ample și traduceri complexe, Moxa a arătat că limba română poate exprima idei teologice, istorice și juridice, contribuind la maturizarea ei ca limbă de cultură.

Cronograful reflectă puternic influența bizantină, ajutând la înțelegerea acestei moșteniri în spațiul românesc.

Pentru prima dată, cititorii români puteau privi lumea într-un context larg, nu doar prin prima istorie locală. Prin exemplul său, Moxa arată că mănăstirile nu erau doar locuri de rugăciune, ci și adevărate școli de gândire, traducere și educație. Moxa în raport cu ceilalți cronicari Spre deosebire de Grigore Ureche și Miron Costin, care s-au concentrat pe istoria Moldovei, **Mihail Moxa** adoptă o perspectivă universală. Totuși, toți trei au contribuit la formarea unei conștiințe istorice românești și la consolidarea identității culturale.

Mihail Moxa este un pionier al culturii române.

Prin **Cronograful Țării Românești (1620)** și **Pravila de la Govora (1640-1641)**, el a deschis drumul istoriografiei românești, a consolidat limba română și a oferit românilor acces la istoria lumii și la normele juridice ale epocii.

Opera sa rămâne un reper fundamental, un act de curaj intelectual și un pas decisiv în afirmarea identității culturale românești. **Moxa** nu a fost doar un cronicar; a fost un constructor de punți între trecut și prezent, între local și universal, între tradiție și modernitate.

Vara din suflet

(Continuare din pag 7)

În jur există durere, suferință, război, totuși omul nu trebuie să își piardă credința, întrucât e purtătoare de speranță („Nu te teme, copile, de războiul acesta obtuz, / Dumnezeu renaște mai trainic cu fiecare obuz! / Cartea e scrisă, destinul ți-e umbră și n-ai cum să fugi! / Speranța se țese cu smerenie, icoane și rugă...” – *Poem din tranșee*). Însă omul mai trebui să caute în credință și lumina, să și-o aproprie și să o transmită mai departe, spre călăuzirea tuturor semenilor („Eu vreau să luminez în

jurul meu pe unde trec, / Ca un far pierdut în furtunoase mări de stâncă. / Orice-aș de-voala din ce-i ascuns în vâl de umbră, / Promit să sting lumina atunci când am să plec!” – *Când voi pleca, voi stinge lumina*). Poetului nu-i scapă nimic din ce este omenească și așterne pe hârtie propriile gânduri, cuvinte ce vin din suflet („Cine-i scribul acela pierdut printre gânduri sfâșiate de timp, / dacă nu amantul hârtiei peste care amarul și-l varsă? / Cine-i cel ce crede că iubirea fără suferință e-o farsă? / E poetul, e cel ce pentru cuvinte își dă din suflet la schimb” – *Gânduri sfâșiate de timp*).

Flaviu Claudiu Mihali nu scrie spectaculos, nu caută să epateze, ci mizează pe sinceritate, scriitura sa izvorând din suflet.

Monica Precupanu - așchii dintr-o teză doctorală

IONEL NECULA,

Nu știu dacă Noica, atunci când despica butucii filosofiei în reclusiunea de la Păltiniș, a anticipat, în vreun fel, extincția ce se poate conferi imaginii cu valoare epistemică. Oricum, ea se potrivește de minune și demersului semnat de **Monica Precupanu**, care a valorificat din butucul doctoral Nicolae Steinhardt așchiile care pot recupera filosofia politică a monahului de la Rohia și le-a propus pentru editare Editurii Pim (Iași, 2025).

Cunosc bine epistemologia cărților de acest gen. O teză doctorală reclamă parcurgerea unei ample bibliografii și nu tot materialul adunat și fișat încapă în corpul tezei doctorale; din ceea ce rămâne nefolosit se pot alcătui încă multe lucrări complementare și cu circulație de sine stătătoare. Or, Nicolae Steinhardt care a fost un polihistor, poate fi abordat din mai multe perspective. Nu m-ar mira să apară și alte lucrări – despre viziunea sa estetică sau religioasă.

Mărturisesc că *Monahul de la Rohia* a intrat relativ târziu în raza mea de interes, dar a rămas și pentru mine, ca și pentru mulți intelectuali, un reper și un model pentru bruma posibilităților noastre analitice. Printre puținele mele convingeri și încredințări figurează și aceea că cine n-a trecut prin *Jurnalul fericii*, și nu s-a înfiorat de zbuciumul ființial așezat în partitură mărturisitoare, nu se poate numi intelectual. **Monica Precupanu** și-a îngăduit această temeritate, de a aborda fenomenul spiritual românesc la vârf, la ceea ce reprezintă piscul zbaterilor noastre de gând și-a ales ca temă doctorală personalitatea lui Nicolae Steinhardt, cărturarul care n-a fost doar un erudit, harnic și rafinat, dispus exclusiv pentru meditații abstracte și n-a privit lumea de sus, dintr-un

presupus turn de fildeș, a coborât în cetate, s-a înfiorat de nebuniile care o marcau și a luat atitudine, s-a implicat atitudinal și a plătit pentru asta cu ani grei de închisoare. Făcând critică la persoana întâi eruditul cărturar se consternează de maladiile vieții politice de la noi. și-și exprimă opiniile deschise, la lumina zilei și fără menajamente. În scrierile sale politice vuiesc ca-ntr-un ghioc marin talazurile unei epoci devălmășite, în care, vorba lui Noica, n-a mai rămas nimic în adecvație. Scrisă într-o stilistică fluentă și atractivă, cartea **Monicăi Precupanu** este un document prețios, despre un destin tulburător, dar și despre o epocă ce-și căuta cu febrilitate cadența unei deveniri istorice.

A vorbi despre Nicolae Steinhardt echivalează într-un fel cu căutarea ființei fiindului, așa cum sălășluiește în cuibul verbului a fi. Este exact ceea ce face și autoarea, dar nu detașează ființa din cuib, ci o supune exercițiului exegetic cu cuib cu tor, cu toată avalanșa de aluviuni cărașite de o istorie bolnavă, marcată de

atotprezența celor 3 S (*Spaimă, Suferință și Singurătate*). Încheiem. Cum să nu mă bucur că în peisajul nostru, precar din multe puncte de vedere, a apărut un analist serios și dispus pentru travaliu hermeneutic care reclamă răvnă, cercetare și dispoziție pentru lucru bine gândit, bine articulat și bine făcut! O felicit sincer pentru această ispravă cărturărească și-o așteptăm și cu alte izvodiri decupate, tot așa, din tulburătoarea noastră istorie.

paradis și infern.

* Femeia se electrizează mai ales prin influență, bărbatul, prin contact. Adesea, ei îi este de ajuns să privească pentru a fi fericită. Lui, nu.

* Politicienii de pretutindeni fac tot mai multe focuri de tabără și, în loc să stingă incendiile provocate de acestea, le atâță, arătând populației cât de frumos colorate sunt vâlvătaiele care, în cele din urmă, vor mistui totul.

* Boala *Alzheimer* – cel mai trist crepuscul al zilei însorite care suntem.

* Lumea de ieri – un tablou de Caravaggio –, cea de azi – unul de Dali.

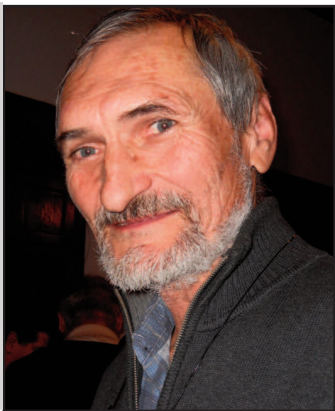
ENCICLOPEDICE

(eseuri)

de Șerban Dinger

* În general, adevărul e trist, iar soluțiile sunt dureroase. Am putea chiar spune că acestea din urmă sunt singurele care pot face ca adevărul să devină mai puțin trist.

* De ce ne place primăvara? Un anotimp extrem de umed, cu un vânt nebun, cu valuri de aer polar, cu furtuni, dar, e drept, și cu zile superbe și, mai ales, cu trezirea la viață a întregii naturi – o perioadă caracterizată de instabilitate, un amestec năvalnic de frumusețe și urgie, de

Lorica Mihăilă – Cu sufletu-n palmă

Lorica Mihăilă este absolventă de Studii Superioare Economice, în prezent pensionară.

Este membră: a Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, a Societății Scriitorilor „C. Negri” Galați, a Asociației literare „Creneluri Sighișorene” a grupării literare „De amicitia”, fondator Mariana Moga și a altor diverse cenaculuri literare. Este redactor la revistele: „Asachi” Piatra Neamț și „Creneluri Sighișorene”

A publicat până în prezent 12 volume de versuri și a unul de proză.

Dintre volumele de versuri îl voi comenta pe cel mai recent dintre acestea, intitulat: **Cu sufletu-n palmă** (Editura Cervantes, 2024).

Prima caracteristică a volumului este autenticitatea, ceea ce îi conferă și titlul. Două sunt temele majore ale cărții: dragostea neîmplinită și critica socială. Să le analizăm pe rând.

Poezia de dragoste

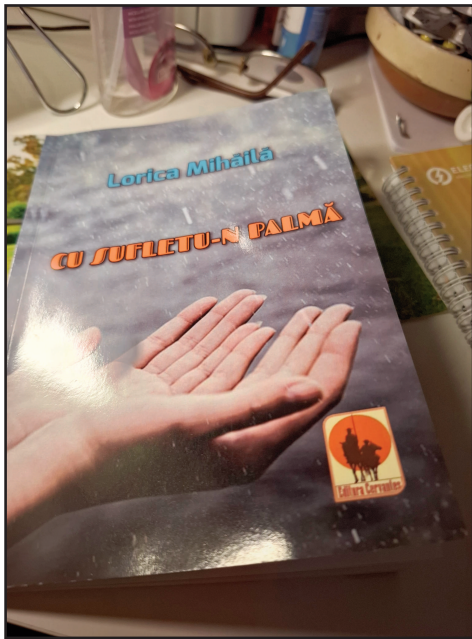
Dragostea neîmplinită induce o tristețe covârșitoare, rămân: setea de dragoste, visul și poezia să echilibreze balanța sufletului. Poeta ar dori o iubire care să se îplinească, dar sufletul ei a devenit pustiu. Focul iubirii trecute s-a stins, rămânând doar fumul: „Ce ușor am zburat/ peste visul din vis/ și ce mult am sperat/ să am drumul deschis// Am văzut și-am simțit/ că sunt singură-n drum/ și ce mult mi-am dorit/ fericire s-adun.// Mă mai uit după noi/ dar nimic n-o sa văd/ nici o umbră de doi,/ să alerg nu mai pot.// Și-i târziu și e vânt/ și e noapte acum/ pe pustiu pământ/ văd doar urme de fum.” (**Clipe sumbre**)

Așteptarea a devenit inutilă, nimeni nu vine să-i aline sufletul poetei: „Nu mai visez de ceva timp/ și nu doresc eternitate,/ eu nu mai chem nici un răstimp,/ am obosit, nu se mai poate!// În gândul meu dorul s-a stins,/ nu-l mai aștept în nopți senine,/ și nu-l mai vreau la mine-n vis/ cu vorba lui să mă aline.// O, Doamne, cât de lungă-i clipa/ când tot aștept și-aștept de mult/ o zi să-mi vindece aripa/ să pot să zbor ca la-nceput!// Doar gândul că din nou e seară/ și-n zori, deja e prea târziu,/ ceva în suflet mă-nfioară,/ nimeni nu vine și-i pustiu.” (**Fugarul gând**).

Poeta care a iubit adevărat, este decepționată că iubitul nu a răspuns chemărilor ei și destinul nu s-a împlinit. Au rămas doar amintirile dragi, resuscitate de razele blânde ale lunii: „Și cât am vrut să-mi lumineze luna/ cărările spre tine, n-ai habar!/ căci n-aș fi vrut să rățăcesc vreuna/ iar drumul meu să fie în zadar.// Am investit iubire, spun adevărat,/ ce n-aș fi vrut să se transforme-n scrum,/ iar clipele de dor, nicidecum nu le-am uitat/ și n-am permis să se disipe-n fum.// Doar vântul ce-a bătut atât de tare/ ar fi putut să spună "a trecut"/ dar el nu știe astăzi cât mă doare/ și nu pot să accept că...am pierdut.// Da, recunosc acum că te-am iubit/ și nu ai fost un

simplicu trecător,/ nu am uitat nicidecum că m-ai rănit,/ dar mi-a trecut, deși n-a fost ușor./ Tu ai decis că vrei să locuiești/ și să-mi rămâi în suflet, da... pe bune/ și-aici să îți adjuceci, chiar pe veci/ un loc al tău... nimic nu am a spune!” (**Tu ai decis**).

Poeta mărturisește cititorilor taina iubirii pentru un bărbat care i-a călcat în picioare sufletul. Autoarea nu s-a umilit în fața acestuia, rămânând cu durerea în inimă: „Ce vină am că te iubesc/ dar nu am spus-o niciodată/ și n-o să spun, cât mai trăiesc,/ de ce sunt oare vinovată?// N-ai cum să știi povestea toată,/ și nici cât suferă un om,/ când iubirea ta o poartă,/ și cât tăcerile îl dor.// Nu, n-o să afli, asta-i soarta,/ Și chiar de ar fi ca eu să mor,/ câtă iubire nu se arată/ și câte lacrimi curg izvor.// Acum fii mândru, zic și eu,/ că-n pasul tău ce-l crezi o artă,/ mi-ai călcat pe suflet greu/ și l-ai strivit, ce vină poartă?” (**Spovedanie...107**). Ca orice femeie sensibilă, poeta este însetată de iubire: „sunt iubire târzie în trup omenesc./ Sunt mâna ce-alină durerea de-o clipă,/ întrebări afișate pe fața albită,/ vocea ce strigă la lumea grăbită./ Sunt valul de mare ce-aleargă nebun/ după perlele negre ce-n poală le pune,/ la malul de suflet așteaptă s-adune./ Sunt gustul amar din lacrima scursă,/ ghirlandă din steaua de mare ascunsă/ „roua” culeasă spre seară la bursă./ Sunt iubire, și dor, ce curge ușor/ pe note compuse de cantautor.” (**Fără paravan**). Poeta îndrăgostită este consolată numai de lună, amintirea iubitului rămâne totuși o icoană dragă: „Mi-e sufletul plin de iubire/ si-o lacrimă îmi spală față/ nu mi-am venit nici azi în fire/ și cât de tristă-mi este viața!/ Privesc spre cer la luna

plină/ admir grădinile din rai/ și simt că inima-ți suspină/ c-alintul tău n-ai cui să-l dai./ Pe chipu-ți cald de zână bună/ s-au așternut tăceri de mai/ și câte-ar mai fi-avut să-mi spună/ de-alături mai puteai să-mi stai./ În ochii tăi de cer albastru/ se scaldă razele de soare/ și-mi luminezi precum un astru,/ absența ta ce mult mă doare!/ Din poza ta, fac azi icoană/ și mă închin mereu la ea,/ mi-este pustiu și mă simt goală,/ te-aștept, durerea de îmi ia./ Cui să-i spun astăzi/ LA MULȚI ANI?” (**Un strigăt în van**)

Lorica Mihăilă visează, după ce totul devenise pustiu în sufletul ei, că iubirea se îplinește alungând supărarea: „Am văzut pe-un cer senin,/ cum un nor se tot plimba,/ era gri, de lacrimi plin,/ și chipul mi-l căuta./ I-am șoptit cum doar eu știu/ și fac asta prima oară,/ să revină mai târziu/ că mi-e sufletul pustiu/ și speranța dă să moară/. Să fi fost o veste bună?/ fi-vom împreună oare/ și ținându-ne de mână,/ două umbre solitare/ să plutim sub clar de lună,/

să uităm că viața doare?/ Iar când stele s-or aprinde/ să ne lumineze calea,/ tu de mijloc mă cuprinde,/ si-om uita ce-i supărarea!” (**Vise de poet**).

În vis, așteptarea are sens. Autoarea își imaginează că iubitul va veni într-o zi spre ea, alergând: „În suflet mi-ai intrat întâia oară/ te-ai strecurat încet, încet, tăcut,/ în zori de zi, sau poate într-o seară/ și ai rămas aici că-ți-a plăcut./ Și mi-ai intrat în suflet într-o noapte/ când cerul meu era nșesat de vise/ și-ai navigat alene printre șoapte/ de strălucirea lunii reci, pălise.// Un zâmbet cald cu aromă de lavandă/ tot îmi trimiți din când în când pe-un nor/ și-un strop de rouă îmi așezi în palmă/ și-un cânt de dor îmi fredonezi ușor.// E-atât de cald acum la mine-n suflet/ și mi-ai plantat în inimă un gând,/ că nu-i târziu s-ascult și eu un sunet/ de pași ce vin spre mine alergând.” (**În zori de zi**). În finalul poeziilor de dragoste, **Lorica Mihăilă** își amintește de o iubire trecută, eternizată în poezie: „Ce crezi c-ar trebui să fiu,/ o lacrimă sau o vioară?/ să plâng, să cânt și-apoi să scriu/ un vers ce astăzi să nu doară.// Pe colțul meu de cer, ce-ar fi,/ să te așez a mia oară?/ la tine să mai pot privi/ ca amintirea-ți să nu-mi piară.// Îmi ești în gând și-ades în vis/ te-aștept într-o pustie gară/ unde sunt eu, dar știu precis/ că umbra ta o să-mi apară.// Și de ar fi să fim doar umbre/ într-o beznă cam bizară,/ de lume nu te voi ascunde,/ nu vreau să fii a ei ocară./ Vom fi doar noi, un „tu” și-un „eu”/ într-un poem ce n-o să moară.” (**Crâmpei de vis**)

Poezia de critică socială

În aceste poezii autoarea se revoltă împotriva nedreptăților săvârșite de puternicii zilei (implicit și ai noștri, după 1989), magnați care au semănat ură între oameni și care fură din avutul popoarelor nevinovate. Nemerniciilor promovate de conducătorii lumii, poeta le răspunde prin poeziile ei curate: „N-am crezut și nici nu cred/ că-ntr-o zi va crește iarbă,/ unde vrajba, mai ca ieri/ a bătut și-a dat să cearnă.// N-am crezut și nici nu sper,/ că la lumea asta hădă/ mai pot astăzi să-i ofer/ glume ca s-o fac să râdă.// Nu le este de ajuns/ cât au provocat furtună?/ bunăstarea au distrus/ și au semănat doar ură.// Au sădit dezamăgirea,/ lacrimile nu ne-au șters,/ bâjbâind, cătând iubirea,/ am compus vers după vers.// Vulturi pe cerul de noapte,/ în zori devin niște zei,/ fură tot ce se mai poate,/ și transferă tot spre ei.” (**Cu-adresă țintă...**)

Și poeta continuă criticând pe demagogii înstăriți care își vând până și mormintele părinților ca să se îmbogățească: „N-am fost ieri, poate nici mâine.../ n-am fost poate niciodată/ stăpân pe codrul de pâine,/ N-am avut viață bogată!/ N-am băut, nici n-am gustat/ băutură viață toată,/ ca făcut...azi mi-a fost dat/ să mă-nbăt și eu o dată./ Amețit și vai de mine,/ îmbătat cu apă chioară,/ ce frumos privesc la tine.../ vorba ta azi mă doboară./ Te-ai urcat pe prispa casei/ și privești de sus la noi,/ ești avut, tie ce-ți pasă/ că o lume e-n nevoie?/ Le îndeși cu lingurița/ câte-o boabă de fa-sole/ vânzându-le gogorița,/ nu tu sapi în câmp rigole./ Le-ai pus taxă și pe aer,/ le-ai furat cerul senin,/ "tatăl tău" e-acum un fraier/ în suflet îi torni venin./ Le scoți oasele din groapă/ să le vinzi locul de veci,/ pe tine unde te-îngroapă?/ Doamne...ce hain mai ești!” (**Strigăt de durere**)

În finalul grupajului pamfletar, **Lorica Mihăilă** critică violent pe conducătorii veroși, venali corupți și demagogi, care se înfruptă fără scrupule din rezultatul muncii noas-

tre: „De ce spuneți că vă doare, când lumea de foame moare,/ v-ați gândit să ajutați?/ Ei nu vor să se răcoale c-au rămas și fără sare,/ Voi să deveniți bogați.// Chiar de nu le-ati aflat vremea, nu-și strigă În cor durerea,/ nu pomană vor să dați./ Cred că știți cât sunt munciți fără să îi răsplătiți/ și se simt mereu trădați.// Ei nu sunt o năascoceală dintr-o zonă boreală/ să-i tratați ca divergenți./ Sunt colegi cu voi de muncă, nu sunt piatră dintr-o stâncă,/ nu se vor nici insurgenți.// Dacă nu sunteți în stare și n-aveți nici o valoare,/ nu vă doare când jurați?/ Pentru unii totu-i bine și strigați fără rușine/ că pe noi ne apărați.” (**Protest**).

Concluzii

Lirica Loricăi Mihăilă este modernă, cu aspecte neoromantice date de prezența lunii care îi străluminează visele. Frisonul modern rezultă din antinomia tristă generată de dorința de iubire și de neîmplinirea acesteia. Modernismul mai este dovedit și de pezia lucidă, pamfletară a antagonismului dintre injustiția socială provocată de clasa asupritoare și poezia care i se împotrivesc atât cât este posibil. Din aceste motive, versurile autoarei sunt triste și incită la meditație.

După părerea mea există două feluri de poezie: una a aparențelor, nesemnificativă, uzitând d eclise care nu emoționează și una a esențelor care ridică și răspunde la marile întrebări existențiale. Poezia esențelor poate fi și ea de două feluri: simplă și profundă și ermetică adâncă.

Poezia **Loricăi Mihăilă** este esențială, simplă și profundă.

MARIANA ZAVATI GARDNER

la țărmlul mării

sigilează pâzna-n culori
duc ziua până la capăt
țărmlul tremură
sub valuri, șoptește

e mesagerul,
administratorul nisipurilor
uleiuri pe paletă
se aleargă, ochii-s pierduți

pâraie de apă sărată
picături înghețate pe pânză
brațe goale... apele-s ajunse la glezne
dedesubt, marea jelește

simte suflarea ceții
pânza se îneacă-n nisip
țărmlul se transformă-n umbre
singură, se zbuciumă noaptea

ierburi și pini nu se mișcă
gem a jale-n vânt
culori învârt pâzna
noaptea înghețe la țărml

Luna se petrece-ndrăzneată
mută nisipuri sub tălpi
fantome adânci ferecă noaptea
... ecouri sapă adânc

ulei pe pânză în foiță de aur*

în pătură din aur
iubiții se-ascund
în iubire eternă -
visează în vise

singur pe pânză
trecutul lor, îndrăgostiții
fantome ascunse -
visează în vise

*Gustav Klimt: Der Kuss/ Liebespaar
(1907-1908) 180cm x 180cm Österreichische
Galerie Belvedere, Viena, Austria

In memoriam

VIOREL CĂPITANU

(1932-2025)

Ziua de 9 decembrie 2025 va rămâne una tristă pentru muzeografia băcăuană, care l-a pierdut pentru totdeauna pe unul dintre pilonii săi de bază, arheologul, muzeograful și directorul **Viorel Căpitanu**. Dincolo de pierderea fizică a omului Viorel Căpitanu, trecător ca toți oamenii prin această lume efemeră, rămân în memoria urmașilor faptele sale, rămâne moștenirea sa, una deosebită, con-struită în timpul vieții sale cu pasiune și ri-goare, cu devotament și grijă față de patrimoniul arheologic și cultural al județului Bacău înainte de toate, dar și al celui care a depășit granițele administrative ale acestuia. Născut pe 7 octombrie 1932 în satul Tanacu, din județul Vaslui, într-o familie „de chiaburi” (după cum el însuși mărturisea într-un interviu acordat distinsului jurnalist Gheorghe Bălătescu și publicat în ziarul băcăuan „Deșteptarea” din 4 decembrie 2017), va urca pas cu pas treptele cunoașterii, începând cu școala primară din satul natal, continuând cu studiile gimnaziale și liceale la Școala Normală „Vasile Lupu” din Iași și Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui, desăvârșindu-le mai apoi (între anii 1953-1957) cu studiile universitare la Facultatea de Istorie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. În această prestigioasă instituție de învățământ superior, studentul Viorel Căpitanu a beneficiat de profesori valoroși, precum C.S. Nicolăescu-Plopșor, Mircea Petrescu-Dîmbovița, Dimitrie Berlescu, Ilie Grămadă, Constantin Cihodaru, primului dintre ei datorându-i și apropierea de arheologie, căreia îi va rămâne (mai apoi) fidel toată viața. După absolvirea cursurilor universitare, Viorel Căpitanu va fi încadrat (la 1 septembrie 1957) ca muzeograf la Muzeul de Istorie din Bacău (un muzeu de nivel regional atunci), instituție înființată cu doar câteva luni în urmă (la 1 aprilie 1957), grație eforturilor întreprinse de un coleg de generație, Iulian Antonescu (o altă personalitate marcantă a arheologiei și muzeografiei românești), primul director al muzeului băcăuan și totodată creator de rețea muzeală în România, numele căruia fiind acordat peste ani instituției, purtându-l cu onoare și astăzi (Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău).

Încă de la începuturile sale ca specialist în cadrul muzeului de istorie băcăuan, **Viorel Căpitanu** se va dedica cercetărilor arheologice, pe care le va întreprinde sistematic, ani la rând, acoperind principalele epoci preistorice: paleolitic, epoca bronzului, epoca fierului, dar și „cultura carpică” (sec. II-III p.Chr.), perioada secolelor III-IV p.Chr., chiar evul mediu.

Ca arheolog, își va pune o ampență puternică, decisivă putem spune, asupra complexului sit de la Răcățau, comuna Pâncești, județul Bacău (acoperind straturi arheologice aparținând epocii bronzului și epocii fierului), pe care îl va cerceta până la finalul carierei sale profesionale, avansând ipoteza existenței în zonă a unui centru rezidențial de tip dava, pe care l-a identificat (alături de arheologul Vasile Ursachi) cu antica cetate dacică Tamasidava (cf. „Carpica”, II, 1969, p. 93-130), propunerea sa având încă de la început adeziunea specialiștilor în arheologie.

Ca muzeograf, a participat la organizarea expozițiilor permanente, precum și a numeroase expoziții temporare locale, naționale și internaționale: Civilizația geto-dacilor din bazinul Siretului; Civilizația traco-daco-getică și continuitatea sa în epoca formării poporului român; Valori de patrimoniu din colecțiile muzeului; Descoperiri carpice pe teritoriul județului Bacău; Iliri și daci (București, 1971; Belgrad, 1972; Liubliana, 1973); I Daci. Mostra delle civiltà daco-getica in epoca classica (Roma, 1979-1980); Tezaurile dacilor (Paris, Köln și Viena, 1980); I Daci (Trieste, 1997) etc. I se datorează punerea în circuitul științific a numeroase tezaur mo-netare, majoritatea descoperite pe raza județului Bacău, intrate ulterior în patrimoniul Muzeului de Istorie din Bacău, precum cele de la Ardeoani („denari romani”), Horgești („monede bizantine”), Dealul Perjului, comuna Oncești („denari romani imperiali”), Călugăreni („monede romane imperiale”), Parava („denari romani imperiali”), Prăjești, comuna Traian („denari romani imperiali) etc.

De asemenea, preocupările sale de arheologie se regăsesc în numeroasele articole de specialitate pe care le-a publicat de-a lungul prodigioasei sale activități profesionale în anuarul Muzeului de Istorie din Bacău, sugestiv intitulat „Carpica” (titlurile acestor materiale fiind deja menționate în câteva texte omagiale dedicate arheologului Viorel Căpitanu și publicate în prestigioasa revistă științifică băcăuană, în volumele din anii 2007, 2012, 2017 și 2022).

Arheologul Viorel Căpitanu la aniversarea vârstei de 90 de ani Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău (6 octombrie 2022)

În plan administrativ, după plecarea primului director al Muzeului de Istorie din Bacău (arheologul Iulian Antonescu), determinată de numirea acestuia ca director la Direcția Muzeelor din București, arheologul Viorel Căpitanu va fi numit (la 1 septembrie 1971) ca director al Muzeului Județean de Istorie și Artă Bacău (funcție pe care o va ocupa până în anul 1974, când va reveni pe post de muzeograf principal), iar după reorganizarea instituției muzeale băcăuane, după evenimentele de la sfârșitul anului 1989, va ocupa din nou (începând din 1 aprilie 1990) funcția de director al Muzeului Județean de Istorie „Iulian Antonescu” Bacău, funcție pe care o va deține până la pensionarea sa, petrecută în primăvara anului 1998.

Remarcabile au fost realizările sale și în această calitate de director al Muzeului de Istorie din Bacău. În acest sens, menționăm aici doar două paliere: unul în plan arhitectural, celălalt al personalului muzeal, fiecare dintre cele două dovedindu-se a fi deosebit de importante.

Datorită directorului **Viorel Căpitanu** (asemenea țăranelui din satul tradițional românesc, pentru care casa țărănească era „în primul rând un loc, un loc bun, generator în

sens material și spiritual”, acesta acordând o atenție deosebită în alegerea locului pe care urmează a-și construi viitoarea casă, conștientizând faptul că unele locuri pot fi bune, altele dimpotrivă, pot aduce necazuri), construirea noii clădiri a muzeului de istorie băcăuan, proiectată după 1990, nu a fost făcută într-un loc oarecare, ales la întâmplare, noul edificiu muzeal fiind încadrat într-un peisaj geografic aparte, încărcat de simboluri istorice, eclesiastice și identitare. Și aceasta pentru că obiectele muzeale au nevoie, ele însele, de un loc special pentru a funcționa ca medii asociative ale memoriei.

Decisiv a fost rolul directorului **Viorel Căpitanu** în construirea noului edificiu muzeal de pe strada 9 mai nr. 7, insistând pe lângă autoritățile competente ale vremii pentru ca această nouă clădire muzeală (una modernă) să fie amplasată aproape de Biserica Precista, de Curtea Domnească, importante ctitorii ale lui Ștefan cel Mare și fiului său Alexandru (ctitorii astăzi incluse în patrimoniul cultural național), dovedind astfel că înțelege și importanța spațiului teritorial în care trebuie amplasată clădirea unui muzeu de istorie. Prin urmare, în mod firesc, clădirea Muzeului de Istorie de pe strada 9 mai nr. 7 (devenit ulterior sediul central al Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău) a intrat în aria de protecție a Ansamblului Curții Domnești din municipiul Bacău și a Bisericii „Precista”, ambele aflate în imediata vecinătate, pe strada 9 Mai nr. 48, incluse fiind în *Lista Monumentelor Istorice* din județul Bacău și încadrate în grupa valorică A – monumente istorice de valoare națională sau universală.

Ce fericită apropiere a putut fi posibilă atunci, între clădirea unei biserici și clădirea unui muzeu de istorie – ambele fiind adevărate sanctuare, unul al sufletului, al credinței, celălalt al memoriei. Și unul, și celălalt sanctuar, convergente prin strămoși, prin istorie. Iar amplasarea, chiar în fața clădirii Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” din Bacău, a impunătoarei statuii a istoricului și arheologului Vasile Pârvan, cel care vorbea atât de sugestiv odinioară de „datoria vieții noastre”, a întărit (peste ani) simbolic faptul că arheologul, muzeograful și directorul Viorel Căpitanu (în calitatea sa de principal ctitor al muzeului de istorie băcăuan) a înțeles, la rîndul său, care este datoria vieții sale, acționînd în consecință.

Apoi, în planul personalului, directorul Viorel Căpitanu s-a îngrijit de atragerea tinerilor către muzeu, unii dintre ei ocupând ulterior, în urma unor concursuri, posturi de muzeograf, conservator, restaurator, asigurând astfel și viitorul Muzeului de Istorie din Bacău, arătând totodată că înțelege și faptul că un muzeu există și rezistă în timp deopotrivă prin patrimoniul său și prin specialiștii care își desfășoară activitatea în cadrul instituției. Autorii acestui text omagial în memoriam au fost printre acei tineri de odinioară, pe care directorul de atunci, Viorel Căpitanu, i-a convins să păsească pragul muzeului, să participe la un concurs de angajare (pe care l-a organizat corect și cu rigurozitate), pornind mai apoi pe fascinantul drum al activității muzeale în cadrul Muzeului de Istorie din Bacău.

Dealtfel, **Viorel Căpitanu** a fost întreaga sa viață un om discret, blând, modest și politicos, ghidat permanent de valori morale solide, sprijinindu-i cu generozitate în plan profesional pe cei care, într-un moment sau altul, i-au stat în preajmă.

Desigur, realizările arheologului, muzeografului și directorului **Viorel Căpitanu**, pe care acest text omagial post-mortem nu le-a putut surprinde decât succint, recunoscute ca atare în plan local și național, au fost recompensate de-a lungul timpului și cu unele distincții, dintre care menționăm: *Diploma de Onoare* acordată de Consiliul Județean Bacău pentru întreaga activitate închinată muzeografiei, cercetării și valorificării patrimoniului cultural; *Diploma de Merit* acordată de Ministerul Culturii și Cultelor; Ordinul „Meritul Cultural” în grad de ofițer, categoria E; titlul de *Cetățean de Onoare* al Municipiului Bacău. Arheologul, muzeograful și directorul **Viorel Căpitanu** a părăsit fizic această lume în ziua de 9 decembrie 2025, dar va rămâne pentru totdeauna în memoria celor care l-au cunoscut personal, ori a celor care au intrat în contact cu realizările sale în plan profesional, ca un om deosebit, ca o personalitate exemplară a arheologiei și muzeografiei băcăuane.

ANTON COȘA,

MIHAELA BĂBUȘANU

Simona Antonescu...

(Ctinuare din pag. 5)

În operațiunile ostășești pe care le organizează și le conduce Mihai Viteazul se implică și tinerii Gruia, Neacșu, Grama și Mitruț, dovedindu-se, la rîndul lor personaje reprezentative pentru lumea românească, profund atașată de pământul natal.

În romanul Simonei Antonescu, exceptând-o pe moșica, aflată de multă vreme la granița dintre ființă și neființă, și domnitorul, nimeni nu moare dintre cei asupra cărora se fixează atenția naratorului. Rămân însă semnele ale trecerii lor prin încercările vieții și în special ale războiului, memento-uri pentru ei înșiși, dar și pentru generațiile viitoare.

Și mai sunt temerile bătrânelor cu privire la evoluția vieții Anei, sora cea mare a Păunei și a Dămianei, care îl iubise pe Radu, un june ce-i dăduse oarece semne că o vrea nevastă, dar se însurase cu alta, iar Bursuc, după ce vruse s-o dea după Gruia, cel care o luase însă pe mijlocia, o măritase cu Barbu, un tânăr chipeș, de ispravă. Doar că mințile iscoditoare ale bătrânelor intuiseră ceva, și anume că Ana l-ar fi acceptat pe Barbu, fiind vecin cu Radu... În cele din urmă,

Coborârea în cetate nu este doar un roman despre o epocă istorică sau despre figura emblematică a lui Mihai Viteazul, ci o carte despre învățarea apartenenței: la familie, la comunitate, la istorie. **Simona Antonescu** nu construiește o epopee eroică în sens clasic, ci o lume vie, în care istoria mare se însinuează în existențele mărunte, le modelează, le pune la încercare, fără a le anula umanitatea. Tocmai această deplasare a centrului de greutate – de la evenimentul istoric propriu-zis spre oamenii care îl trăiesc – conferă romanului forță și autenticitate. Prin rigoarea documentării, dar mai ales prin echilibrul dintre reconstituirea epocii și modernitatea sensibilității narative, **Simona Antonescu** reușește să transforme trecutul într-un spațiu al reflecției asupra prezentului: despre solidaritate și fragilitate, despre destin și alegere, despre continuitate. „**Coborârea în cetate**” este, astfel, nu doar o revenire convingătoare la proza istorică, ci și o confirmare a maturității unei scriituri care știe să dea istoriei chip omenesc și timpului vechi vibrație actuală.

Un literat în misiune creștină -Valeriu Tănăsă-

Prezenta lucrare a scriitorului **Valeriu Tănăsă***, cunoscut și ca poet de bună factură literară și aleasă simțire umană, ne propune o dimensiune abia bănuită (la un literat) a personalității domniei sale: cea de trăitor creștin autentic, puternic și indisolubil ancorat în credința ortodoxă. Fost ofițer de carieră (căpitan), pensionat pe caz de boală, retras din mediul citadin perturbator de jaloane existențiale în preajma unor mănăstiri moldave multiseculare, omul ne apare ca un spirit care descoperă doar spre mijlocul vieții valențele salutare ale religiei în care a fost botezat. Și este cu totul explicabil acest fapt, așa cum reiese și din mărturisirile lui, sincere și publice, întrucât anii formării sale prin sistemul ideologic de îndocitrinare antireligioasă au concurat la așa ceva, ca să nu mai luăm în seamă și mediul absolut laic în care și-a derulat o bună parte din profesia ostășească. Însă o chemare launtrică l-a atras de îndată ce maturitatea a urcat suficient în conștiința sa. Modul de viață pur laică, bazată preponderent pe indiferentism religios, a început să-l neliniștească în privința validității lui *de facto*. E cutremurătoare mărturia că vreme de vreo zece ani nici măcar nu mai sesiza semnificația dangătelor de clopot din urbea de reședință, într-atât îi dezertase conștiința rostului lor pentru sensibilitatea creștină. Prin profesie, avea atribuțiuni de formator de conștiințe, făcea instrucție și educație militară unor tineri pentru care noțiunile de patrie, devotament, jertfă, eroism nu concordau cu cele de datorie creștină, de toleranță, de milă, de iubire față de semenii, chiar dacă aceștia îi sunt propuși (în împrejurări nefaste) ca dușmani. Ceea ce conta era ca, în caz de necesitate, să le suprimă potrivnicilor bunul cel mai de preț: viața ca dar divin de la Dumnezeu. Fără îndoială că o stare de criză îl cuprindea tot mai adesea și mai obsesiv pe militarul instructor, venind în contradicție flagrantă cu ce parcurgea în timpul de răgaz din cărțile pe care și le procura clandestin și le citea la adăpost de priviri iscoditoare. Cu totul altă învățătură reieșea de acolo: în primul rând că viața omului nu se încheie odată cu dispariția lui pământească. Apoi, că sufletul are de dat seama de cele făptuite în răgazul acordat vieții vremelnice pe pământ; și că doar faptele realmente bune și folositoare, modul cum și-a agonisit acele bunuri nepieritoare contează pentru mântuire, iar nu ceea ce oamenii se străduiau să acumuleze doar ca îndestulare egoistă în această viață: bunuri materiale, urcuș de trepte sociale și profesionale, vanitate a sinelui măgulit de măririi efemere... Astfel că, odată cu retragerea sa din calitatea de

cadru militar activ, și-a trasat cu determinare neclintită coordonatele unei cu totul alte existențe, cea oblăduită de credința în Mântuitorul Hristos, de credincios practicant autentic, nădăjduind (întrucât *nădejdea* este o virtute creștină cardinală) într-o metanoia deplină a noii sale condiții. Așa cum îl cunosc cei apropiați, duce o viață cvasi-ascetică, deși în cadrul familiei, are o viață similitonahală aspră, unii zic chiar de schimonah, se îndeletnicește în principal cu parcurgerea ritualică și neabătută a scripturilor religioase de fond, din care scoate mereu învățăminte pe care și le aplică în existența de zi cu zi, respectă cu strictețe posturile, pravila, mersul la Sfânta Litughie duminicală și în toate praznicele religioase. Nu se mândrește în comunitate cu felul său superior de trăire, a învățat virtuțile umilinței, cunoaște la perfecție alfabetul smereniei, al omeniei confraterne, al bunei gospodării a vieții trupesti și sufletești. Ceea ce-l deosebește, la limită, de un monah trăitor în obște călugărească este faptul că rămâne, în plan social, un fervent al vieții comunitare în care activează. Nu înțelege să ducă o existență într-un tot retrasă, rupt de atmosfera lumii „lăsate în urmă”, ci se implică, de la nivelul său de manifestare, în nu puține din problematicile ei. Și în primul rând, prin ceea ce apare ca reactivitate în scrisul său. De unde se vede că dorește cu ardore să contribuie activ, stăruitor, fie și numai prin mijlocirea cuvântului, la îmbunătățirea fraților săi laici. Frecventează, în măsura posibilităților, activități culturale cu tematică spirituală, în general, merge la întruniri obștești, ține comunicări specifice, acolo unde poate să-și facă pe cât posibil cunoscute atitudinile față de tot felul de evenimente și stări din contemporaneitate, cel mai adesea neconforme cu cadrele de viață creștină.

Prin tot ce inserează în paginile sale, adesea sub forma unor dări de seamă în stilul jurnalului personal, dă de înțeles că tot ce se întâmplă în jurul său, la nivel social, politic sau chiar pur individual nu-l lasă indiferent, îl îmboldește să ia atitudine. Scrie prin reflex reactiv, propune soluții care i se par potrivite, se dorește formator de opinie în spirit pur creștin. Îl preocupă destinele tinerelor generații, modul deficitar în care se face educația în școli, unde domină violențele, relațiile neprincipiale dintre educatori și cei care au nevoie de o educație adecvată. Efectele nocive sunt previzibile. Paideia nesuștinută de un spirit religios mai mult decât necesar riscă de-gringolada în noneficient. Vorbește despre scrierile sale ca despre niște nevinovate eseuri, dar nu este chiar așa. Ele sunt militante în cel mai ales sens al cuvântului, au valențe de îndrumări bine întemeiate, ne arată o conștiință trează, vie, cu nimic indiferentă la ce se petrece în lumea din jurul său. Dar și cu privirile ațintite spre lumea cea veșnică, în care ne vom integra doar cu duhul...

Privită îndeaproape, în specificitatea sa, cartea dlui **Valeriu Tănăsă** se prezintă ca un compendiu de învățături privitoare la virtuțile creștine, în primul rând cele cardinale. Și pentru a înțelege mai adecvat în ce constau punctele sale de vedere, cred că nu ar fi deplasat să fie făcută o comparație cu lucrări similare. De prezentarea și tratarea virtuților s-au ocupat și gânditori și analiști laici, de pildă **André Comte-Sponville**, în lucrarea **Mic tratat despre marile virtuți** (18 la număr). Deoarece acolo fenomenul etic în discuție este

prezentat și discutat din unghi filosofic, laic, necreștin, după norme academice. Iar adresabilitatea cărții sale este către un public de cam aceeași factură. Dincoace, totul pare a reieși din registrul spontaneității, al iluminării *ad-hoc*, prilejuate de un pasaj filocalic sau o apoftegmă creștină de mare subtilitate, întâlnită sub pana unui diac inspirat. Pentru că trebuie spus că autorul nu are pretenții de izvoditor original de idei și opinii pur personale, ci se mărginește la a fi un bun orchestrator, pe diferite teme, al unui inventar de cunoștințe răs-pândite de către scrieri biblice și comentarii autorizate la acestea. Nu e cazul să ne așteptăm la expuneri elaborate ex cathedra, cu măiestrie rotunjite și cu știință cărturărească inegalabilă, eșafodate și reprezentate de scrieri precum cele omiletice ale ÎPS Bartolomeu Anania. Spre deosebire de apologeti titrați ai creștinismului „pur și simplu” (mere Christianity), ca să fac o trimitere la C.S. Lewis, care are un discurs foarte elaborat, academic în exces, încât uneori e greu să îl urmărești îndeaproape în meandrele sale, dl **Val. Tănăsă** preferă irumperea ex abrupto. Dă impresia că intră în scenă ca un acrobat, avântat în exerciții le sol sau la trapez, fără altă „încălzire” prealabilă. Sau că intră în pagină de parcă ar continua, din mers, o discuție începută în altă încăpere și diseminată în curgerea ei, natural, dincoace. E lăsat în suspensie ceremonialul vreunei introduceri atenționate, cu scopul familiarizării ascultătorului cu tema de prezentat. Conținutul este atacat direct, fie printr-o simplă observație personală la obiect, fie printr-un citat cu titlu de nucleu tematic. Iar continuarea nu durează mult: una, două pagini, rar mai în extenso. S-ar putea spune că și cu dorința de a spune mult în puține cuvinte, dar esențiale, *multum in parvo*. Dl. Tănăsă folosește, ca modalitate de compoziție, fragmentarismul, colajul, decupajul de ziceri deja avansate, pe care le convoacă în diferite scopuri, toate cu finalitatea de a veni în întâmpinarea celor care nu le cunosc încă prin lectură proprie, și a căror aducere la cunoștință prin punerea sub privirile cititorului o socotește binevenită. Fiind un om cu o doză de cultură umanistă bine asimilată, autorul nu pregetă în a face trimiteri și la scriitori cu notorietate, diseminatori de idei cu valențe creștine evidente, precum F.M. Dostoievski, O. Wilde, M. Eminescu, M. Preda etc. Esențele preceptelor religioase sunt condensate în niște „pastile” cu virtuți nu doar călăuzitoare, ci și vindecătoare sufletește. Însă autorul nu se limitează la simpla livrare de învățăminte strict dogmatice. Unde consideră că cele convocate și debitate oarecum intempestiv sunt prea dense, mai greu de deslușit, intervine el însuși spre a aduce lămuriri pe potrivă înțelegerii de obște. Iată o mostră: „Mila e ca un medicament (mai adecvat spus, ca un tratament, (n.m. M B) care vindecă durerea trupului și a sufletului fără zgomot, fără bisturiu, pentru că lucrează cu mâna nevăzută a iubirii.” (textul intitulat **Mila învie – ura ucide**). Îndeobște, autorul caută, găsește și furnizează explicații plauzibile pentru afirmațiile puse în pagină. Ura, spune el, are ca principiu causal „mândria” (păcat capital). Cum să ne ferim de acest viciu sufletește – o singură deslușire: să-l urmărim pe Hristos, Fiul al Omului, care nu a urât pe nimeni, nici chiar pe tăgăduitori (Petru, cuprins de teama supliciei), pe trădători (Iuda Iscarioteanul, vânzătorul de Hristos), nici pe torționarii Calvarului, nici pe batjo-

coritorii care își pierduseră nădejdea în El, văzând că e „neîn stare a se mântui pe Sine Însuși”... Propria vindecare de ură duce la toleranță, ca atitudine benefică inclusiv față de cei de alt neam sau credință, practic, ne lecuiește de șovinism.

Multe dintre textele sale sub formă de fragmente tratează teme care au făcut obiectul atenției gânditorilor creștini. Privitor la „tema căsătoriei”, arhim. Cleopa Ilie aseamănă „crucea căsătoriei” cu „crucea călugăriei”, ca fiind căi de nevoință oarecum similare, chiar dacă din moduri opuse de viață. La fel *tema trufiei*, ca apanaj al tineretii, în special, dar și al celor bogați, ca mărire deșartă, apoi *tema smereniei*, a *răbdării* etc.. Pagini întregi din carte incită la „trezvie”, la conștiința vieții după reguli creștinești, la înfrânarea de patimi, la jugularea egoismului care se instăpânește pe tot omul, propunând și mijloace și căi de luptă și împotrivire spre a rezista ispitelor copleșitoare. Toate acestea se pot înfăptui pe calea rugăciunii neîncetate, a iubirii de Dumnezeu și de semenii. Când propune anumite atenționări cu privire la derapaje în interiorul vieții sociale, aduce și argumentele de rigoare, pentru a nu lăsa cititorului impresia că este vreun habotnic cu ochelari de cal, ci îndreptățit de constatări și deducții pline de bun-simț. Iată de ce, de pildă, se împotrivesc mersului – cu miile – pe stadioane al simpatizanților și amatorilor de jocuri sportive. În primul rând că aceste manifestări au loc în special duminică, zi de sărbătoare, pe care creștinii ar trebui să o aloce participării la sfânta liturghie, în biserică, apoi petrecerii în meditație la ceea ce se cuvine făcut în „ziua Domnului”, după cum se și traduce numele ei. Însă mersul la meciuri și alte genuri de competiții degenerază întotdeauna în „grăire deșartă”, cu obscenități, certuri, înjurături prilejuate de partizanat personal față de echipe, beții, ba chiar scandaluri și bătăi. Ce este creștinesc în toate acestea? Nimic, dimpotrivă. Chiar și faptul că sportivii înșiși profită de oportunitate pentru a folosi duminică drept zi de câștig este incorect din punct de vedere religios, căci ei sunt onorați pentru munca depusă cu prime de joc care se ridică și la totalul sumelor pe un an din pensiile unui fost ceapist. E și acesta un fapt care spune mult despre inegalitățile sociale pe care le ocazionatează acest compartiment zis de recreere și petrecere a timpului liber. Sunt și cauze și modalități mai bune, mai folositoare și pentru corp și pentru suflet, de a manageria un răgaz destinat repaosului de muncă...

Recurente sunt pasajele cu îndemnuri de a parcurge cât mai des și mai sistematic pasaje din izvoarele filocalice, al căror vestit traducător a fost părintele profesor academician Dumitru Stăniloae. Nu e de mirare că citatele din aceste scrieri – în multe volume – abundă în cartea de față, cu scopul de a convinge cititorii că este un lucru meritoriu de a nu omite parcurgerea acestor prețioase îndrumări și învățături creștine.

E un merit al acestei cărți de a oferi o micro-crestomație de texte filocalice, cu scopul vădit de a trimite la sursele din care au fost decupate și rearanjate. Un creștinism practicat doar „după ureche”, prin simplă mimare a unor gesturi și habititudini neaprofundate este de puțin folos, mai mult de paradă.

* Valeriu Tănăsă, *Urcuș la izvoarele Iubirii*, Sf. Gheorghe, ed., „Eurocarpatica”, 2025

CONSTANTIN MIU

Poetica staticului și a imobilismului în lirica lui Bacovia

În *Dicționar de literatură contemporană* (ediția a II-a, Editura Albatros, 1980 p. 45), Marian Popa semnală sentimentul de claustrofobie în lirica lui Bacovia. La rândul său, Daniel Dimitriu pune această manifestare a eroului liric în legătură cu senzația captivității și damnațiunii (cf. *Daniel Dimitriu, Bacovia*, Ed. Junimea, Iași, 1981, p. 138). Acceptând opiniile celor doi critici, vom arăta în cele ce urmează că sentimentul claustrofobiei, dublat de cel al captivității și damnării este detectabil în poeziile bacoviene, unde recunoaștem o adevărată poetică a staticului și a imobilismului. Să ne oprim mai întâi la poezia *Singur* (volumul *Scântei galbene* – 1926). Metafora simbol – care se află în poziție inițială a primului vers din fiecare strofă – este odaia. Amănuntele în legătură cu acest topos ne fac să concluzionăm că e vorba de un spațiu al claustrării eroului liric: „*Odaia mea mă înspăimântă/ Cu brăie negre zugrăvită/(...)// -Odaie, plină de mistere,/ În pacea ta e nebunie/(...)// -Odaie, plină de ecouri,/ Când plânsu-ncepe să mă prindă/(...)// Odaia mea mă înspăimântă.../ Aici n-ar sta nici o iubită*” (s.n.). Un asemenea topos „populat” cu elemente ale thanatosului – „brăie negre”, „umbre negre”, „negrele tablouri” (sinonimia lexicală este elocventă în acest sens) se dovedește a fi un spațiu carceră, reacția eu-lui poetic fiind una firească: „...plânsu-ncepe să mă prindă”. Să observăm natura semantică a versului din versul citat, aceasta fiind din sfera staticului. Salvarea celui înspăimântat ar trebui să fie în eros, însă acesta nu are nici o eficiență; așa se explică negația totală din versul al doilea al ultimei strofe:

„*Odaia mea mă înspăimântă.../ Aici n-ar sta nici o iubită*” (s.n.). Staticul și imobilismul aparțin totdeauna sferei thanatosului. Dacă în poezia *Singur* (pe care am adus-o deja în discuție) acesta era sugerat prin intermediul sinonimiei lexicale, în poezia *Plumb* scenariul este specific unui decor funerar: „*Dormeau adânc sicriele de plumb,/ Și flori de plumb și funerar veșmânt -/ Stam singur în cavou/(...)// Dormea întors amorul meu de plumb,/ Pe flori de plumb (...)/ Stam singur lângă mort (...)/ Și-i atârnav aripile de plumb*”. La simpla lectură a celor două catrene, sesizăm „Restrângerea spațiului (...) pe o axă verticală care accede la interioarele subterane: (...) cavoul.” (*Daniel Dimitriu, Op. cit.*, p. 143). Din aceste considerente, cavoul – ca element de teatralitate, scena unde are loc monologul hamlet-ian al eroului liric – este și el un spațiu carceră. Impresia de claustrare e dată atât de obiectele funerare, cât și de regimul verbal. Recuzita funerară se conturează prin enumerație: „*sicriele de plumb*”, „*flori de plumb*”, „*coroanele de plumb*” – un adevărat „funerar veșmânt”. Ideea de cantitate – care sugerează apăsarea sufletească a locuitorului cavoului – este reliefată prin prezența în versul al doilea al primei strofe a lui și cumulativ („*Și flori de plumb și funerar veșmânt*” – s.n.). În acest spațiu al claustrării, singurătatea eroului liric apare cu pregnanță – paradoxal – prin raportare la recuzita funerară. Tăcerea apăsătoare e

tradusă de sintagma „*dormeau adânc*”, în care verbul „*dormeau*” la imperfect, în relație cu adverbul de mod „*adânc*” (realizând un superlativ stilistic) creează prin acțiunea durativă imobilismul thanatic.

Claustrarea implică și ideea de zbor frânt, neputința de a evada din acest spațiu al thanatosului: „*Și-i atârnav aripile de plumb*”. A se remarca ambiguitatea discursului liric. Sintagma „*aripile de plumb*” (care atârână) trebuie corelată fie cu mortul din sicriu, fie cu sufletul celui însingurat. Așa putem înțelege singurătatea cutremurătoare a acestuia, în strofa a doua fiind augmentată: „*Stam singur în cavou (...)/ (...)// Stam singur lângă mort...*” Ambiguitatea discursului poetic transpare și din primul vers al strofei a doua: „*Dormea întors amorul meu de plumb*”. Ambiguitatea e dată aici de participiul „întors”, care furnizează o dublă determinare: spațială (cu fața la perete) și temporală (revenit în timp, după ce va fi răstăcit prin lume). Se poate lesne observa că tensiunea claustrării este în crescendo, ea putând fi rezumată la următoarea schemă: **însingurare - solitudine - reclusiune-disperare**. Toate acestea constituie treptele alienării ființei umane. Acum putem înțelege de ce Nicolae Manolescu, referindu-se la această poezie, spunea că „*Bacovia e singurul poet care coboară în infern*.” (apud *D. Dimitriu, Op. cit.*, p. 144). Ideea extincției – și, prin urmare, a imobilismului – e relevată și prin convertirea eroului în thanatos: „*Dormea întors amorul meu de plumb/ Pe flori de plumb...*” Acumulările care – spuneam – dau senzația de vid (gol exterior, dar și unul interior, sufletesc) duc la saltul calitativ al strigătului, eroul liric înțelegându-și postura de condamnat la singurătate: „...și-am în ceput să-l strig”. Chiar și în *Lacustră*, poetica staticului și a imobilismului poate fi reținută în partea ei mediană, unde eroul liric se situează pe tărâmul imaginarului: „*Și parcă dorm pe scânduri ude*” (s.n.). În această poezie are loc o dublă reclusiune a eroului liric: una în plan real, într-o locuință lacustră, iar alta în plan imaginar, încât granița dintre cele două planuri (real și imaginar) este estompată, de aceea apare uzitat – în versul citat – adverbul de probabilitate „parcă”. Gestul tresărării – „Tresar prin somn și mi se pare/ Că n-am tras podul de la mal.” – dezvăluie neliniștea eroului liric, care datorită incertitudinii gestului care ar fi trebuit făcut (în al doilea vers citat) înțelege că prin lipsa acestuia imobilismul pune stăpânire și pe cugetul și simțirea sa. Dar poetica staticului e recunoscutibilă și pentru universul vegetal, tot într-un decor funerar. Elocventă, în acest sens, este poezia *Decor*: „*Copacii albi, copacii negri/ Stau goi în parcul solitar/ Decor de doliu, funerar.../ Copacii albi, copacii negri*.” Copacii goi sunt dublul vegetal al poetului. Golătatea nu e atât una exterioară, cât mai cu seamă una interioară.

Aceasta e dată pe de o parte de repetarea – sub forma unui laitmotiv – a versului „*Copacii albi, copacii negri*”, iar pe de altă parte de recuzita funerară, profilată de alternanța alb-negru. Vegetalul supus finitudinii, în regim climateric autumnal, este redat tot prin intermediul poeticii staticului, în poezia *În grădină*: „*Scârțâie toamna din crengi ostenite/ Pe garduri bătrâne, pe streșini de lemn/ Și frunzele cad ca un sinistru semn/ În liniștea grădinii adormite*” (s.n.). Imobilismul de esență thanatică e dat de abundența epitetelor (subliniate de noi) și care semantic accentuează „un sinistru semn” al extincției. Când încearcă să evadeze din spațiul-cavou – grădina moartă – eroul liric nu are sorti de izbândă. Sinecdoca din primele versuri ale poeziei *Renunțare* (volumul *Comedii în fond* – 1936) are rolul de a scoate în evidență statutul de damnat al evadatului: „*În grădina moartă/ Am sărit aseară peste zidul mort -/ Pasul meu, încet, se oprea în loc*” (s.n.).

Dacă avem în vedere titlul volumului căruia îi aparține poezia, re-cunoaștem în versurile mai sus citate ironia înțelegătoare pentru cel care a avut iluzia regăsirii libertății.

IONEL BOTA

Studii eminesciene în preocuparea cercetătorilor din Banat

Eminescu e proba eternității noastre ca români, ca locuitori ai continentului, ai planetei, simbolul nevoilor noastre de a rezista, de a reuși în tumultul vremurilor. Se scriu studii solide, se fac comentarii în legătură cu structura poeziei, este elogiat poetul, este apreciat prozatorul, concepția despre filosofie lumii în relație cu gândirea filosofică eminesciană și concepția despre istoria lumii conotând dinamicile istoriei noastre sunt și azi subiectul unor ample dezbateri.

Cu un titlu care mai degrabă atrage atenția prin ciudățenia formulării, **Daniela Văleanu** manifestă încă un interes aparte

pentru poet. **Gânduri... Eminesci** (Timișoara, Editura Eurostampa, 2021, 98 p., coperta fiind realizarea autoarei) își anunța, în nefericirile pandemiei, venirea dinspre Banat a unui op destul de curajos ca întemeiere tematică, bine fundamentat pe o bibliografie vastă, mai ales fructificând producția ultimilor ani de cronici, studii, eseuri dedicate operei titanului. Cartea pare a pune în drepturi

un imaginar fertil în legătură cu astfel de preocupări de a continua descifrarea operei eminesciene, cu deosebire pe latura fecundității liricii. Entuziasmul prefetei (*Drumețind sub lumina lunii*) încearcă să ne pună în acord cu problematicile alese, tumulturile esenței discursului, cu fiecare capitol, adevărind că ne aflăm, totuși, în preajma unui studiu util prin complexitatea abordărilor fără prejudecăți, cu un apetit al de-retorizărilor care ține de acribia eruditului de a stabili repere ale altei expresivități structurante, de a încorpora în discursul eseistic-critic componente realiste care țin în continuare de obligația integrării opiniilor într-un corpus de revizuire, reevaluări, recuperări pentru o evidentă și necesară terapie morală a culturii naționale

Tezaurul liric eminescian este descifrat prin motive, miteme, semantici vizând semnificații, oralitatea stilului metaforic prizând fecunditatea covârșitoare a eului scriptor. Se pot regăsi și opinii originale în mai toate capitolele în care aplecarea exegetului asupra textului original, într-o curgere neîntrepută, asemenea versului, impune disocieri obligatorii, imprimă o cazuistică bogată în acumulări și asimilări, conotează instinctivul, atitudinile lăuntrice, dezvoltă episodice senzații așa-zicând vizuale, contemplări ale fenomenalului, ansambluri și asamblaje care subscriu dimensiunilor axiologice din creația eminesciană. Nocturnul eminescian (*Noaptea*) exprimă nu doar o atitudine, tema naturii participante și erotica manifestată ca introspecție în mișcarea stilistică afectivă (*Sara pe deal*) ori dominanta trecerii clipei ființialului (*Stelele-n cer*, alt capitol după titlul uneia dintre poeziile lui Mihai Eminescu), rescriu de fiecare dată, la fiecare abordare, o viziune organicistă. Dar și acea proiecție osmotică a lumii fenomenale (autoarei îi scapă, însă) prin care spiritul poetului ezită între real și imaginar ca să câștige sensurile adevărate, în fapt ardentele combustiei lirice, sursa activării și re-activării contemplativului.

Cartea **Danielei Văleanu** pune ordine în ceea ce privește corespondentul dinamic și liniile de convergență în zăriștea mitică, anticipând ferveța versului blagian, arderile nostalgiei primordiale a unității lumii. Un *descensus*, așadar, al Marelui Imaginativ avertizând, încă o dată, că există o *antropologie* a liricii eminesciene care nu trebuie deloc subestimată. Iată de ce încercarea Danielei Văleanu merită luată în considerare.

SCRIITORI
din
FILIALA BACĂU
a U.S.R.
născuți în luna februarie
NECULAI ȚĂCUȚU
5 februarie 1950
CONSTANTIN SEVERIN
8 februarie 1952

DOINA DABIJA
12 februarie
DAN IACOB
14 februarie 1960
DAN MOVILEANU
15 februarie 1956
VIOLETA SAVU
21 februarie

LA MULȚI ANI!

ALINA-KARINA NIȚU

„Ca într-o pânză de El Greco” - Un roman cathartic

Am citit cel dintâi roman al scriitorului Mihai Vulpe la un sfert de veac de la publicare ca pe un iscusit exercițiu românesc de esență calofilă, care te lasă să-l pătrunzi pe măsură ce afli cheile de lectură potrivite, râvnind la clipele de tihnă de altădată. Pentru un cititor contemporan, fie el matur ori avizat, este o experiență de lectură dulce-amară, căci îl trimite la bunele deprinderi căpătate odinioară, însă o face și cu nostalgia pierderii sau a diluării lor într-un noian de alte îndeletniciri frivole ale vremii în care trăim. Romanul lui **Mihai Vulpe**, publicat în 2000, la Editura *Psy-help*, Bacău, se supune celor mai exigente rigori ale speciei și este în mod vădit fructul erudiției, dar și al vocației didactice pe care autorul le lasă să se întrețească în fibra cărții, într-o scriere bogată în trimiteri culturale care trădează o la fel de bogată dimensiune intelectuală. „Ca într-o pânză de El Greco” este romanul mărturisitor al unui nebulos timp al trăirii, fără ca perspectiva auctorială cu focalizare zero să le răpească personajelor dreptul la propriul timp, într-un joc de planuri narrative, pornind de la pagini ce par note de călătorie decupate dintr-un jurnal, amintind de Saramago, fără a spune însă povestea unei călătorii și, firește, fără a ne purta pe tărâmul lusitan, ci în învecinata Andaluzie. Acolo o găsim pe Veronique Sarah Croisette, nepoata unui ofițer artilerist francez pe care destinul îl aduce în focul luptelor de la Mărășești în 1917 și care rămâne în România, legând o frumoasă prietenie cu familia lui Dragoș Câmpineanu, protagonistul romanului. Fermecătoarea și misterioasa Veronique poartă o corespondență întinsă pe câteva decenii cu Miguel Ramón Pellerin, catalanul de care o leagă o iubire castă și sterilă, consumată doar epistolar. În ciuda abundenței de indici spațiotemporali, romanul, construit caleidoscopic, dă permanent impresia că entitatea auctorială caută o suspendare din istorie, spunând o poveste a sa, atemporală, aspațială, reflectată în cea a personajelor sale, deopotrivă masculine și feminine, într-o însingurată căutare a sinelui amintind de Hesse, de altfel scriitorul care mi-a dat una dintre cheile de lectură, alături de Saramago, Gide, Proust, Camil Petrescu, Anton Holban ori Alexandru Ivasiuc. Căutarea se mută și în planul compoziției romanești, al tehnicilor narrative, iar autorul alege pe alocuri formula prozei poematice drept una

dintre modalitățile de a-și exersa omnisciența neutră. Pluralitate a vocilor narrative, alunecare în oniric, sinestezie, colaj literar, focalizare zero, transgresare a timpului și a spațiului, aspirația spre abisal și metafizic se găsesc deopotrivă printre instrumentele pe care autorul le folosește cu iscusință în paginile acestui roman scris, după cum dezvăluie însuși autorul, în ceasuri de cumpănă și așa spune, pur speculativ, după o suită de experiențe inițiatice sau după încheierea carierei didactice, ori și una și alta, topite și decantate în prima sa operă romanească.

Fără îndoială, în măsura în care această specie literară epică ne oferă aroganța certitudinilor, romanul lui **Mihai Vulpe** aparține ionicului, dând cititorului senzația că „reflecția începe să tragă viața de mănecă” (N. Manolescu) într-o perpetuă căutare a autenticității, alunecând în epistolă și jurnal și lăsând pregnant impresia că autorul vrea să recupereze frânturi din cele trăite și simțite, niciodată în integralitatea lor și niciodată asumat, sustrăgându-se temporalității istorice pe care o diluează în cea ficțională, recompunându-și o identitate nouă cu care învață să trăiască, alături de personajele cărora le dă viață.

Cui îi aparține însă perspectiva narativă, cine este de fapt instanța care povestește, care vorbește? Dacă începutul romanului induce ideea că ne aflăm în fața unui roman epistolar, în care corespondenții își împărtășesc impresii de călătorie, într-un preludiu de secol 19, pierzându-se în politețuri, în lamentații siropoase și în divagații culturale, după câteva pagini, autorul împrăștie nedumerirea prin intrarea în epos a lui Dragoș Câmpineanu, personaj reflector, un intelectual matur, absolvent de liceu militar, angajat într-o iubire care tinde să o reediteze pe cea dintre Veronique și Ramón, personaj de extracție camilpetresciană, asemenea celor care îl înconjoară. Dragoș se stabilește la Iași, însă călătorește des între Prahova natală și capitala moldavă, își vizitează părinții, se risipește în escapade adolescente cu frații și cu prietenii săi, participă la petreceri pascale familiale și asemenea celorlalte personaje din preajma sa, trăiește într-o lume nouă, pe care încearcă să o înțeleagă, în întâiul deceniu al unei Românii care a schimbat un macaz istoric, fără ca biografia sa nebuloasă, scrisă interstițial, să ni-l dezvăluie rotund. Cu toate acestea, Dragoș Câmpineanu este un personaj profund atașat de familie și de prietenii, în ciuda reproșurilor pe care i le face uneori mama sa, care îl găsește distant și „sălbatic”. Dragoș rămâne, în esență, personajul tipic al noului roman, dornic mai curând să trăiască experiențe în afara lumii, un vanitos solitar, pășind contemplativ prin viață, privind-o de la fereastră trenului cu care călătorește de la Iași spre casa părintească și invers (Expresul alerga năprasnîc spre hotarul ce despărțea odinioară Moldova de Țara Muntenească. Și hotarul acesta l-a trecut Dragoș de-atâtea ori cu nostalgia echilibrului desăvârșit, a cărui explicație trebuie căutată adânc în țesături nebanuite.

➡ ➡ ➡ p. 17

GINA ZAHARIA

Izvorul din stâncile vieții

Apa din ciutura ochilor este unul dintre volumele de debut editorial ale **Petruței Niță** (pe lângă *Libertăți clandestine* și *Ero-Lirice*) apărute, în același timp, (2025), la Editura *Rafet* din Rm. Sărat, și poate fi considerat un izvor poetic, curat și tainic din care se poate adăpa cititorul însetat de frumos.

Volumul se deschide cu poezia „*fluviul zorilor*”, - un evantai al emoțiilor pe care le trăiești odată cu autoarea. Amintirile, ca niște „*lăutari din lunca Dunării*” sosesc cochete, pregătite de gală, adică de recunoașterea dialogului cu timpul, cu vreascurile arse cu sufletul, pe tărâmul cunoașterii. Acolo, în mălul iubirii, cresc nufieri grandioși, care înconjoară stările vechi, transformându-le într-un amalgam de gânduri, ascuns odată cu melancolia înmuiată în tălpile întoarse spre începuturi. Poemele dedicate părinților sunt așezate pe altarul inimii: par strigăte, rugăminți ori dorință fierbinte, crez: „*alina durerea pruncilor/ își ducea piciorul mai scurt decât altul/ cu durere numai de el știută/ uneori era cioplit în lemn/ îi plăcea cum îi creșteau în palme/ forme cu suflet de pământ/ din care se înălțau rădăcini/ chiar dacă la masa lui aproape niciodată/ nu erau scaune pentru toți.....pe când erau boboci cu muguri pe brațe/ și-a luat lemnul de cruce și a plecat (de-)acasă... (Întoarcerea-tatălui meu, așteptând...)*” Imaginea tatălui e sfântă. Puterea poetei îl aduce acasă de câte ori îi este dor. Însă doar ea îl vede, îl caută, îl cheamă, îl află. Și ca să se asigure că vor fi aflat toți cititorii, îi așază chipul într-un poem. Aici sunt martori. Și aplauze. Și reverențe. **Petruța Niță** le simte și își șterge lacrima ivită din undele sufletului. Oftatul are frac și vedere la viață, fiindcă ea, viața se face ogor și harnică se face, precum filele gândurilor hotărâte să răzbată dincolo de ziduri și ceață. Și pentru că autoarea străpunge brațele Dunării cu stări orbite de adevăr și credință, ne aduce poemul „*soția pescarului*” - un amestec de durere și resemnare, un buchet de fiori care face ecou cu asfințitul, cu regretul, cu apele tulburi și hoate: „*« - dragă mamă, se va întoarce tata din port?» / cina e gata, vinul roșu e pus în pahar/ un scaun alături de ei e la masă.../ pantofii și hainele-uscate pe sobă cu prichici / ei sunt acolo... doar el să mai fie aici.../li-i dor să-l sărute, li-i dor cum le e foame și sete/ de barca bătrână cu fibră de lemn și de pește/ (...) așteaptă acolo, pe chipu-i umed și pal /poți să vezi un zâmbet pentru copilul ei/ dar tata-i aicea copchile, nu-l vezi?/ doar barca lui mai este plecată” Poezia „*Carpeta mamei* - (floare de nenoroc)” este simbolul drumului peste râpi ori speranța că viața va răni ucigașul de vise și-l va trimite în temnița uitării. Totuși, sfârșitul rămâne un mit, un fulger dezlegat de rele: „*te vâd cosând carpeta/ cu flori purpurii/ rămasă neterminată/ cum ți se-nnoadă lacrimi în**

bărbie/ simt încă mirosul pânzei de sac /mi-ai spus că pentru toate e un început/ n-ai știut să mă înveți și sfârșitul...” „*Viața e lutul aruncat/ în spânzurații publice*”, spune **Petruța Niță** în poezia „*paradisul pierdut*”! Adevărul și-a ascuțit privirile, apoi glasul, și a grăit. Toate retușurile au eșuat, iar clopotele au același scop. Aici, liniștea poate fi spartă doar de glasul poetei. Se zăresc silabele străjuind timpului, și dune de zăpezi se rostogolesc în piețe mari, stăpâne pe emoții dar străine, pline dar golite de înțelepciunea decupată din lutul marilor căderi. Clipa, ca o făptură încrunțată, caută să cucerească imperiile eului, dar în urma ei se ridică ziduri de cenușă și scâncete simple, parcă aduse în brațele unui uriaș invizibil. Autoarea așază sufletul spre hrană. Să ciugulească cei care sosesc cu precizie la masa cuvintelor. Nu contează de unde vii, ori ce zi este. Socializezi cu timpul. Desigur, mai este vreme - deși deghizată - , însă cine îi cunoaște obiceiurile o descoperă în grabă. Labirintul ei este lumesc, firesc și responsabil. Ca o spumă de ceară transformată în figurine cumiți. Desenele care pigmentează, din când în când, paginile, sunt boabe de mărgăritar presărate la intersecții de stări, ivite parcă din senin și tivite cu flăcări de gând, răsucite în cântece de leagăn, grijului până la revărsarea ghețurilor în căldarea vulcanică. Dezlănțuirea, într-un vârtej de versuri, este saltul adevărului peste prăpastia curajului orb, al clinchetului absolut peste coroana înflorită din spaimă și tăceri, ori din cromatica copilăriei, schițată cu lumină: „*Acum, am renăscut și trăiesc/ într-un trandafir cu sclipiri de rouă. /Mi-au mai rămas mici zgârieturi peste pereții gândului meu, /dar trec... /Mă prind în dansul bucuriei, /în jocul de cuvinte vrăjite; /Copile, ești acolo?*” (**Povestea renașterii**).

De nicăieri și de peste tot apare „**omul actor**”; de fapt este un punct pe scena vieții, un pod aruncat peste ape involburate, un fulger rătăcit, pălpâind la temelia cunoașterii, o silabă dintr-un cuvânt necunoscut dar priceput în a răsuci cheia temniței nedefinite: „*obosit și singur/ peste valuri de viață/ plutind în derivă sau prins/ ca-ntr-un acvariu/ încorsetat de patru-latere/ amăgitoare transparent care e /omul/ deghizat în rolul propriei măști /joacă trăiește...*” Aceași scenă găzduiește și **pasărea-fată** - un amestec de inocență și forță, binecuvântate de săgețile de mir miraculos: *am căzut dintr-un vârtej/ un porumbel odată cu mine / i-am zdrobit chipul de pasăre-fată /de podeaua îmbibată/ cu miros de gaz lampant tată/ încă n-am învățat să zbor...* Dar zborul este instinctul cuvântului bine scris, beția de metafore care-și trasează traectoria spre infinit ori fereastră **casei cu vitralii**:

„*cu această singurătate/ care curge fiere/ aici nu mai există nimeni/nu mai există nimic /în care să trăiesc/ casa mă trăiește/ pe mine”. Așadar, chiar și singurătatea are ghimpi colorați: „ casa asta e făcută din bucăți/ din părinți și copiii mei/ bucăți din mine/ bucăți din bucăți/ din toți nenăscuții născuți/ și născuții nenăscuți /alăp-*

tați/ cu această singurătate”. Se zăresc pridvoare arzând laconic, fluierături lapidare, umbre îmbrăcate cu răcoare dulce, zăvoare multifuncționale, sarcasm inventat de clovni certați cu întunericul, broderie de ceară pe manșeta vremii. Se rotesc prin ochii sufletului, prin conștiința vorbelor adevărate, prin memoria saltimbancilor adăpostiți în corturi de pluș, grabate cu îndrăzneală și pricepere. Cu siguranță este îndemânarea împrumutată de la poeta **Petruța Niță**, așa cum cu siguranță vom prefera să cunoaștem, mereu, confortul în care aleargă, spre lumina cuvântului!

Aniversări

Ioan Vicolleanu

N. 21 ianuarie 1946, în Rădăuți, județul Suceava. Profesor, prozator, critic și istoric literar, publicist. Ivirea pe lume în orașul bucovinean a fost accidentală, șederea temporară aici datorându-se faptului că, la acea dată, mama sa, Elena (n. Dumitrescu), își însoțise soțul, maistrul militar Vasile Vicolleanu, care, proaspăt întors de pe front, fusese repartizat în Garnizoana rădăuțeană. După propria mărturisire, numele așezării de baștină nu a avut niciodată vreun impact emoțional, toate amintirile copilăriei fiind legate de cartierul băcăuan C.F.R., unde familia se stabilise oarecum fortuit, în casa bunicilor dinspre mamă, în urma refuzului tatălui de a se înscrie în partidul comunistilor și a disponibilizării lui din armată. Și-a început studiile la Școala Nr. 6 (1952-1959, azi, Școala de Artă și Meserii „Ing. Dimitrie Leonida”), unde a beneficiat de îndrumarea unor dascăli de elită, între care s-au numărat scriitorul Alexandru Leibu Iosif și lingvistul Mihai Andrei, cei care aveau să-i dezvolte gustul lecturii și dragostea pentru limba română, decisive în evoluția ulterioară. Prin clasa a VII-a a început să scrie poezie, după modelul George Coșbuc, dar preocupările literare s-au amplificat odată cu admiterea la Liceul „Vasile Alecsandri” din Bacău (1959-1963, în prezent, Colegiu Național). Aici, șansa i-a surâs încă o dată, profesoara de limba română Maria Kulicovski fermecându-l prin modul original de expunere și învățându-l cu adevărat cum se citește o carte și cum se înțelege opera unui scriitor, iar traducătorul Dumitru Alistar, profesor de franceză, și Vasile Vrânceanu, profesor de muzică, având la rândul lor o contribuție importantă la deschiderea sa spre cultură și la îmbrățișarea definitivă a profilului umanist.

Adept al principiului din treaptă în treaptă, a considerat că are nevoie de o confruntare cu viața și de o mai bună pregătire înainte de a aborda studiile superioare, așa că, după obținerea bacalaureatului, a fost vreme de aproape un an pedagog la Liceul Nr. 1 (un timp, „George Bacovia”, iar acum, Colegiul Național „Ferdinand I”). Între 1964 și 1967 s-a numărat printre studenții Facultății de Filologie a Institutului Pedagogic de 3 ani din Bacău, la cursurile căreia s-a reîntâlnit cu profesorul de literatură universală Dumitru Alistar și a descoperit alți profesori de marcă, precum Maria Gabrea (lingvistică), Traian Cantemir (literatură contemporană), Constantin Călin (literatură veche), Tiberiu Căliman (pedagogie) și Liviu Filimon (psihologie). Deși interesat în primul rând de studiu, nu a neglijat preocupările legate de scris, în ultimul an începându-și colaborarea cu ziarul Steagul roșu, în paginile căruia a publicat recenzii și articole pe teme literare.

Cariera didactică a debutat la 1 septembrie 1967, la Școala Păstrăveni, actualmente în județul Neamț, de unde s-a transferat în anul școlar următor la Școala Căndești, iar de aici, după un alt ciclu, la Școala Horgești, din județul Bacău. În 1970 a fost numit director coordonator al Școlii Parincea, unde a funcționat până în 1978, an în care a absolvit și cursurile la fără frecvență ale Facultății de Filologie din cadrul Universității „Al.I. Cuza” din Iași. Tot aici, în 1981 obține definitivatul în învățământ, pe-

rioada de studiu intens al literaturii române materializându-se în cursuri și bibliografii stufoase pentru fiecare scriitor în parte. Acest efort intelectual i-a fost de folos și la obținerea gradelor didactice II și I, precum și la examenul pentru ocuparea uneia din cele șase catedre scoase la concurs în Bacău și unde a reușit să se claseze al doilea dintre cei 42 de candidați.

Devenit profesor de limba și literatura română la Școala Nr. 20, s-a impus rapid prin rezultate, fapt ce i-a adus numirea ca director, în 1986. În 1991 a cerut eliberarea din această funcție, iar un an mai târziu s-a transferat în cadrul catedrei similare de la Școala Nr. 10 din municipiu, de unde s-a pensionat. Odată cu mutarea la Școala Nr. 20, în 1983 și-a început colaborarea și la revista *Ateneu*, debutând cu o cronică la volumul „Studii de literatură” de Traian Cantemir și publicând apoi alte recenzii, consultații și articole pe teme școlare atât în paginile acesteia, cât și în cele ale publicațiilor *Cartea*, *Catedra*, *Convorbiri didactice*, *Deșteptarea*, *Ediție specială*, *Informația*, *Plumb*, *13 Plus*, *Revista de pedagogie*, *Ultima oră*, *Ziua* ș.a. Editorial debutează cu o carte de specialitate, „Comparația. Culegere de texte și exerciții cu caracter creativ” (*Casa Personalului Didactic*, Bacău, 1991), urmată apoi de alte lucrări menite să sprijine procesul de învățământ și să vină în întâmpinarea cerințelor cadrelor didactice și ale elevilor: „Compuneri descriptive” (*Convorbiri didactice*, Bacău, 1994), „Limba și comunicare. Sintaxa” (curs practic, Editura *Plumb*, Bacău, 2000), „Îndrumar fonetic, de vocalic, ortografic, ortoepic și de punctuație” (idem, 2001), „Caleidoscop compozițional” (Editura *Corgal Press*, Bacău, 2003) și „Observare, comunicare, redactare” (compoziții școlare, idem, 2007). Tot în scop didactic a publicat, de asemenea, în colaborare cu Eugen Budău, volumele „Analize literare. Aspecte funcționale ale comentariului literar în ciclul gimnazial” (Editura *Didactică și Pedagogică*, București, 1996) și „Ghid de literatură universală. Lectură suplimentară în gimnaziu” (idem, 1998), aceasta din urmă cunoscând alte două ediții la *Princeps Edit* din Iași (2004 și 2007) și una, cu titlu schimbat în „Scriitori, capodopere, personaje: îndrumător de literatură universală pentru elevi” la Editura *Porțile Orientului* (Iași, 2008). Cu prilejul Centenarului scriitoarei născute în comuna unde a fost director, în 1999 a publicat monografia „Georgeta Mircea Cancicov” (Editura *Plumb*), prima lucrare de acest fel dedicată autoarei romanelor „Poeni” și „Moldovenii”. Din multitudinea fișelor sale de lucru, în 2004 a întocmit și încredințat tiparului o inedită antologie de cugetări și aforisme din creația marilor scriitori și cugetători de pretutindeni, intitulată sugestiv „Darurile lumii” (Editura *Corgal Press*). În pofida succesului de care s-au bucurat cărțile didactice, linia sa de forță pare a fi dată de proză, după debutul literar din *Ateneu*, cu „Destine” (februarie 1992), surprinzând pe toată lumea cu romanul de dragoste „Biblioteca Municipală” (Editura *Corgal Press*, 2006) și, peste un an, cu volumul de proză „Cu gândul la Aimée” (idem), care, după aprecierea criticului Constantin Călin, fostul său profesor, „dă măsura atât a însușirilor literare, cât și a celor umane ale autorului”.

Extinzându-și cercetările legate de opera și biografia prozatoarei din Poieni, în 2010 a revenit cu o nouă carte, încredințând aceleiași edituri manuscrisul volumului „Georgeta Mircea Cancicov. Reconstituiri aproximative”, ce a fost reeditată, sub aceeași egidă, în 2011, în cadrul unui proiect finanțat de Primăria Bacău, iar peste doi ani altă carte de critică, „Etajera cu cărți”, vol I-II (idem, 2013, respectiv, 2015). În absența regretatului critic Eugen Budău, vrea să continue „Ghidul de literatură universală”, pe șantierul de creație mai având pregătite pentru tipar antologia de reflecții și aforisme „Ghirlande cu flori de lumină” și alte câteva surprize pentru cititorii pe care și i-a câștigat.

CORNEL SIMION GALBEN

Căutarea căutării: Meleagul verde

CONSTANTIN DRAM

Sub semnul căutării unui meleag, a unui teritoriu care să fie o salvare necesară și obiectivă se înscriu poeziile lui **Pavel Găgeanu** din volumul **Meleagul verde** (Editura *Proilavia*, Brăila).

O dispoziție tematică ordonează textele sale în poeme ale sentimentului rece, aproape hibernal (un fel de alt castel al gândirii de gheață, postbarbaliene) și în poeme care trimit spre prozaicul ce poate fi reinvestit poetic, în anumite condiții, desigur. Rezultă o poezie a durității obiectivizate, cultivată mai puțin în spațiul poeziei românești (se pot face trimiteri, desigur, spre Ion Gheorghe și, în cea ce înseamnă acel narativ posibil liric, adus către poem, spre Marin Sorescu, oarecum).

Două semne majore sunt evidente și de bun augur pentru poezia scrisă de acest autor: căpitanul (și nava cu pânzele sus, implicit), respectiv *vulturul* (cu zborul său spre acel posibil teritoriu). Poemul simbolic intitulat *Tot mai sus* e un fel de artă poetică subsumată: „Să nu coborâm din corabia noastră, căpitane! / prea multă liniște este-n colțul de lume/ ce ni se arată la suprafață. / Ultimul zbor de vultur sfârși sub săgetarea arșiței / și dintre lianele nalte privesc numai / ochi lucitori de tigris. / Patronați de setea de a pași pe țărnul mult/ așteptat, puteam sfârși sub colții felinelor - / dar spaima, semnalul ce ni s-a dat, sfășie-n / unghere pasărea morții. // Să ridicăm pânzele tot mai sus! / vânt vom avea dinspre sud/ că simt ghearele fiarei pe umeri / și carne rupând mai aud”. Poemele căutării și resemnării trimit spre imagini care creionează o percepție glacială a sentimentelor: ose-mi-n-te seculare, sângele din ierburi, zăpezile de brazi, tentacule de rouă, câmpia din case, turmă de veacuri și oaze, umbre-argintate, iertarea de întineric, crucea îndrăgostiților înecați, meleagul verde de iertări, ghețuri („prinsă în clește câmpia/ peste liniști, / liniștea lor, / spre cerul zilei prelungi/ fumegând, fumegând”), pragul de liniști. În această răceală dură a sentimentelor, se poate ivi, neașteptat și delicat, un fel de pastel: „Ruginește timpul în turme pe cer/ și-ntoarce păsări din sud să rămână/ o clipă de vară/ în sângele ce mustește statornic țărână. / O femeie umple ulciorul din ochiul de/ toamnă”.

Și poemele/ narațiuni pot fi privite din aceeași perspectivă a căutării, a relocării. E o dinamică evidentă care încearcă să demonstreze că putem figura un

semn poetic și acolo unde obiectivitatea arată altceva, din strictul domeniu al realului imediat. Și, totuși, personajele din „narațiunile” sale sunt (și ele) în căutare de meleaguri noi, ca semn al primenirii, al schimbării, al incertitudinii. În textul intitulat În vizită, după câteva imagini mai degrabă contradictorii, jucând chiar o carte a absurdului, e pregătită „revelația”, în care un fel de auto-ironie se întâlnește cu posibila deschidere spre alte orizonturi:

„- Mi-a plecat nevasta! Dar știa că este o chestiune/ ce se poate întâmpla oricui, în plus este și legal. / Era binevenită o călătorie în astfel de situații/ adică transportarea ființei sale prin alte puncte/ geografice”. Pe valea Costeului schițează un drum care e și un destin, o soartă, a unui om de la țară, mai deosebit: „Ivan Spiță moștenise meseria grădinăritului/ de la tatăl și bunicul lui. / Pe la Crăciun îl vedeai îmbrăcat frumos, cu/ căciula de astrahan mergând pe drumul dinpre/ primărie...” Plecarea poate însemna și moartea iar destinul posibil nu mai e legat de nicio plecare, de teritorii căutate, totul fiind doar tristețea adusă de vești: „Cu privirea departe își prinse abdomenul mărit/ că era gravidă și cel mic s-a mișcat pentru prima dată. / Veștile în acele zile erau cât se poate de rele/ și s-au derulat deosebit de trist deoarece/ a început războiul și bărbatul ei a fost încorporat”. Spre deosebire de alte texte scrise în acest registru prozadic, poemul *Apă la greieri* reprezintă o excepție, deoarece elementele ce țin de un cotidian rapid derulat sunt apoi anulate printr-o neașteptată imagine complexă a transcendentului, cu realizări stilistice („limba lui de oseminte”) ce merită remarcate: „Convoiul mortuar a ajuns la timp și de/ acolo se aude clopotul cu limba lui de oseminte. / Preotul face semn să fie coborât cel ce/ de acum devine o amintire. / Arunc și eu o mână de țărână, după care/ plec grăbit să schimb apa la greieri”. Șerpii, dintr-un alt poem, trimit spre nevoia de primenire, de nouă casă și noroc: „După o zi a construit o nouă colibă pe alt loc” iar un drum, o expediție nu aduce întotdeauna cu sine și schimbarea: „- Degeaba te mai duci, că a fost pe acolo/ Eugen Vultureanu/ adică nimic nu se mai găsește de vânat în urma unui/ vânător iscusit”.

Chiar dacă unele din aceste texte sunt prinse de un prozaism excesiv, ele pot fi văzute ca într-un joc necesar, pentru celelalte poeme, cu un balans ce ține mereu expresia sentimentelor privite cu o răceală mereu susținută, alături de non-lirisul vieții cotidiene, trimițând spre imagini în viteză ale satului, cu limbaj, tradiții, evenimente; se poate face și astfel poezie, exploatând nesemnificativul, nepoeticul, anti-poeticul chiar.

Iar volumul scris de **Pavel Găgeanu** arată că momente grave sau mai puțin grave ale existenței pot fi decantate ingenios, conturând o anume personalitate lirică.

„Ca într-o pânză de El Greco” -

Un roman cathartic

(Continuare din pag. 15)

Lui Dragoș Câmpineanu îi plăcea să călătorească lângă fereastră, în contrastens, sub vraja aducerilor aminte.) Această apetență pentru însingurare nu-l face însă mai puțin loial sau angajat social, profesional ori familial. O vizitează pe Roxana Adamescu, prietena din copilărie prinsă într-o relație maritală nefericită, al cărei suicid îl va tulbura profund, ca și accidentul profesorului său de fizică din liceu, Silviu Petrescu, mentorul în a cărui recuperare se implică deplin, arătându-și devoțiunea și gratitudinea. Este legat de rudele și de prietenii săi, printre care vărul Alexandru Obregia, personaj deosebit de pitoresc, și doctorul Walter Schultz, poate cel mai închegat personaj al romanului, strălucit chirurg ieșean, cu care își dispută statutul de personaj-reflector. Construit cu o mai mare acuratețe, Walter depășește cu greu despărțirea de Luiza, ale cărei presupuse infidelități îl macină mai puțin decât certitudinea delațiunii, aruncându-l într-o criză existențială etică perpetuată chiar și după transferul la Spitalul Militar din București, de unde va accede, cu aceleași îndoieli etice, în funcția de ministru al Sănătății. Dragoș este îndrăgostit de arhitecta Livia Soroceanu și angajat într-o logodnă târzie și mult prea lungă cu aceasta, are o relație intimă pasageră cu Amalia Dumbravă, fosta sa colegă de școală, cândva îndrăgostită de el, însă căsătorită acum cu un inginer, iar această trădare îi întărește sentimentele pe care i le poartă Laurei, grăbindu-i hotărârea de a-i cere mâna. Duiosă este și prezența Celestinei, bătrâna menajeră, rudă îndepărtată a familiei Câmpineanu, pe care Dragoș o ca-dorisește la întoarcerea din călătoriile sale, răsplătindu-i abnegația și uneori complicitatea. De altfel, venerabila Celestina este martoră a nașterii iubirii dintre Dragoș și Livia, o iubire matură, înfiripată spre jumătatea vieții celor doi. Sobrietății intransigente a femeii atrăgătoare, prezență tulburătoare, cu ochi imenși, de un farmec straniu și plin de seducție, i se opune un bărbat ca Dragoș, un meditativ plăsmuit din contradicții, veșnic pe drumuri, în căutarea ineditului, lipsit uneori de voință, simțindu-se foarte bine mai totdeauna în voia talazului, însă tocmai pe aceste contraste se întemeiază atracția dintre cei doi, expresie a alterității Veronique – Ramón, într-un alt timp, într-un alt loc.

În această subiectivizare temporală, romanul se scrie asemenea unei spovedanii, spărgând zidurile claustrării epice clasice prin opțiunea pentru mărturisire, eliberatoare pentru toate instanțele romanești, de aici și impresia permanentă de incoerență. Astfel, poveștii de iubire împlinită dintre Livia și Dragoș, la finalul romanului, autorul aduce o limpezire a inserției epistolare,

în care a ales să spună povestea iubirii tarate de timp și de conveniențe dintre Veronique și Ramón. Acesta din urmă călătorește la Iași și îl întâlnește pe Dragoș, de care îl leagă mai multe de cât cititorul a putut să afle până acum, faptul că lui Dragoș, pasionat hispanist, i se spunea Ramón, că acesta vorbește desăvârșit spaniola și că a cunoscut-o la rândul-i pe enigmatică Veronique prin ofițerul francez Pierre Croisette, unchiul ei, care după Primul Război Mondial, grav rănit, alege și datorită căsătoriei cu o româncă să rămână aici. În scrisorile către Ramón, ea îi povestește despre prietenia unchiului pe care îl vizita deseori în vacanțe, cu domnul Câmpineanu, tatăl lui Dragoș, cei doi pierind eroic în ultima conflagrație mondială. Astfel, Miguel Ramón Pellerin, căruia Veronique nu-i răspunde la ultima scrisoare, decide să plece în căutarea ei după ce află că le spusese părinților că pleacă la unchiul ei, într-o lungă călătorie.

Află că Pierre Croisette a murit de mult și întors la Barcelona, copleșit de remușcări legate de ultima întâlnire cu ea la Toledo, de toate cele rămase nemărturisite, se întoarce la Sevilla, unde bătrâna doamnă Esmeralda Croisette, în straie cernite, îl anunță că fiica sa a părăsit această lume, înmânându-i ultima ei scrisoare și caseta cu celelalte epistole păstrate de Veronique, a cărei regăsire tardivă nu-i aduce nefericitului Ramón decât o și mai adâncă deznădejde.

Dincolo de câteva inadvertențe răzlețe, fără ca acestea să tulbure prea mult cititorul și așezarea lui în epos, scriitorul își trădează reflexele teoretice, în prețiozitatea cu care își construiește discursul, într-o scriitură care pare a-și trage seva din acea hegemonie estetizantă a romanului postbelic, peste care suprapune reflexe ce vin din romanul „obsedantului deceniu”, din acea voce care se multiplică în nenumărate instanțe narrative, devenind o marcă a textului și a unei conștiințe artistice în căutarea catharsisului, imprimând operei o viață a ei, un statut ontologic de natură să-i susțină mărturisirea, rămânând perpetuu de partea personajelor, indiferent cât de vulnerabile ar fi acestea, căci, după cum scria Eugen Simion în Prefața la Jurnalul intim al lui Marin Preda, „individul, chiar înfrânt, rămâne esențial pentru literatură. El are întotdeauna dreptate, de partea lui trebuie să fie scriitorul”.

Astfel, cu lungi digresiuni estetice și estetizante despre pitoreasca Andaluzie ori despre măreția și fertilitatea istoriei și a artei ei, filtrate prin pânza evanescentă a iubirii dintre Veronique și Ramón, două dintre personajele înfrânte, „*Ca într-o pânză de El Greco*” este romanul-experiment care își păstrează până la sfârșit farmecul ușor vetust al scrierilor de altădată, învăluindu-și cititorul într-o pânză fină și seducătoare, în care sunt prinse cu migală povești și personaje distorsionate, enigmatice, creând iluzia de spațialitate și de viață, de energie pură, prin tușe de culoare, nu prin culori pure, întocmai ca într-o pictură de El Greco.

MARIA-LOREDANA PLEȘCA

Din bogatul repertoriu al podoba-belor râvnite de către femei, fără dar și poate, printre primele clasamente se poziționează bijuteriile confecționate din aur. Cineva spunea că bogăția se măsoară în aur, argint, și altele... pesemne că a avut dreptate, dar credem că nu în totalitate, cu siguranță mai există și alte lucruri valoroase în lume, care nu sunt atașate, neapărat, de clasa lucrurilor materiale. Orice-ar fi, aurul ocupă un loc de cînste în sfera preocupărilor oamenilor. Nu de alta, dar a fost primul metal cunoscut, pe vremea *când plopul făcea pere și răchita micșunele*. Drept pentru care, și astăzi îl prețuim cu atâta ardore, nu doar pentru că, între timp, a devenit un lux să poți pune *mâna* pe un gram de aur. Pesemne că din cauza acestei scumpiri covârșitoare oamenii încep să își piardă *inima de aur*, dar mai ales, *măinile de aur*, de când a năvălit peste noi industria chinezească și nu mai știm ce presupune un obiect trainic. Dacă v-ați întrebat vreodată de ce verighetele se confecționează din aur, aflați acum că aurul este un material rezistent, ba chiar inalterabil, fiind aproape indestructibil. Acesta nu se oxidează și nu rugineste în aer sau în apă (aviz gablonZurilor), drept pentru care, verighetele din aur sunt rezistente, așa cum ar trebui să fie și căsnicia, dar știm și noi că nu (mai) este chiar așa.

Se mai spune că aurul are și esență divină, de aceea ar fi bine ca verighetele să fie dintr-un astfel de material, așa că haideti să punem în funcțiune toate antenele etimologice spre a afla cum și de ce a apărut aurul în viețile noastre. Valorosul DEX (2009) ne spune că aurul provine din latinescul „aurum”, însemnând un „metal prețios, de culoare galbenă strălucitoare, foarte maleabil și ductil, folosit pentru a fabrica obiecte de podoabă, de arte, monede (servind din această cauză și ca etalon al valorii)”. Cu alte cuvinte, *aurul* este expresia prețiozității, doar dacă ne gândim la cât de prețioși sunt acei oameni care înoată în aur sau cei care sărbătoresc *nunta de aur*, atunci când îndeplinesc 50 de ani de căsătorie. Dacă acceptăm să mergem pe filonul etimologic, acesta ne oferă un indiciu: radicalul „aus-” care desemna „strălucirea” (puteți verifica pe *romania-actualități.ro*). Această rădăcină, făcătoare de „aur”, a mai generat, în limba latină, „aura”, semnificând „lumina zilei”, „aură”, în limba română, și „aureola”, noi cunoscând-o ca „aureolă” (mai dați un click și pe *romania-actualitati.ro*). Fie vorba între noi... slăvită fie, în termenii lui Horațiu, „aurea mediocritas”!

Trebuie să mai aflați că prima oară *aurul* a fost remarcat în nisipurile aurifere, dar mai interesant este că atunci când a fost descoperit în munți, „<<curgea>> ca niște vene de lumină printre straturile de roci” (aceeași romania-ac-

Când se dă arama pe față iese Gablonzul la suprafață

tualitati.ro).

Dar de unde și până unde *aurul*, dintre toate celelalte metale descoperite ulterior, precum *fierul* sau *cuprul*, a rămas în topul metalelor preferate de către meșterii aurari? Acești meșteri poartă titlatura de „orfăurar”, termen intrat în limba română pe filieră franceză „orfèvre”, declarându-se fani ai aurului, deoarece este cel mai maleabil și mai plastic metal din câte există, fiind foarte ușor de modelat. *Aurul* nu iese niciodată din cuvântul bijutierului, acesta poate fi turnat, forjat, gravat, cizelat, încrustat cu pietre prețioase, orice se dorește confecționat din el, aurul nu opune rezistență. Așadar, să ne întoarcem la zvonul de la care am început discuția: are sau nu *aurul* esență divină? Noi tindem să credem că are, la cât de valoros este în ziua de astăzi, ar fi o minune să mai poți deține bijuterii sau alte obiecte din aur. Dar nu despre asta e vorba, ci despre faptul că, în trecut, *aurul* nu reprezenta decât o întrupare a materiei solare, din care se modelau zeitățile, apoi statuile lor. Apoi, treptat, *aurul* a început să devină un obiect mai simandicos, pe care doar familia regală îl purta, fiind și un obiect de o sacralitate inconfundabilă, deoarece era preferat și de Marele Preot. În continuare, *aurul* a funcționat și în industria amuletelor, sub formă de inele, brățări, diademe și alte obiecte totemice. Nici defuncții valoroși din comunitatea regală nu erau neglijați, au existat și măști mortuare din aur, ba chiar și sarcofage. Oricum ar fi, indiferent de circumstanțele în care era utilizat, *aurul* simboliza puterea Soarelui, iar prin extensie, bogăție, fecunditate și eternitate.

Iar acum nu îmi rămâne de făcut decât să ridic steagul adevărului și să vă mărturisesc că *aurul* în bijuterii este mai mult sub formă de aliaj, decât în stare pură, deoarece este prea moale. Așadar, atunci când ne mândrim cu o bijuterie din *aur*, să vă aduceți aminte că, de fapt, aveți un obiect confecționat dintr-un aliaj de aur și alte metale nobile (de preferat!), precum *argint*, *cupru* etc. Așadar, prețul aurului se contorizează în funcție de cantitatea de aur aflată într-un aliaj, iar dacă v-am trezit curiozitatea, puteți solicita chiar unui orfăurar mai multe detalii. Eu doar vreau să vă trimit niște alarme îngrijorătoare cu privire la falsificarea aurului și să vă atenționez că un aliaj de titlu inferior, scufundat în acid, capătă, după un timp, la suprafață, un strat foarte înșelător, apropiindu-se de felul cum arată o bijuterie realizată dintr-un aliaj superior, dar care, în realitate, nu este nimic altceva decât un simplu gablonz. Partea bună este că, odată cu trecerea timpului, acesta își pierde spoiala de aur cu care a fost acoperit, dându-și „aramă pe față”. Tot așa ne putem da seama de spoiala de cultură în cazul celor care se laudă cu vizite în orașul Gablonz, dar ei pe rețelele sociale afirmă că fac alergie dacă poartă *gablonțuri*. Mai devreme sau mai târziu, *când se dă aramă pe față, iese Gablonzul la suprafață*.

Nu-i așa că a zis bine Vergiliu, „*Blestemată foame de aur*” (*Auri Sacra Fames*)!? Dar să nu uitați, și să le spuneti și altora, *când se dă*

Uitare	Ultima zvăcnire	privirea în orizont.
Omătul adună	Și tu îți cerți	Eclipsa dispare
Ultima zvăcnire	Cenușa uitării	După dinții sfinxului
A frunzelor agățate	Din poalele începutului	Înfipți în oasele neînțelegerii...
De-o pală de vânt	Eclipsa iubirii	
Soarele coboară	Eclipsa iubirii	Întunericul vine
În camera mea	Acoperă orbitele inimii,	(știi de unde?)
Și-n dedesubt nemuririle	Acoperă zâmbetul	Din cuvintele tale
Cheamăpoamele arămii,	sărutului	Mai fierbinți decât
amintirii,	Sub miresme de flori...	magma
Și le zidește-n umbra		Vulcanului care aruncă
Nunților neînfăptuite	Din partea opusă	pietre în orbitele inimii...
Omătul adună	Linia speranței duce	MARIN MOSCU

Mihai Eminescu, simbol al identității și demnității naționale, față în față cu ideologia progresismului

În căutările mele jurnalistice legate de publicistica poetului **Mihai Eminescu**, exemplificată în comunicările pe care le-am prezentat la cele patru ediții ale evenimentului „Ziua Culturii Naționale”, care se desfășoară anual, timp de două zile la Slănic-Moldova, pe la mijlocul lunii ianuarie, de ziua poetului sau în preajma zilei acestuia (Simpozionul „Dor de Eminescu” - manifestarea din prima zi), am remarcat și selectat câteva materiale, despre care voi aminti în cele ce urmează, semnate de profesori și publiciști/scriitori, și care, fac referiri la o serie de aspecte interesante, inedite și, consider eu, extrem de utile despre această latură a operei eminesciene. Din care nu lipsesc însă, accentele grave puse pe situația extrem de fragilă și delicată în care se află societatea umană, în paralel cu observațiile și opiniile din numeroasele articole pe teme politice ale lui Mihai Eminescu, la fel de actuale și astăzi, ca și operele lui Ion Luca Caragiale.

De fapt, toate aceste zbateri pe tărâmul publicisticii eminesciene se doresc a fi reale semnale de alarmă, care ar trebui să producă trezirea din letargie mai ales a tinerei generații, căci „viitorul luminos” al societății, poate fi doar în mintea unor idioți, asta așa ca să și rimeze, iar într-o exprimare mai plastică, un atare viitor poate fi prefigurat doar de niște viziuni utopice. Astfel de semnale, despre care am amintit mai sus, sunt, din păcate, tot mai puțin vizibile și percepute în ultima perioadă, probabil din teama de a nu deranja reprezentanții noului val progresist care s-a abătut și asupra țării noastre, sub forma noii ideologii neomarxiste, „corectitudinea politică”.

Aceasta s-a și pus în mișcare, prin alterarea regulilor, schimbarea comportamentului, gândirii și cuvintelor, căci, așa cum bine spunea cineva, „cine controlează limbajul, controlează gândirea”. După cum observați, astfel de atitudini se pot vedea la tot pasul, iar televiziunea și rețelele de socializare lucrează din plin pentru convertirea la această ideologie, care impune o uniformitate în gândire și comportament, fiind deci totalitară, în esență. Una despre care ni se atrage atenția (asupra urmărilor care își vor pune pecetea asupra existenței noastre prezente și viitoare, în cel mai abuziv și abject mod cu putință), în volumele „Corectitudinea politică. Religia marxistă a Noii Ordini Mondiale” (2015) și „Corectitudinea politică. O ideologie neo-marxistă. Marxismul Cultural - Noua utopie” (2017), lucrări esențiale pentru înțelegerea și combaterea acestui diabolic fenomen care se extinde cu repeziciune la nivel global.

În chiar prefața primului volum, autorii ne îndeamnă să fim vigilenți și să luăm atitudine, până nu va fi prea târziu: „Această carte se adresează, în primul rând, celor care pot trezi conștiința publică: profesori, scriitori, clerici, lideri de opinie. Ei sunt cei dinți chemați să combată corectitudinea

politică, prin dezvăluirea adevăratei ei naturi, prin a numi lucrurile cu numele lor autentic, prin a îndemna oamenii la rezistență în fața acestei noi utopii totalitare, care amenință să ne fie fatală. Sperăm să admită argumentele din volumul acesta și să-și înțeleagă misiunea”.

Am făcut acest intro la tema de mai sus, despre care mi-am exprimat opiniile în diverse reviste de-a lungul ultimilor ani (mai cu seamă în revista „Plumb”), tocmai pentru a ajunge la „Eminescu incorect politic”, de altfel, acesta fiind și titlul cărții cunoscutului și apreciatului eminescolog, Theodor Codreanu.

Dar de ce ar fi Eminescu, „incorect politic”? Răspunsul îl aflăm, desigur, tot de la Theodor Codreanu: „Dacă poetul demască fărădelegile clasei superpuse, este incorect politic; Dacă avertizează asupra pericolelor multiple ce pasc neamul nostru și cheamă spiritul lui Ștefan cel Mare să ne apere (poezia „Doina”), este incorect politic; Dacă elogiază trecutul și pe înaintași (voievozi și răzeși), este paseist, deci retrograd, deci incorect politic; Dacă semnalează în publicistica-i incendiară abuzurile unor exponenți ai mi-

noritarilor, este antisemit și xenofob, deci incorect politic; Dacă demască impostura, minciuna, fariseismul, spiritul tranzacțional al funcționarilor statului, este incorect politic; Dacă ne avertizează asupra pericolelor ce ne pasc din partea imperiilor vecine (austro-ungar sau rusesc), este incorect politic; Dacă deplânge soarta Basarabiei și a României Mari - deci visează redesenarea granițelor naționale -, este incorect politic”.

În fapt, prin publicistica sa politică, Eminescu a dovedit clar că, pentru cei „corecți politic”, el este un „incorect politic”, întrucât a avut tupeul și curajul de a-și exprima convingerile politice ferm și persuasiv, cu riscul de a fi deranjat pe mulți potențai ai vremii, pe care nu i-a cruțat deloc, într-o apărare ade-vărului și dreptății. Indiferența și toleranța tot mai scăzută față de opera publicistică/politică a lui Eminescu, prin lipsa voită de informare asupra operei, luptei și dorințelor sale pentru sfântul neam românesc a făcut ca tânără generație să nu cunoască nici acum tănica activitate culturală, politico-socială și jurnalistică a lui Eminescu, ci doar câte ceva despre poezia și despre nebunia poetului, care, chipurile, i-ar fi adus moartea. Dacă ne gândim la modul cum este predat Eminescu în școli, ca „poetul nepereche”, „cel mai mare poet”, „personalitate completă a culturii românești” și, dacă mai adăugăm la zecile de epitețe și interminabilele comentarii pe care elevii trebuie să le înghită cu toptanul, fără prea multe întrebări, avem o imagine a modului defectuos și dezastruos în care este de regulă perceput Eminescu de către tineri.

De la momentul anihilării sale și până în zilele noastre, Eminescu a fost cunoscut de toată lumea drept „marele poet”, „poetul național al României”, ștergându-se aproape complet opera sa jurnalistică, la fel de valoroasă și bogată precum cea poetică. Tocmai de aceea, este necesară cunoașterea și celeilalte laturi a personalității lui Eminescu, cea de veritabil analist politic, unul care n-a iertat imperfecțiunile vremurilor de atunci și a tras un semnal de alarmă pentru ceea ce va urma ca timp istoric și biologic, adică vremurile tulburi pe care le trăim noi astăzi. Nu numai unele creații poetice, dar în special ziaristica eminesciană, la fel de profundă ca și opera sa poetică, pare se că ar fi fost principala cauză a scoaterii lui Eminescu din viața politică și socială, supus în ultima perioadă a vieții unui proces lent, dar sigur, de asasinare fizică și morală.

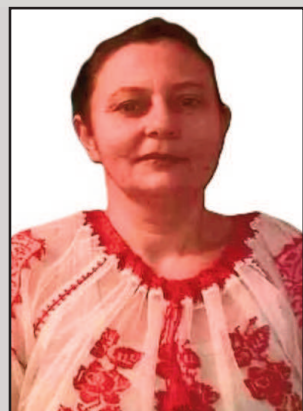
Poate că Eminescu ar trebui prezentat tinerilor nu doar ca poet genial, cât mai ales ca luptător neobosit pentru neam și țară, luptă dusă până la capăt, cu sacrificiul propriei vieți.

„Procesul lui Eminescu realizat de una dintre revistele culturale românești are semnificația unui triplu atac: asupra identității, istoriei și demnității naționale. Privind în urmă, putem bănui că acea acțiune demolatoare a fost comandată politic, insurgenții ieșiți din catacombele ideologice progresiste urmărind 'anularea' unui simbol identitar, marginalizarea lui, schimbarea modului de receptare a acestuia prin demitizare, negație și așa zisă reconsiderare. La acest asasinat ideologic, la această anihilare prin stigmatizare simbolică, observăm și implicarea unor contestatari din afara spațiului literaturii: tineri jurnaliști, politologi, fizicieni. Politica de redefinire identitară este ilustrată și de declarațiile inocente ale unor miniștri ai Educației, unul dintre aceștia susținând că 'atâtea generații de copii au fost îndoctrinate cu comentariile literare eminesciene, încât e timpul să punem stop și să l înlocuim cu un poet mai actual, iar o altă distinsă doamnă ministru ne explica doct: 'Cultura internetului, hipertextualitatea, intertextualitatea, literatura interactivă sunt mai importante acum, nu are rost să mai batem pasul pe loc cu poezia Floare albastră! Până și o laureată a premiului național 'Mihai Eminescu' le recomandă tinerilor, la televiziune, să nu cumva să se lase influențați de marele poet!’, arăta scriitorul Constantin Toader, profesor la Colegiul Economic „Ion Ghica” din Brăila în articolul intitulat „Mihai Eminescu - o viață dedicată cauzei naționale” și publicat în revista „Contemporanul”, la 1 ianuarie 2023.

Iar pentru final, redau cuvintele doamnei profesoare Virginia Hodorogea, care sper să aducă o notă mai optimistă, acum în plină ascensiune a „culturii anulării” („cancel culture”), această formă de cenzură ideologică, care duce, prin încercările sale, deseori reușite, la rescrierea trecutului: „Și pentru că El, Eminescu este inepuizabil, asemeni 'apelor ce clar izvorăsc din fântâne’, să ne înnobilăm sufletele de neconținută regăsire întru Eminescu, căci El este unica posibilitate dăruită de Dumnezeu, nouă

românilor, de a ne repara orice greșală, pe care cândva am săvârșit-o în fața universalității. El este, după spusele inspirate ale lui Nicolae Iorga, valoarea noastră supremă, este dreptul și obligația de a ne păstra verticalitatea, de a străbate cărarea patimilor vieții înnobilați de farmecul și unicitatea slovelor sale. Să învățăm a ne purifica sufletele, prin versul lui, să trăim an de an întru Eminescu, să ne rugăm, așa cum El s-a rugat Maicii Preacurate, și o face încă atât de frumos din locul lui merit din cer, venind spre noi pe căi de mii de ani și însoțindu-ne destinul istoric: „Înalță-ne, ne mântuie / Din valul ce ne bântuie / Fii scut de întărire / Și scut de mântuire”.

Așa că, în asentimentul celor de la „Honor et Patria”, susțin sloganul: „Până nu devine și el ilegal, Eminescu - poet național!”, căci într-o lume a cenzurii, în care să rostești numele eroilor a devenit o faptă penală, Eminescu rămâne far călăuzitor”.

Uimește lumea

Uimește lumea lotus mare,
Într-un deșert făcut
de trecerea puhoaielor,
Și fii atent la firul de nisip
Să nu se îndoie.
Că lucrătura este grea,
Că sunt atâtea mâini și inimi,
ochi destui,
Pe care tu nici nu-i știi.
Mai strunește caii fantomatici,
Și scoate cu mătura din casă,
Mândria aceea cea nebună
Care ofilește crinii
și florile după terasă.

Vers

Eternul păstrează roca și perla mării,
Care a strâns lacrimile
de bucurie sau durere
În nesfârșitul agitatului ocean.
Cresc pomii, copiii liberi
ai văzduhului,
Legănași de lună până la cântători
Și atâtea cântece le cântă norii,
De flutură frunzele
și păsările dorm.
Unde te afli în ecuație,
Când totul este viu și se mișcă
biet muritor?

Bucă

Ploile au amurgurile lor.
Învăluie știrea fecioarele dimineții
Cu visele dispărute în noapte
Trăind așa de puțin.
Petunii amorțite de frig,
Încearcă să ceară ajutorul,
Dar toamna vine și nu spune nimic.
Bizarul dezvăluie rețetele sale,
Limitează porția de timp,
În scurgere prinde și omul
Și macină și frunza, nu iartă pe nimeni,
Mergă tăcut

„FLEȘ-URI”

Proză fleș

1. Verde-albastru

Încerc să îmi aduc aminte o ploaie urbană, care să fi pictat vreun tablou cât de mic pe pereții memoriei mele. Cred că trebuie să cer împrumut tot de la memoria mea rustică, acolo am câteva ploi reci. Urmările lor nu se mai păstrează în hainele pe care le purtam atunci, aruncate de mult timp. Le simt în spate, între omoplați. Leșeam prin ploaie și schimbam două-trei rânduri de haine.

Cel mai des trebuia să terminăm un stog sau să adunăm repede, din furcă, niște lucernă în căpițe să nu ne prindă, fânul plouat nu mai era așa bun, plus că, dacă ploua câteva zile, când îl strângeai era aprins și trebuia adunat, muncă în zadar, și ars. Așa s-a dus și puloverul meu verde-albastru, ochi de-apollo, voi afla mai târziu, cu care eram îmbrăcat când învățam pentru admitere în sala de lectură a căminului 16. Două studente repetau materia pentru reanșe. După ce au plecat, au lăsat o hârtie pe masă. Printre formule, una scrisese o frază în care îmi lauda culorile puloverului, foaia aceea e pusă acum bine la păstrat și zăcut într-o carte, am s-o găsesc într-o zi, trebuie să fie o legătură între formulele acelea și

verde-albastrul, subiect bun pentru un simpozion de mistică și cabală, despre care o să scriu cândva. Un septembrie ploios, venind de la gară prin ploaie, sub umbrelă, mă mir că o aveam, spre universitate, ud fleoașcă în pantofii imitație de piele, gri, ai lui taică-meu, și el lucrase la pădure pe-acolo în tinerețe, cu spatele la ea am întrebat un bărbat dacă poate să îmi spună unde este universitatea. Mi-a zis: Cred că faci glume, ești în dreptul ei! În ziua probei de Latină, ploua cu găleata, colegul de cameră, cu nume polonez, student la trei facultăți, care a mers cu mine până la universitate, în drum spre restanța lui, încercând să-mi crească nivelul stimei de sine cam murat, fiind foarte înalt, ținea el umbrela. Lângă intrarea universității, printre candidați, unul, pe care mi l-a arătat ironic polonezul, fără umbrelă, sub cornișa universității, citea Schopenhauer în germană, Die Welt als Wille... Câte un strop, deviat de vântul ușor, îi cădea pe rânduri. Poate îi lungea caracterele și i le făcea gotice. Caracterele și ambiția. Acum este politician căruia îi țin alții umbrela, până la mașina, cu DEP în numărul de înmatriculare, în care merge la televiziuni... und Rampenlicht. Paranteza asta despre star-sistemul din politică

sper că nu a durat mai mult decât o așteptare la un semafor, departe de stradă, nu știi cine trece, demarând în trombă de pe loc, și-ți udă pantalonii de la brâu în jos.

Proză fleș

2. Bahnă

Făceau un țarc nou pentru vaci în șesul Arinilor. Plouase câteva zile, o păclă se lăsase pe vale și pământul era plin de apă. Nu mai aveau nevoie de priboi, când băteau un par, apa țășnea și-i uda fleșcă până la brâu.

La amiază se încălzise de-a binelea. Înseseră. L-au trimis pe Ion Coșoroagă, un bărbat stătut, batal, cum îl numeau unii, venit din alt sat și înșurat târziu cu o vădană de la noi, o mână de om, bolnăvicios, cu mâini scurte și subțiri, care nu era în stare să țină malaxul în mână, să aducă o găleată de apă de la izvoarele din gura șesului. A rătăcit prin păclă vreo jumătate de oră și, când s-a întors, a venit cu o jumătate de găleată de apă, în care plutea bahnă, pe care a luat-o din șanțul anticar din apropiere. L-au luat în râs. Îmi bag p... în ea, dacă nicio găleată de apă, apăi, a zis unul. Poate am schițat și eu un zâmbet, dar când taică-meu m-a trimis pe mine, care cunoșteam locul și m-aș fi întors în cinci minute, să aduc apă, i-am spus că pe ceața aia nu aș găsi nici atâta izvorul.

Proză fleș

3. Timbre

Scrisori trimise în plicuri făcute din hârtie galbenă de împachetat, lipită cu făină de grâu muiată în apă. Timbrele, le trimiteai recomandate, să nu le vadă colegile de cameră la recepția de la parterul căminului, nu se prindeau de plicul lucios, foloseai aceeași făină, până la destinație se transforma într-o maia, cu concentrație mare de lactobacillus sanfranciscensis, amintire a vremurilor când mesajele erau prinse de piciorușele porumbeilor voiajori, Racing homers, sau, răvașe, de coada câinilor, la fel de ascultători ca porumbeii, cu precizarea că porumbeii puteau să se intersecteze, la hotarul de sus al troposferei, cu razele gama stârnite de aripile heruvimilor, îți dădeai seama de întâlnirile acestea dacă citeai bine printre rânduri. Destinatară, venită într-un suflet prin ploaie la poștă, din pardesiu apa se scurgea pe dalele vechi, ochelarii i se aburiseră, mirosea plicul și timbrul, apoi le gusta prin papilele foliate. Pe pereții memoriei afective se picta tabloul cu maică-sa frământând apăsat aluatul, în ligheanul mare și adânc de email, păstrat doar pentru Paște și hramul de Sântămărie.

LUCIAN IZADRA

nenorocirea întreținută ani la rând de represiunea Securității odioase. Care nu cruța nimic și pe nimeni. Chinuind sau luând vieți fără pic de scrupul. Așa că descoperirea acelor epistole triste, elocvente asupra motivelor expatrierii valoroșilor muzicieni, constituie și-un ajutor pentru cercetătoru' anticomunist de azi asupra jumătății bolșevice de veac trecut. Incontestabile dovezi ale stării de fapt în acel timp neferice...

Marius a citit din acele scrisori, iar Mihai a cântat. Într-un scenariu binevenit ce m-a ținut atent la maximum. Sporindu-mi util informațiile-n domeniu. Un îndemn la reflecție și neuitare. Întru evitarea unor asemenea tragedii ce par a ne amenința iară din Răsărit...

potrivit numelor de familie, **Manole** și **Ritivoiu**. Primul, actor cunoscut. Appreciat în unanimitate de românii de pretutindeni. Al doilea, tânăr pianist. Câștigător de concursuri. Stabilizat în Londra și tot umblând cu folos prin sălile de concerte...Recent au fost într-un turneu inedit prin țara valahă. Reamintindu-ne, drept omagiu, „trei exiluri ale pianului”. Dinu Lipatti, Mîndru Katz și Radu Lupu. Instrumentiști pe care istoria interpretării naționale și inter-naționale îi va ține de-a pururi în prim-plan. Pentru potențialu' lor muzical și aport real la cultura de top...

Ei bine, proiectul a prins viață după descoperirea în arhivele CNSAS a unor scrisori trimise de cei trei în țară, către părinți. Demonstrând încă o dată

IOANA DOR

Cealaltă mână

Am scris până la marginea hârtiei, Acolo am ajuns. Ai grijă să nu cad! Tu ține-mă de cealaltă mână, Să mă ții strâns! Dincolo de margine, înapoi, Alunecă o maree fără întoarcere.

Muzică de oracol

În genunea din sufletul meu izvoarele reurcă din aval în amonte luminând geneză. Departe e muzică de oracol, aproape, zeițele coboară să-și ucidă enigmatice, prorocii ale sângelui tainic al poetilor ca o mută reîntoarcere în abis.

A treia aripă

Înainte ca timpul să mă fi atins, m-a slobozit Ma'at dintr-un joc astral și am căzut între gratiile lumii, fără a treia aripă, cu neputința să îmi acopăr ochii și trupul. M-am înnoptat. Am înălțat mâinile, văpaie către cer, și am strigat în eter: - Ma'at, Ma'at, unde mi-e aripa a treia

Ploaie de frig

Irisul tău mi-a biciuit inima, a-mprăștiat-o între galopurile vremii și s-a izbit de întoarcerea zodiilor, oarbă rouă, fără dimineată în apus și ustură, și sângeră, și doare, dar tace și închide ochii, privește din afară spre sine, la nevăzutul ajuns la ploaia de frig a nimicului neputință/nefință.

Retă- Margaretă

Margaretă- Retă, Retă- Margaretă, Te-a cumpărat pământul cu bănuți de margaretă? Ce faci acolo unde ești? Ți-s ochii boboci de margaretă? Ți-au crescut unghii din petale de margaretă, Retă- Margaretă? Și trup ți-e tulpină de margaretă? Mă voi așeza ușor la mormântul tău să aștept cum crește iarba. Tu când vei răsări dintre frunze și furnici? Unde ești tu, Retă- Margaretă? De voi cânta așa, vei răsări? Margaretă- Retă, Retă- Margaretă, Flori de margaretă, Dor de Margaretă.

ADRIAN SINMEANU

Eveniment cultural

Cei doi M

Adică **Marius** și **Mihai**. Sau,

		Membri:		Director economic:	
Director: IOAN PRĂJIȘTEANU *		OVIDIU GENARU VIOREL SAVIN		Loredana DĂNILĂ	
Redactor - șef: DUMITRU BRĂNEANU		IOAN CULIȚĂ UȘURELU GRIGORE CODRESCU ION TUDOR IOVIAN DOINA CERNICA CORNEL SIMION GALBEN		Adresa: str. OITUZ, nr. 32, Bacău Telefon: 0741 110 005 ISSN 1841-9437	
Consiliul editorial		Președinte:			
		CONSTANTIN DRAM			
Colaboratori:		Redactori:		Red-șef adj.: Cristina ȘTEFAN	
Prof. univ. dr. ADRIAN DINU RACHIERU Prof. univ. dr. IOAN HOLBAN Conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ Conf. univ. dr. VICTORIA FONARI (Chișinău)		DAN ARVĂTESCU, VIOREL DINESCU, LIVIA CIUPERCĂ, DORU CIUCESCU, MIOARA BAHNA, NICOLAE MIHAI, IOAN BĂRBUNȚOIU, GHEORGHE UNGUREANU, ROMULUS-DAN BUSNEA TINCUȚA HORONCEANU ANCA DENISA ȘOGOR		Secretar de redacție: Mihaela BĂBUȘANU Ilustrații revistă: Radu MIHAI CRISTINA ȘTEFAN - ad. SITE;	
				Adresa: str. Oituz, nr. 32, Bacău E-mail: revista_plumb@yahoo.com Distribuție-curierat: Toader Titi ROZNOVANU	

NONI-EMIL IORDACHE

amurg

pe umeri ducem ani ca niște glabre
și plânsul calcă drumul cel mai sfânt
se clatină lumina-n candelabre
se surpă pragul casei în pământ

se stinge mama-n umbre nesfârșite
și-n sânge se prefacă al său glas
cuvintele-i, ca spice ofilite
cad grele peste ceasul ce-a rămas

se stinge în amurg o umbră blândă
și-n casă cade timpul făr' ecou
la geamul gol mai plânge-o ramă frântă
și-n casă moare visul cel mai nou

se frânge-o stea în câmpul fără nume
și vântul a căzut pe cruce grea
sub ramuri vechi, plâng apele din lume
și luna plânge-n geamăt pe podea

se-nchide cerul peste noi cu frică
și plopilor mor și clopotele tac
pământul geme strâns ca o bășică
și cerul varsă sânge peste lac

se strânge raiul peste ea cu teamă
iar frunza moare-n sunetul căzut
pământul geme-n straturi ca o rană
și lacul țipă sânge înspre lut

se pierde trupul blând în țărini ude
și florile se pleacă, se destram'
în Biblie durerea se ascunde
și cântă sfâșiind pe piept un ram

se suie fum din visele bătrâne
și lupii urlă-n viscol înapoi
în leagăn stă doar pustirea strâmbă
și moartea râde sub icoane moi

se scutură icoanele de ceară
și dorul bate-n ziduri fără rost
în prag rămâne mâna sa ușoară
și glasul ei se pierde fără post

cad lin și sec icoanele din ziduri
iar dorul bate-n tâmpla fără drum
în prag rămâne umbra unor riduri
și glasul ei dispare-n gol, postum

se rupe firul cald din rădăcină
și sângele îngheață sub pământ
și inima se frânge de lumină
se stinge-n pat lăptura sa de sfânt;
dar cine-o plânge drept și până când?

se frânge ruga-n limba cea de ceară
și clopotul adoarme-n trist oftat
s-au dus și dor.. și nume... și povară...
s-a dus și mama mea în necurmat...

se rupe viața-n limbi nemângâiate
și clopotul se-ngroapă-n ultim salt
s-au dus și vis... și nume... și dreptate...
s-a dus și mama-n cerul celălalt

și eu rămân să-i strâng la sân durerea
să-i țin cu plâns cunună și hotar
să-i strig în nopți crucea și tăcerea
și lacrimi să îi pun sub fiecare har

dulcea spaimă a lucrurilor

în camera din splaiul unirii unde a tăcut canarul
am pus o linguriță de miere pe clanță
ca să învețe ușa cum e să treacă în neființă

mama zicea că trebuie să închid ochii
când moare un lucru
altfel se întoarce și mă trage de păr noaptea

dar cine s-o asculte?
priveam direct prin pielea patului
cum fiecare cui avea o rană în jur și pilota
acel animal bătrân
respira pe sub călcăie

în dreapta
pe noptieră
stătea leșinată o sticlă goală
în care am prins prima noapte fără tine

fotoliul gemea de-atâta rugă
(nu se mai așezase nimeni în el de când ai plecat)
șesătura lui începuse să moară în formă de trup

am întors tablourile cu fața la perete
ca să nu vadă cum îmi curg ochii

în acvariu
peștele șchiop
se izbea de geam ca și cum voia să iasă din mine

mama zicea să nu vorbesc lucrurilor
că iau din mine o cameră cu o ușă mai mare
decât cea în care a tăcut canarul
că fiecare zi va deveni o trusă cu scule
însă eu nu voi putea repara nimic
ci voi desface
rugină cu rugină
șurub cu șurub
vecina din blocul 10 (apt. 45)
care mi-a vândut un pont:
Noapte bună, pui iubit!

copilul de la marginea lumii

cu o trompetă de plastic și o foame sfântă
un copil la marginea lumii
striga către cer: *hei! e cineva acolo?*

niciun răspuns
doar vântul care îi ridica jucăria
și o pisică moartă care clipea din greșeală

copilul nu s-a oprit
a început să construiască altare din noroi
să cânte psalmi inventați
în care Dumnezeu era un modelino
cu aripi de hârtie

o bătrână l-a întrebat: de ce continui?
- dacă încetez înseamnă că am fost mințit.

și a tot continuat
cu vocea tot mai suuuuuuubțireeeee
până când lumea întreagă a început
să se incline în el

ANA VĂCĂRAȘU

VIS CU CĂPRIOARE

Pe brațul tău se culcă numai luna,
Tăcută, se strecoară-ncetișor
Și-ți netezește, una câte una,
Cărările pe care plângi de dor.

În vise nu-ți pătrunde-nsingurarea,
Poți să te-appropii și de căprioare,
Regina Lună-ți luminează calea,
Să vezi cum se adapă din izvoare.

Desfeți privirea și abia clipești,
Un fluture ți-e geana tremurândă...
Din toate câte-n viață năzuiești,
Alegi, la ciute,-n vis să stai la pândă.

O, de-ar vedea, de te-ar putea simți
Cum arzi, din răsuflare să le bei...
Ar tulbura izvoarele când ar fugi
De haitele de lupi din ochii tăi.

Dar visul e și-al lor, țesut anume,
Ca-n vraja lui, pe-o clipă să vă prindă,
Iar de v-ar întreba, n-ați putea spune
Cine la cine... în vis, șade la pândă.

SUB CERUL TOAMNEI

Sub cerul toamnei a căzut tăcerea,
S-a-mpiedicat în tresăriri de dor...
Azi vântul nu-și mai plimbă adierea
Între copaci rămași cu trupul gol.

La orizont, un zeu pecetluiește
Apusul prăvălit pe-o mănăstire,
Iar Luna, în cerdacu-i, se gătește,
Încorsetată-n dorul de nuntire.

Eu... mă prefac în oază de lumină,
Prin care-aleargă murgii la păscut,
Pământul meu m-a declarat străină,
C-am emigrat în versul nou-născut.

M-am liberat de-a toamnei înrobire,
Ca arborii de frunzele ce zboară...
Și-am învățat cărarea prin iubire,
Să muște depărtarea... ori să moară.

CÂND CERUL SE PRĂVALE

Când cerul se prăvale prin abisuri
Și stelele se-nvălmășesc în noi,
Se-așază-n palma toamnei două visuri
Să-mpartă ne-zidirile la doi.

Când de albastru cerul se dezbracă,
Să ne-nvelească lutul ruginiu,
Prind, în ulcioare, apele să tacă,
Să nu-și trădeze susurul zglobiu.

Iar când inundă mările din sânge,
Par două lumi de valuri contopite
Și apa din ulcioare-ncepe-a frânge
Pământul ars de toamne ruginite.

Când la ureche cerul ne răstoarnă
Din Carul Mare, farmece de zei,
Doi îngeri trag semnalul de alarmă,
Ori poate-un demon șuieră-ntr-e ei.

LA CE BUN SĂ TOT ZIDEȘTI?

Omu-și ridică ziduri 'nalte
De piatră, cărămizi, cuvinte,
Tot sfășie zidind și-mparte
Văzduhul... în așezăminte.

Dar la ce bun să tot zidești
(Un zid închide o lumină),
Când ai putea să încropești
Cuibare pentru luna plină?!...

Și zorii-n palma ta să-i prinzi,
Când saltă la scădat prin rouă,
Iar o tristețe... poți s-o vinzi
Pe-un curcubeu atunci când plouă!

În brațe ai putea să strângi
Verzi codri, șesuri și coline...
Să râzi, să taci și chiar să plângi,
În timp ce te zidești... în tine!